

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jana Stonawská

**Vliv udržitelnosti na rozhodování člena
statutárního orgánu**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Lucie Josková, Ph.D., LL.M.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 14. prosince 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 171 820 znaků včetně mezer.

V Praze dne 14. prosince 2024

.....
Jana Stonawská

Poděkování a věnování

Velmi ráda bych chtěla poděkovat všem, kteří mě motivovali během psaní mé diplomové práce, a především pak paní doc. JUDr. Lucii Joskové, Ph.D., LL.M., za odborné vedení, podnětné rady a cenné připomínky.

Ráda bych vyjádřila své upřímné poděkování svým rodičům, prarodičům, příteli, kamarádům a zejména svému tatínkovi za jejich neustálou podporu a povzbuzování během celého mého studia.

V Praze dne 14. prosince 2024

Jana Stonawská

Obsah

Úvod.....	1
1. Teoretický rámec udržitelnosti.....	4
1.1. Pojem a podstata udržitelnosti.....	4
1.2. Udržitelné a společenské odpovědné chování a správa obchodních společností.....	7
2. Předpoklady rozhodování o udržitelnosti	12
2.1. Právní zakotvení udržitelnosti v kontextu obchodních společností	12
2.1.1. Povinnost člena statutárního orgánu respektovat právní předpis	14
2.1.2. Přímé povinnosti v právních předpisech České republiky	17
2.1.3. Motivační nástroje	18
2.1.4. Právní úprava v cizích jurisdikcích	20
2.2. Výhody a nevýhody přijímání opatření k udržitelnosti.....	22
2.2.1. Výhody přijímání opatření k udržitelnosti	23
2.2.2. Nevýhody přijímání opatření k udržitelnosti.....	23
2.2.3. Dopady <i>non-compliance</i> s ohledem na požadavky v oblasti udržitelnosti	26
3. Udržitelnost a povinnost péče řádného hospodáře člena statutárního orgánu	28
3.1. Vymezení povinnosti péče řádného hospodáře	28
3.2. Vyvažování krátkodobých a dlouhodobých zájmů obchodních společností.....	29
3.3. Delegace problematiky udržitelnosti na odborníka.....	35
3.4. Zohlednění veřejného zájmu na udržitelnosti v rozhodovacím procesu	38
3.4.1. Zakotvení udržitelnosti do vnitřního řádu obchodní společnosti	38
3.4.2. Dobrovolné přijímání opatření k udržitelnosti	44
4. Směrnice CSDDD jako nástroj obsahující přímé povinnosti v oblasti udržitelnosti.....	47
4.1. Předpoklady přijetí směrnice.....	47
4.2. Povinnosti člena orgánu obchodní společnosti dle návrhu směrnice CSDDD	48
4.3. Působnost směrnice CSDDD.....	50
4.4. Vliv směrnice CSDDD na rozhodování člena statutárního orgánu.....	52
4.5. Občanskoprávní odpovědnost obchodních společností.....	54
Závěr.....	57
Seznam použitých zkratk	61
Seznam použité literatury a zdrojů	62
Abstrakt	74
Abstract	76

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem zvolila vliv udržitelnosti na rozhodování člena statutárního orgánu¹, neboť si uvědomuji, že oblast udržitelnosti nabývá na významu v podnikatelském prostředí, formuje budoucnost obchodních společností² a má zásadní dopad na jejich obchodní strategii a řízení. Dalším podnětem bylo rovněž přijetí směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti,³ jež představuje zásadní obrat od doposud dobrovolného přijímání opatření k udržitelnosti k zakotvení přímých povinností v této oblasti.

Mým záměrem je provést analýzu klíčových předpokladů, jež ovlivňují rozhodování členů statutárního orgánu v oblasti udržitelnosti a současně rozebrat, jakým způsobem dochází k zohlednění udržitelnosti v jejich rozhodovací praxi při dodržení povinnosti péče řádného hospodáře. Zaměřím se zejména na posouzení, do jaké míry může člen statutárního orgánu upřednostnit veřejný zájem na udržitelnosti.

Lidstvo s přelomem tisíciletí vstoupilo do fáze, jež se odborně nazývá Antropocén, tedy takový vývojový úsek, během něhož lidská činnost zásadně změnila mnohé podmínky a procesy na Zemi, včetně jejího klimatu a ekosystému.⁴ V podnikatelském prostředí došlo k řadě změn, jež jsou způsobeny výrazným nárůstem počtu nově zakládaných společností, a to zejména v souvislosti s rozvojem nových technologií a globalizací tržního hospodářství.⁵ S tímto jde ruku v ruce zvyšující se spotřeba zdrojů a zátěž kladená na životní prostředí. S ohledem na rostoucí povědomí o negativních dopadech podnikatelské činnosti a postupnou proměnu hodnot ve společnosti vzniká naléhavá potřeba přechodu na udržitelné hospodářství. Téma udržitelnosti tak rezonuje nejen v odborné, ale i laické veřejnosti. V této souvislosti

¹ Pro účely užívání pojmu člen statutárního orgánu obchodní společnosti mám konkrétně na mysli společníka veřejné obchodní společnosti (§ 106 odst. 1 zákona o obchodních korporacích, zákon č. 90/2012 Sb.) (dále jen „**ZOK**“), komplementáře komanditní společnosti (§ 125 odst. 1 ZOK), jednatele společnosti s ručením omezeným (§ 194 odst. 1 ZOK), člena představenstva v dualistickém systému akciové společnosti (§ 435 odst. 1 ZOK), člena správní rady v monistickém systému akciové společnosti (§ 456 odst. 1 ZOK), člena představenstva evropské společnosti (§ 1 odst. 4 a § 435 odst. 1 ZOK spolu s článkem 39 a 10 nařízení o evropské společnosti), a jednatele evropského hospodářského zájmového sdružení (článek 16 nařízení o evropském hospodářském zájmovém sdružení) (dále jen „**člen statutárního orgánu**“).

² Pro účely pojmu obchodní společnost mám konkrétně na mysli veřejnou obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciovou společnost, evropskou společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení (dále jen „**obchodní společnost**“ či „**společnost**“).

³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2022/0051/ES o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti a o změně směrnice 2019/1937 (dále jen „**směrnice CSDDD**“).

⁴ STEFFEN, Will, CRUTZEN, Paul J., MCNEILL, John R. The Anthropocene: are humans now overwhelming the great forces of nature? In: *AMBIO: A Journal of the Human Environment*. 2007, roč. 36, č. 8. s. 614.

⁵ UNCTAD. *World Investment Report. Investor nationality: Policy Challenges* [online]. 2016. s. 142. Dostupné z: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2016_en.pdf [citováno 2024-09-24].

dochází ke stále většímu souladu mezi právem obchodních společností, správou a řízením společností a udržitelností.⁶

Obecně je uznáváno, že společnosti nemohou fungovat izolovaně od ekosystému, v němž existují.⁷ Proto, roste počet názorů, jež upozorňují na nutnost redefinovat účel obchodních společností a zdůrazňují, že správa a řízení společností by neměly být zaměřeny výhradně na sledování finančního zdraví, ale měly by zahrnovat i odpovědnost za sociální a environmentální dopady podnikatelské činnosti.⁸ Obchodní společnosti jsou nepochybně klíčovými aktéry přispívajícími ke změně klimatu a vzhledem k rozsahu svých průmyslových činností nesou odpovědnost za významné škody. O tomto problému pojednává například zpráva *Carbon Majors Report*, jež zjistila, že pouze 100 obchodních společností je odpovědných za 71 % celkových průmyslových emisí skleníkových plynů od roku 1988.⁹ V některých případech společnosti přispívají k prohlubování sociální nespravedlnosti dokonce tím, že porušují základní lidská práva svých zaměstnanců. V tomto ohledu je vyzdvížena role statutárního orgánu a jeho členů, která představuje hnací motor pro přechod k udržitelnému podnikání.¹⁰

Diplomová práce se zaměřuje na klíčovou povinnost členů statutárního orgánu, kterou je povinnost jednat s péčí řádného hospodáře a na to, jak tato povinnost ovlivňuje jejich rozhodování při přijímání opatření k udržitelnosti. Není proto překvapující, že debata týkající se oblasti práva a správy společností se soustředila na argumenty týkající se otázek, komu je tato povinnost uložena a jakým způsobem ji ovlivňují zájmy společnosti.¹¹ V poslední době tento akademický diskurs rovněž zahrnuje i rostoucí společenská očekávání vztahující se na udržitelné chování společností, které reflektuje dílčí aspekty udržitelnosti. Tato diplomová práce mimo jiné přispívá k objasnění toho, co tato povinnost vyžaduje od statutárních orgánů s ohledem na přijímání opatření k udržitelnosti a do jaké míry může člen statutárního orgánu brát ohled na tento veřejný zájem při svém rozhodování.

⁶ ELKINGTON, John. Governance for Sustainability. In: *Corporate governance: an international review*. 2006, roč. 14, č. 6. s. 522.

⁷ Recitál návrhu směrnice CSDDD. s. 2.

⁸ CLARKE, Thomas. The Greening of the Corporation. In: *The Oxford Handbook of the Corporation*. 2019. s. 607.

⁹ GRIFFIN, Paul. *The Carbon Majors Database Methodology Rerport 2017* [online]. 2017. (CDP and Climate Accountability Institute) Dostupné z: <https://cdn.cdp.net/cdp-production/comfy/cms/files/files/000/000/979/original/Carbon-Majors-Database-2017-Method.pdf>. s. 1. [citováno 2024-08-30].

¹⁰ CLARKE, Thomas. *International Corporate Governance*. Routledge, 2023. 3rd edition. s. 588.

¹¹ DU PLESSIS, Jean. Directors' Duty to Act in the Best Interests of the Corporation: Hard Cases Make Bad Law. In: *Australian Journal of Corporate Law*. 2019, roč. 34, č. 1. s. 4.

Cílem této práce je určit, za jakých podmínek člen statutárního orgánu obchodní společnosti dodrží povinnost péče řádného hospodáře při přijímání udržitelných opatření. Mimo úvodu a závěru, je má práce členěna do čtyř navazujících kapitol. V rámci hledání odpovědi na tuto otázku bude představena podstata udržitelnosti v kontextu práva obchodních společností a budou vysvětleny pojmy CSR a ESG (první část práce). Dále budou analyzovány požadavky na zohlednění udržitelnosti, ke kterým musí člen voleného orgánu přihlídnout při svém rozhodování (druhá část). Konečně bude zkoumáno, do jaké míry lze veřejný zájem na udržitelnosti uplatnit při rozhodování člena statutárního orgánu (třetí část práce). Závěrem zhodnotím, do jaké míry může přijetí směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti¹² (*due diligence*) představovat omezení autonomie v rámci rozhodování statutárního orgánu dotčených společností (čtvrtá část).

Pro dosažení vytyčených cílů budu ve své diplomové práci využívat z hlediska odborné metodologie zejména metodu deduktivní, induktivní, popisnou, logickou a analytickou.

¹² Směrnice CSDDD.

1. Teoretický rámec udržitelnosti

Pro pochopení významu udržitelnosti jako stěžejního pojmu této diplomové práce, považuji za zásadní nejprve pojem rámcově vymezit. V této kapitole tak nejprve představím udržitelnost v širším kontextu a následně ozřejmím pojmy CSR a ESG týkající se společensky odpovědného chování společností.

1.1. Pojem a podstata udržitelnosti

Dnes četně skloňované pojmy udržitelnosti a udržitelného rozvoje se mnohdy mezi sebou zaměňují a používají jako synonyma.¹³ Jejich vzájemný vztah a individuální významy jsou však sporné a do jisté míry nejasné, a to nejen v teoretickém kontextu, ale i v právních dokumentech.^{14,15} Hlavní rozdíl spatřuji v tom, že udržitelnost představuje cíl, zatímco udržitelný rozvoj znázorňuje proces, kterým lze tohoto cíle dosáhnout.¹⁶

Koncept udržitelného rozvoje získal svou první oficiální definici v dokumentu známém jako „Zpráva Brundtlandové“ (s oficiálním názvem „Naše společná budoucnost“). Tento klíčový dokument, který v roce 1987 představila Světová komise pro životní prostředí a rozvoj, poprvé přiblížil široké veřejnosti myšlenku propojení ekonomického růstu, ochrany životního prostředí a sociální spravedlnosti.¹⁷ Za udržitelný je považován „rozvoj, který uspokojuje potřeby současnosti, aniž by ohrožoval schopnost budoucích generací uspokojovat své vlastní potřeby“.¹⁸ Je nutné podotknout, že Zpráva Brundtlandové pouze zformulovala myšlenky, jež se začaly vyvíjet již o několik let dřív a šlo tak více o formální zakotvení definice udržitelného rozvoje.¹⁹ Tato definice, ačkoli široce přijímaná, je na první pohled vágní, což otevřelo prostor pro řadu diskusí o její přesné interpretaci. Například Bosselmann tvrdí, že termín udržitelnosti vyvolává podobně rozporuplné reakce jako termín spravedlnosti, neboť „všichni s tím souhlasí, ale zdá se, že tomu nikdo nerozumí.“²⁰

Tato neurčitost do jisté míry ovlivňuje právní status udržitelnosti, a proto se domnívám, že zaujímá právě nejasně definovatelný rámec. Například Mezinárodní soudní dvůr udržitelnost neuznal jako obyčejovou zásadu mezinárodního práva, avšak jiné soudy a tribunály ji používají

¹³ RUGGERIO, Carlos Alberto. Sustainability and sustainable development: A review of principles and definitions. In: *The Science of the total environment*. 2021, roč. 786. s. 4.

¹⁴ WAAS, Tom et al. Sustainable development: A bird's eye view. In: *Sustainability*. 2011, roč. 3, č. 10. s. 1639.

¹⁵ Pro účely této diplomové práce budou pojmy udržitelnost a udržitelný rozvoj zaměnitelné.

¹⁶ LOZANO, Rodrigo. Envisioning sustainability three-dimensionally. In: *Journal of Cleaner Production*. 2008, roč. 16, č. 17. s. 1840.

¹⁷ *Naše společná budoucnost*. Světová komise pro životní prostředí a rozvoj. 1. vydání. Praha: Academia, 1991.

¹⁸ Tamtéž. s. 47.

¹⁹ PORTNEY, Kent E. *Sustainability*. MIT Press, 2015. s. 7.

²⁰ BOSSELMANN, Klaus. *The principle of sustainability: transforming law and governance*. Aldershot: Ashgate, 2008. s. 8.

jako výkladovou pomůcku.²¹ Na úrovni Evropské unie naopak udržitelnost a udržitelný rozvoj hrají významnou roli, přičemž udržitelný rozvoj je uveden jako jeden z dlouhodobých cílů Evropské unie v článku 3 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii.²² Přesto je koncipován především jako vůdčí zásada než jako konkrétní právní nástroj, což znamená, že udržitelnost přesahuje oblast práva a proniká rovněž do dalších oborů.²³ Právě tato nepřesnost a určitý hybridní charakter pojmu zajišťují jeho dlouhověkost a široký dosah a to nejen v environmentální oblasti, ale také například v rámci ochrany lidských práv, pracovního práva nebo v rámci navazování obchodních vztahů.²⁴

Udržitelnost tak představuje souhrnný pojem zahrnující několik vzájemně provázaných oblastí či pilířů, k nimž by se mělo přistupovat rovnocenně.²⁵ Podstatou tohoto širokého konceptu, je dosažení výsledků ve všech třech pilířích, aniž by byl některý z nich upřednostňován na úkor dalších.²⁶ Proto lze udržitelnosti dosáhnout jen tehdy, pokud hospodářský růst jde ruku v ruce se spravedlností a ochranou životního prostředí. Mezi tyto pilíře patří oblast ekonomická, sociální a environmentální.²⁷ Takové rozdělení vyplývá z principu trojí odpovědnosti²⁸ (*Triple Bottom Line*), jež definoval John Elkington.²⁹

Ekonomický pilíř udržitelnosti je úzce provázán s obchodními společnostmi a projevuje se v dlouhodobé udržitelnosti jejich ekonomického základu, zajištění úspěšnosti a ziskovosti, přičemž se vyhýbá nadměrným rizikům.³⁰ Přestože je tento pilíř označován jako *profit* tedy zisk, stále častěji se používá označení *prosperity* (blahobyt),³¹ jenž zdůrazňuje širší přínos nejen pro společníky³² a samotnou společnost ale i pro zaměstnance, věřitele a občanskou společnost

²¹ BARRAL, Virginie. Sustainable development in international law: nature and operation of an evolutive legal norm. In: *European Journal of International Law*. 2012, roč. 23, č. 2. s. 387.

²² Čl. 3 odst. 3 smlouvy o Evropské unii. Konsolidované znění smlouvy publikováno v Úř. Věst. C 202, 7. června 2016. *Eur-Lex* [online]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0008.02/DOC_1&format=PDF. [citováno 2024-09-02].

²³ PIERACCINI, Margherita, NOVITZ, Tonia. *Legal perspectives on sustainability*. Policy Press, 2020. s. 13.

²⁴ Tamtéž. s. 14.

²⁵ PORTNEY, op. cit. sub 19. s. 6.

²⁶ Tamtéž. s. 6–7.

²⁷ Srov. Johannesburská deklarace o udržitelném rozvoji, 2002. bod 5.

²⁸ Trojí odpovědnost lze v odborných textech najít též pod označením 3P (*People, Planet, Profit*) nebo 3E (*Economy, Environment, Ethics-Equity*).

²⁹ ELKINGTON, John. Partnerships from cannibals with forks: The triple bottom line of 21st-century business. In: *Environmental quality management*. 1998, roč. 8, č. 1. s. 37.

³⁰ JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a udržitelnost (ESG). In: *Obchodněprávní revue*. 2023. roč. 15, č. 4. s. 239.

³¹ KOUDELKOVÁ, Petra. *Společenská odpovědnost firem a organizací: udržitelně o udržitelnosti*. Jesenice: Ekopress, 2022. s. 6.

³² Pro účely používání pojmu společníka obchodní společnosti mám konkrétně na mysli společníky veřejné obchodní společnosti (§ 95 ZOK), komanditisty a komplementáře komanditní společnosti (§ 118 odst. 1 ZOK), společníky společnosti s ručením omezeným (§ 132 odst. 1 ZOK), akcionáře akciové společnosti (§ 256 odst. 1 ZOK), akcionáře evropské společnosti (článek 38 písm. a) nařízení o evropské společnosti) a společně jednající

jako celek. Stojí za tím skutečnost, že pouze prosperující společnost může zajišťovat zaměstnanost, včasné splácení dluhů a přispívat na veřejně prospěšné účely.³³ V souvislosti s ekonomickým pilířem je někdy spojován i pojem RBC³⁴ (*Responsible business conduct* nebo odpovědné chování společnosti).

Sociální aspekt se zaměřuje na interakce mezi obchodní společností a zainteresovanými stranami,³⁵ přičemž klade důraz na sociální dopady těchto vztahů. V minulosti byl sociální aspekt udržitelnosti úzce provázán s podporou občanské společnosti v místě činnosti podnikatele.³⁶ Příkladem může být podnikatelský přístup Tomáše Bati, jenž na počátku 20. let minulého století ve Zlíně nejen stavěl domy pro své zaměstnance, ale rovněž se aktivně podílel na rozvoji veřejného prostoru.³⁷ Sociální dimenze udržitelnosti se dále rozděluje na rovinu externí a interní. Zatímco interní rovina se zaměřuje na sociální prostředí uvnitř samotných organizací, externí složka zahrnuje dopad společností na lokální komunity a společnost jako takovou.³⁸ Konkrétně se jedná například o oblast rovnosti mužů a žen, spravedlivého odměňování nebo zajištění blahobytu zaměstnanců. S rozvojem globalizace a rostoucím povědomím laické veřejnosti o nelegálních pracovních podmínkách či zanedbání bezpečnosti práce se také zvyšuje důraz na ochranu lidských práv v dodavatelských řetězcích.³⁹ To mimo jiné reflektuje i přijetí směrnice CSDDD, jež harmonizuje oblast náležité péče v oblasti udržitelnosti, které se blíže věnuji v kapitole 4.

Pravděpodobně nejčteněji se v souvislosti s udržitelností zmiňuje její environmentální pilíř, a to zejména v rámci problematiky změny klimatu. Významnou roli hraje také v kontextu obchodních společností, jelikož každá činnost v souvislosti s podnikáním má určitý vliv na životní prostředí, v němž působí. Proto je účast obchodních společností na snižování ekologické zátěže esenciální, a to zejména s ohledem na přechod evropské ekonomiky na uhlíkovou neutralitu (bez emisí skleníkových plynů), k čemuž se členské státy Evropské

členy evropského hospodářského zájmového sdružení (článek 16 nařízení o evropském hospodářském zájmovém sdružení) (dále jen „společníci“).

³³ KOUDELKOVÁ, op. cit. sub 31. s. 6.

³⁴ OECD (2015), *Policy Framework for Investment* [online]. 2015. Edition, OECD Publishing, Paris. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264208667-en>, s. 75. c

³⁵ Zainteresované strany jsou všechny skupiny nebo jednotlivci, kteří ovlivňují organizaci nebo jsou jí sami ovlivněni. Srov. FREEMAN, R. Edward, REED, David L. Stockholders and stakeholders: A new perspective on corporate governance. In: *California management review*. 1983, roč. 25, č. 3. s. 100.

³⁶ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 239.

³⁷ JIROUSEK, Filip. Společenská odpovědnost firem (CSR): více než nový druh PR marketingu. In: *Bulletin advokacie*. 2006, č. 6. s. 21.

³⁸ KOUDELKOVÁ, op. cit. sub 29. s. 18.

³⁹ JOYCE, Alexandre, PAQUIN, Raymond L. The triple layered business model canvas: A tool to design more sustainable business models. In: *Journal of cleaner production*, 2016, roč. 135. s. 1483.

unie zavázaly.⁴⁰ Mezi stěžejní oblasti, jimiž se environmentální pilíř zabývá patří zabývá, patří (i) potřeby společnosti; (ii) zachování biodiverzity; (iii) obnovitelná kapacita; (iv) znovupoužití a recyklace a (v) omezení neobnovitelných zdrojů a tvorby odpadu.⁴¹

Vzájemné propojení těchto tří oblastí předpokládá, že společnosti budou podporovat udržitelnost ve svých podnikových strategiích a začleňovat ji do každodenního rozhodování.⁴² V obecné rovině vnímám všechny tři rozměry udržitelnosti jako rovnocenné, přičemž připouštím, že v praxi mohou společnosti přikládat jednotlivým aspektům různou váhu v závislosti na svých aktivitách. Lze si tak představit společnost podnikající v hutním průmyslu, jež se pravděpodobně zaměří na environmentální aspekt udržitelnosti s cílem inovací technologií, které by zabránily nadměrnému znečišťování životního prostředí. Naopak společnost zprostředkovávající platformu sloužící k internetovému obchodování se patrně bude soustředit na sociální pilíř s ohledem na to, zda jsou výrobky či služby, které nabízí třetí subjekty etické a nedochází například k nelegální či dětské práci, již by tak sama společnost nepřímo podporovala.

1.2. Udržitelné a společenské odpovědné chování a správa obchodních společností

Jak vyplývá z předchozí kapitoly, udržitelnost představuje velmi komplexní a do jisté míry vágní pojem, jež je obtížné přesně definovat. Mám za to, že poměrně zdařilou definici udržitelnosti obchodních společností uvádí Sjåfjell a Bruner a vymezující ji jako „*podnikání a finance přispívající k zastřešujícímu cíli, jímž je zajistit sociální základy pro lidi všude na světě, nyní i v budoucnu, při zachování planetárních hranic*“.⁴³

Dlouhodobě probíhá odborný diskurs týkající se role obchodních společností v současném světě a rozsahu jejich odpovědnosti při směřování k udržitelné budoucnosti.⁴⁴ Nadto v oblasti správy a řízení společností přetrvávají neshody ohledně jejich účelu. Diskuse se zaměřuje zejména na to, zda by se obchodní společnosti měly soustředit výhradně

⁴⁰ Sdělení Komise ze dne 11. 12. 2019, COM (2019) 640 final. *EUR-Lex* [online]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF [citováno 2024-09-04].

⁴¹ MORELLI, John. Environmental sustainability: A definition for environmental professionals. In: *Journal of environmental sustainability*. 2011, roč. 1, č. 1. s. 5-6.

⁴² CLARKE, Blanaid J., ANKER-SØRENSEN, Linn. The EU as Potential Norm Creator for Sustainable Corporate Groups. In: BRUNER, SJÅFJELL. *Cambridge Handbook of Corporate Law, Corporate Governance and Sustainability*. Cambridge University Press, 2020. s. 190.

⁴³ BRUNER, Christopher M., SJÅFJELL, Beate. *The Cambridge Handbook of Corporate Law, Corporate Governance and Sustainability*. Cambridge University Press, 2020. s. 11.

⁴⁴ SERAFEIM, George. *The Role of the Corporation in Society: An Alternative View and Opportunities for Future Research*. [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=47364> s. 2 [citováno 2024-10-06].

na maximalizaci zisku pro společníky, nebo zda existuje prostor pro podporu širších prospěšných hodnot pro zainteresované strany a společnost jako celek.⁴⁵

Zastánci tradičního přístupu,⁴⁶ jako je Milton Friedman, argumentují, že „podnikání je podnikání“ a tedy jedinou společenskou odpovědností obchodních společností je maximalizace zisku pro jejich společníky.⁴⁷ V kontextu sociální roviny udržitelnosti je tento pohled podložen tvrzením, že samotná podnikatelská činnost je prospěšná pro občanskou společnost. To pramení z toho, že podnikáním společnosti vytváří nová pracovní místa a hodnoty pro spotřebitele. Jinými slovy, obchodní společnosti by neměly nést primární odpovědnost za podporu udržitelnosti, jelikož tu ze své podstaty nese stát.⁴⁸ Z toho vyplývá, že aktivní prosazování udržitelnosti by mělo být zajištěno především prostřednictvím vnější regulace.

Naproti tomu moderní přístupy uznávají, že by obchodní společnosti měly přinejmenším převzít určitou míru odpovědnosti za přechod k udržitelné budoucnosti.⁴⁹ Tato úvaha již není omezena na akademickou debatu, ale odráží se rovněž v praxi. Investoři, zákazníci a další zainteresované strany kladou rostoucí důraz na to, aby společnosti aktivně přispívaly k řešení klimatických změn a dalších dopadů spojených s podnikatelskou činností.⁵⁰ Společnosti proto již nemohou svou činnost zaměřovat výhradně na zisk, ale musí brát v úvahu další faktory, jako jsou dopady na životní prostředí či dodržování sociální spravedlnosti. Udržitelnost se tak stává veřejným zájmem,⁵¹ a pokud mají členové statutárních orgánů jednat v zájmu společnosti, musí zohledňovat i dílčí aspekty udržitelnosti.

CSR a ESG

Přestože se na první pohled může zdát, že udržitelnost je novodobým fenoménem 21. století, její kořeny sahají až na přelom 18. a 19. století.⁵² Udržitelnost se projevovala zejména prostřednictvím sociálního pilíře v podobě filantropických aktivit. V minulosti se očekávalo, že významné společnosti budou přispívat k rozvoji měst a nadto panovalo přesvědčení,

⁴⁵ FISCH, Jill E., SOLOMON, Steven Davidoff. Should Corporations Have a Purpose? In: *Social Science Research Network*, 2021, roč. 99, č. 7. s. 1309.

⁴⁶ Tento přístup se označuje také jako Friedmanova doktrína.

⁴⁷ FRIEDMAN, Milton. The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits. In: *New York Times Magazine*. 1970, roč. 13. s. 7-8.

⁴⁸ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. CH Beck, 2006. s. 3.

⁴⁹ JENKINS, Patrick. City Fund Managers Call for Rethink of Capitalism. In: *Financial Times*. [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/1999422c-057a-11ea-9afa-d9e2401fa7ca> [citováno 2024-09-22].

⁵⁰ MÜLLEROVÁ, Hana. *Klimatické právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2022. s. 365.

⁵¹ V environmentální rovině udržitelnosti představuje ochrana životního prostředí, přírody a přírodního bohatství veřejný zájem, jak je patrné z ustanovení čl. 11 odst. 3 a čl. 35 LZPS. Srov. TOMOSZEK, Maxim, VOMÁČKA, Vojtěch. Čl. 11 [Ochrana vlastnictví]. In: HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKES, Marian, KOPA, Martin a kol. Listina základních práv a svobod. *Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck. 2021. s. 5.

⁵² LUMLEY, Sarah, ARMSTRONG, Patrick. Some of the Nineteenth Century Origins of the Sustainability Concept. In: *Environment, development and sustainability*. 2004, roč. 6, č. 3. s. 376.

že poctivý obchodník má přispívat k zajištění obecného dobra.⁵³ Tato vize společenského přínosu později formovala koncept společenské odpovědnosti podniků (*Corporate Social Responsibility* nebo CSR).⁵⁴

CSR se dostalo do popředí zájmů odborné veřejnosti přibližně v 50. letech 20. století⁵⁵ a k sociálnímu aspektu se postupně připojila problematika změny klimatu. Zpočátku se o CSR diskutovalo výhradně jako o dobrovolné praxi, a to především na základě obav ze zavedení plošných standardů a zásahů do práv společností.⁵⁶ Motivace k regulaci však vycházela z rostoucí profesionalizace managementu a nedostatku právní i společenské odpovědnosti.⁵⁷ Základ CSR tkvěl zejména v respektování etických zásad přesahujících zákonné požadavky.⁵⁸ S rostoucím významem dopadu podnikatelské činnosti na životní prostředí a lidská práva se začal zvyšovat zájem o udržitelnost i mezi spotřebiteli a právě tento moment vnímám jako klíčový pro rozvoj společenské odpovědnosti obchodních společností.

Společnosti si začaly uvědomovat, že zohlednění udržitelnosti ve své strategii jim může přinést významné výhody, zejména vyšší konkurenceschopnost.⁵⁹ Tento posun byl patrný jak u spotřebitelů, již byli s rostoucím povědomím o udržitelnosti ochotni za etické či ekologické produkty a služby zaplatit vyšší cenu, tak u investorů, kteří preferovali environmentálně udržitelné investice.⁶⁰ Ke snaze definovat CSR přispěla i Evropská komise, jež tento koncept v roce 2001 definovala jako „dobrovolné začleňování sociálních záležitostí a otázek životního prostředí do své podnikatelské činnosti a vzájemných vztahů se zúčastněnými stranami“.⁶¹ Tuto

⁵³ FLEISCHER, Holger. Corporate Purpose: A Management Concept and its Implications for Company Law. In: *European company and financial law review*. 2021, roč. 18, č. 2. s. 164–165.

⁵⁴ Zelená kniha pro podporu evropského rámce pro sociální odpovědnost podniků ze dne 18. července 2001 COM (2001) 366 v konečném znění. *Eur-Lex* [online]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0366:FIN:en:PDF>. s. 3. [citováno 2024-09-04]. Zelená kniha podporuje evropský rámec pro sociální odpovědnost podniků (*Commission Green Paper, Promoting a European framework for Corporate Social Responsibility*), definuje sociální odpovědnost společností jako koncept, v jehož rámci se dobrovolně rozhodnou přispět k lepší občanské společnosti a čistšímu životnímu prostředí. Evropská komise v tomto dokumentu uznala, že ačkoli hlavní odpovědností obchodních společností je generování zisku, mohou současně přispívat k sociálním a environmentálním cílům, a to prostřednictvím integrace CSR jako strategického nástroje do své obchodní strategie, nástrojů řízení a provozu.

⁵⁵ Za počátek společenské odpovědnosti lze označit vydání knihy Howarda R. Browna „*Social Responsibilities of the Businessman*“, (1953), ale mnoho odborníků za „otce“ společenské odpovědnosti označují až Archie B. Carolla a jeho publikaci „*The pyramid of corporate social responsibility: Towards the moral management of organizational stakeholders*“, (1991).

⁵⁶ JIROUSEK, op. cit. sub 37. s. 21–22.

⁵⁷ Tamtéž. s. 3.

⁵⁸ Tamtéž. s. 2.

⁵⁹ Blíže k výhodám a nevýhodám spojených s implementací udržitelnosti do strategie obchodních společností v kapitole 2.2.

⁶⁰ KOUDELKOVÁ, op. sub. cit 29. s. 92.

⁶¹ Zelená kniha pro podporu evropského rámce pro sociální odpovědnost podniků, op. cit. sub 54. s. 3.

definici poté v roce 2011 zkrátila na „*odpovědnost podniků za dopad jejich činnosti na společnost*“.⁶²

Postupně se začal pojem CSR nahrazovat a zaměňovat s pojmem ESG (*Environmental, Social, Governance*), a to i v právní terminologii.⁶³ K již existujícím složkám udržitelnosti v rámci CSR, tj. environmentálnímu a sociálnímu aspektu přibyla oblast G, která označuje správu a řízení podniku (*Governance*). Tento nový aspekt již trvající koncepce lze chápat především jako nástroj pro efektivnější dosažení stávajících cílů v oblasti *Environmental* a *Social*.⁶⁴ Například Bejček definuje ESG jako „*soubor standardů pro chování společnosti, které používají sociálně uvědomělí investoři k prověřování potenciálních investic*“.⁶⁵

Není neobvyklé, že se termíny CSR a ESG mezi sebou zaměňují, což je patrné i z některých právních dokumentů Evropské unie.⁶⁶ Z tohoto důvodu se v rámci této diplomové práce nebudu zaměřovat na striktní rozlišení těchto pojmů, a proto budou nadále zastřešeny termínem „udržitelnost“, který zahrnuje ekonomické, ekologické a sociální aspekty spolu se správou a řízením společnosti.

Přesto mám za to, že pro obecné pochopení rozdílů mezi těmito pojmy je stěžejní zmínit hlavní odlišnosti. Zatímco CSR představuje dobrovolnou snahu obchodních společností prezentovat se „v dobrém světle“ bez uložení přímých právních povinností, ESG přináší posun směrem k povinné účasti soukromých subjektů, kterých se dané požadavky týkají.⁶⁷ Domnívám se, že ESG navíc poskytuje přesnější a exaktnější nástroje pro hodnocení společenské odpovědnosti, jelikož obsahuje měřitelná kritéria, jež umožňují objektivní posouzení

⁶² Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému a Sociálnímu Výboru a Výboru Regionů – Obnovená strategie EU pro sociální odpovědnost podniků na období 2011-2014 KOM/2011/0681 v konečném znění. *Eur-Lex* [online]. Dostupné z:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52011DC0681>. [citováno 2024-09-04].

⁶³ BEJČEK, Josef. Požehnání a postrach "adhocismu" v obchodní legislativě. In: KŠENŽIGHOVÁ, KUBINEC, DIMKO. *Nešstandardné legislatívne zásahy štátu v nešstandardných situáciách*. s. 60.

Poprvé byl pojem ESG zmíněn ve zprávě OSN z roku 2004 „*Who Cares Wins*“. *World Bank* [online]. Dostupné z: <https://documents1.worldbank.org/curated/pt/280911488968799581/pdf/113237-WP-WhoCaresWins-2004.pdf>. [citováno 2024-09-04].

⁶⁴ Recitál návrhu směrnice CSDDD. „*Tato směrnice zejména: 1) zdokonalí postupy týkající se správy a řízení společnosti, aby byly do firemních strategií lépe začleněny postupy vztahující se k řízení a zmírňování rizik pro lidská práva a životní prostředí a dopadů na ně, včetně rizik a dopadů, které vyplývají z hodnotových řetězců.*“

⁶⁵ BEJČEK, op. cit. sub 63. s. 59.

⁶⁶ Srov. JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 239. Např. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/95/EU ze dne 22. 10. 2014, kterou se mění směrnice 2013/34/EU, pokud jde o uvádění nefinančních informací a informací týkajících se rozmanitosti některými velkými podniky a skupinami (dále jen „**NFRD směrnice**“); a později přijatá směrnice Evropského parlamentu a Rady 2022/2464 ze dne 14. 12. 2022, kterou se mění nařízení (EU) č. 537/2014, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (dále jen „**CSRD směrnice**“) již pracuje s pojmem „udržitelnost“.

⁶⁷ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 240.

dosahování udržitelnosti.⁶⁸ Na rozdíl od CSR, jež historicky inklinovalo především k sociálnímu pilíři udržitelnosti, v rámci ESG dominuje environmentální rozměr. Tento důraz je patrný jak z množství přijímaných legislativních opatření, tak z odborné literatury věnující se této problematice.⁶⁹ Posílení sociálního pilíře spatřuji v přijetí směrnice CSDDD, jež klade rostoucí důraz na zohlednění udržitelnosti v dodavatelských řetězcích dotčených společností s cílem zamezení nepoctivých obchodních praktik jako je nelegální či dětská práce.⁷⁰

⁶⁸ Například Bejček charakterizuje ESG jako „soubor standardů pro chování společností, které používají sociálně uvědomělí investoři k prověřování potenciálních investic“ Srov. BEJČEK, op. cit. sub 63. s. 59.

⁶⁹ Např. CLARKE, Thomas. *International Corporate Governance*. Routledge, 2023. 3rd edition; MÜLLEROVÁ, Hana. *Klimatické právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2022; PIERACCINI, Margherita, NOVITZ, Tonia et al. *Legal perspectives on sustainability*. Policy Press, 2020; KOUDELKOVÁ, Petra. *Společenská odpovědnost firem a organizací: udržitelně o udržitelnosti*. 1. vydání. Jesenice: Ekopress, 2022; BRUNER, Christopher M., SJÁFJELL, Beate. *The Cambridge Handbook of Corporate Law, Corporate Governance and Sustainability*. Cambridge University Press, 2020.

⁷⁰ Důvodová zpráva směrnice CSDDD. bod. 46.

2. Předpoklady rozhodování o udržitelnosti

Člen statutárního orgánu má ve společnosti významné postavení a na základě své funkce rozhoduje o mnoha záležitostech, přičemž hlavním korektivem je povinnost péče řádného hospodáře.⁷¹ V svého rozhodování tak mimo jiné může účinně prosazovat opatření zohledňující udržitelnost či přechod obchodní společnosti na udržitelné podnikání. Takové kroky jsou však obecně vzato omezeny společenskou normou přednosti společníků (*shareholder primacy*) s její úzkou a krátkodobou fixací na maximalizaci výnosů.⁷² Členové statutárního orgánu jsou tak vystaveni rostoucímu tlaku mezi povinností maximalizovat zisky a očekáváním občanské společnosti týkající se zohledňování udržitelnosti. Je tomu tak i přes to, že žádný systém práva obchodních společností netrvá na tom, aby se statutární orgán soustředil pouze na výnosy pro společníky.⁷³ Nadto ani nevyžaduje, aby tyto zisky byly maximalizovány na úkor jiných ekonomických, sociálních či environmentálních zájmů.⁷⁴ Z toho vyplývá, že zájem na výhradním generování zisku představuje systematickou překážku bránící efektivnímu zohlednění udržitelnosti ve strategii společnosti.

2.1. Právní zakotvení udržitelnosti v kontextu obchodních společností

Dílčí roviny udržitelnosti se v právu obchodních společností projevují několika způsoby. Jak popisují v kapitole 1.2., tradičně byla oblast CSR upravena prostřednictvím dobrovolných nástrojů. Vedle dobrovolného přijímání opatření lze rozhodování společností ovlivnit rovněž zakotvením přímých povinností do právních předpisů nebo prostřednictvím motivačních nástrojů, které se objevují zejména v oblasti daňového práva. Mimo to může člen statutárního orgánu přijmout opatření směřující k zohlednění veřejného zájmu na udržitelnosti také s ohledem na zohlednění takového požadavku ve vnitřním řádu společnosti nebo může vyplývat z usnesení nejvyššího orgánu.⁷⁵

⁷¹ O péči řádného hospodáře blíže v kapitole 3.1.

⁷² SJÁFJELL, Beate. Shareholder primacy: the main barrier to sustainable companies. In: SJÁFJELL, RICHARDSON. *Company Law and Sustainability: Legal Barriers and Opportunities*. Cambridge University Press, 2015. s. 83–84.

⁷³ BRUNER, SJÁFJELL, op. cit. sub 43. s. 6.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Blíže k zohlednění veřejného zájmu prostřednictvím zakotvení udržitelnosti do vnitřního řádu obchodní společnosti v kapitole 3.4.1.

Po dlouhou dobu převládala v oblasti odpovědnosti společností úprava prostřednictvím tzv. *soft law*.⁷⁶⁷⁷ Činnost společností tak upravovaly zejména podnikové kodexy chování, samoregulační vnitřní opatření či nezávazné standardy, jež jsou v mnoha případech konzultovány a vytvářeny s pomocí vládních orgánů.⁷⁸ Tento přístup má dvojí výhodu, neboť jednak snižuje jurisdikční roztržičnost a zároveň zohledňuje omezenou mezinárodní právní subjektivitu společností.⁷⁹ Ačkoliv opatření *soft law* nejsou právně závazná, mnohdy mají normativní účinek a ovlivňují tak řadu subjektů.⁸⁰ I přesto, že jsou tyto instrumenty obecně uznávány, odpovědnost společností jimi převážně vynutit nelze. Vzhledem k omezené vymahatelnosti je nutné uvažovat o přechodu k právně závazné úpravě (*hard law*),⁸¹ jež by jasně stanovila povinnosti obchodních společností v oblasti společensky odpovědného chování.

Tento pozvolný posun lze již pozorovat v mnoha právních oblastech a zemích, v rámci jejichž právních řádů byly v různé míře přijaty zákony zaměřené na prevenci nežádoucího chování společností.⁸² Avšak vzhledem k tomu, že nadnárodní společnosti působí globálně, samotná vnitrostátní legislativa mnohdy nedokáže řešit veškeré situace spojené s neudržitelnými obchodními praktikami. V tomto kontextu hraje klíčovou roli Evropská komise jako normotvůrce, jež prostřednictvím koncepčních dokumentů a sekundárních právních předpisů stanovila minimální standardy pro evropské společnosti v oblasti udržitelného chování.⁸³

⁷⁶ *Soft law* představuje pokyn pro chování stanovené například mezinárodními smlouvami, jež dosud nevstoupily v platnost, rezolucemi nebo mezinárodními konferencemi, které nejsou samy o sobě závazné, ale jsou více než pouhým vyjádřením politických snah. Srov. LAW, Jonathan, MARTIN, Elizabeth A. *A dictionary of law*. Oxford University Press. 2013. s. 515.

⁷⁷ Zejména na úrovni mezinárodních organizací se projevila tendence ukotvit a definovat odpovědnost a pravidla chování mezinárodních společností a mezi nejvýznamnější patří: *Deset zásad sociální odpovědnosti podniků (OSN Global Compact, 2010)*, *Pokyny OSN pro nadnárodní podniky (2011)*, *Obecné zásady pro byznys a lidská práva, norma ISO 26000 Pokyny pro oblast společenské odpovědnosti, Principy povinností podniků v oblasti klimatu (2018)* nebo *Pokyny OECD pro nadnárodní podniky k odpovědnému podnikání (novelizováno 2023)*.

⁷⁸ MÜLLEROVÁ, op. cit. sub 50. s. 619.

⁷⁹ BRUNER, SJÁFJELL, op. cit. sub 43. s. 48.

⁸⁰ MÜLLEROVÁ, op. cit. sub 50. s. 623.

⁸¹ Opakem *soft law* je *hard law*, které představuje právní závazky, jež se nacházejí buď ve smlouvách nebo v mezinárodním obyčejovém právu, a které jsou závazné samy o sobě. Srov. LAW, MARTIN, op. cit. sub 76. s. 515.

⁸² Srov. např. francouzský zákon *Loi relative au devoir de vigilance des sociétés mères et des entreprises donneuses d'ordre*. Blíže se zaměřuji na úpravu povinností obchodních společností v oblasti udržitelnosti v cizích jurisdikcích v kapitole 2.1.4.

⁸³ S ohledem na environmentální aspekt udržitelnosti je to například: *Udržitelná Evropa pro lepší svět (2001)*, *Rámec pro energetiku a klima (2014)*, *Rámcová strategie energetické unie (2014)*, *Akční plán pro oběhové hospodářství (2015)*. V rámci sociální a ekonomické dimenze lze uvést: *Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění (2010)* nebo *Akční plán Komise na posílení boje proti daňovým podvodům a daňovým únikům (2013)*, *Směrnice o zdanění úspor z příjmů v podobě úrokových plateb (2008)*, balíček proti vyhýbání se daňovým povinnostem (2020).

2.1.1. Povinnost člena statutárního orgánu respektovat právní předpis

Nelze pochybovat o tom, že udržitelné cíle mohou v mnoha případech přinést prospěch nejen společníkům, ale i dalším zainteresovaným stranám, čímž se stávají bezprostřední součástí zájmů společnosti, a to zejména pokud jde o její dlouhodobou stabilitu a ziskovost.⁸⁴

Například dle Tomoszka a Vomáčky je ochrana životního prostředí v zájmu obchodních společností, jelikož se prostřednictvím environmentální ochrany chrání i jejich vlastnictví.⁸⁵ Míra poškození životního prostředí tak může být přímo úměrná hodnotě majetku společnosti.⁸⁶ Příkladem může být situace, v níž společnost vlastní lesní pozemky určené pro těžbu dřeva. Ochrana životního prostředí, spočívající zejména v udržování zdravého ekosystému, je v tomto případě klíčovým zájmem, neboť stav lesa přímo ovlivňuje ekonomickou hodnotu těchto pozemků. Znehodnocení lesa, například v důsledku degradace půdy, by vedlo ke snížení hodnoty majetku a tím k poklesu zisku.

Nicméně mohou nastat situace, kdy se zájem na udržitelnosti může realizovat pouze za cenu ohrožení finančních cílů společnosti. V krajních situacích by snaha o dosažení udržitelnosti mohla být v rozporu se samotným pokračováním činnosti společnosti.⁸⁷ V tomto ohledu spatřuji prostor pro uvážení, do jaké míry je povinnost člena statutárního orgánu dodržovat zákonné požadavky absolutní či zda existuje prostor pro tzv. efektivní porušení práva. Tato situace vyvolává otázku, do jaké míry musí, nebo může člen statutárního orgánu brát v úvahu veřejný zájem na udržitelnosti, aby splnil svoji povinnost jednat s péčí řádného hospodáře.⁸⁸

Zákony chrání významné společenské hodnoty, a proto mají jejich kogentní ustanovení přednost před soukromými zájmy obchodních společností, které, i když sledují své vlastní cíle, nemohou veřejný zájem libovolně ignorovat. Příčinou je, že by takové chování mohlo vést k selektivní aplikaci práva.⁸⁹ Povinnost splnit zákonem stanovený požadavek vychází z povinnosti legality člena statutárního orgánu. Legalita je inherentní povinností jednat s péčí řádného hospodáře.⁹⁰ Jinými slovy, pokud by člen statutárního orgánu nesplnil zákonnou povinnost, i když by byla pro společnost nevýhodná, dopustil by se takových jednáním porušení této povinnosti.⁹¹

⁸⁴ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 243.

⁸⁵ HUSSEINI, op. cit. sub 51. s. 5.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 243.

⁸⁸ Blíže k povinnosti péče řádného hospodáře v kapitole 3.1.

⁸⁹ BEJČEK, Josef. O korporátně v(ý)hodné protiprávnosti. In: *Právní rozhledy*. 2023, č. 20, s. 687-695. s. 687.

⁹⁰ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2019. s. 3.

⁹¹ Tamtéž.

Dosavadní postoj české doktríny se k situaci staví poměrně opatrně. Převládá názor, že povinnost legality nepřipouští nedodržení zákona, a to ani v případech, pokud by takové jednání mohlo být pro společnost výhodné. S tímto názorem se ztotožňuje například Lasák, který tvrdí, že úmyslné jednání, jež sleduje porušení zákonné normy, je porušením povinnosti péče řádného hospodáře.⁹² Ke stejnému závěru dochází i Novotná Krtoušová, která zdůrazňuje, že i přesto, že má člen statutárního orgánu potřebné informace a může být přesvědčen o výhodnosti takového rozhodnutí, porušení zákona stále představuje porušení povinnosti péče řádného hospodáře právě s odkazem na povinnost legality.⁹³ Poněkud odvážněji Petrov poukazuje na situace, kdy dodržení zákona může způsobit výraznou finanční ztrátu pro společnost.⁹⁴ Například pokud společnost nemůže splnit nově stanovené limity na recyklaci odpadních vod, musí se rozhodnout mezi porušením zákona (s možností udělení únosné pokuty) nebo zastavením výroby s možností značné finanční ztráty. Vzhledem k tomu, že Petrov nevyklučuje možnost výjimek z povinnosti legality a jiní autoři nepodávají pádné důvody pro její absolutní podobu,⁹⁵ domnívám se, že existuje prostor pro úpravu stávajících přístupů.

Z výše uvedeného vyplývá, že pokud zákon ukládá povinnost postupovat nějakým způsobem se zřetelem na udržitelnost, je člen statutárního orgánu povinen zajistit, že tato povinnost bude splněna. Mám za to, že tomu tak bude i v případě, pokud je předmětná zákonná úprava v rozporu se zájmy společnosti na jejím dlouhodobém trvání nebo ziskovosti. I když splnění této povinnosti může být pro společnost nákladné, člen statutárního orgánu nemůže být zproštěn odpovědnosti za dodržení zákonem stanovených pravidel.⁹⁶ Z toho vyplývá, že loajalita člena statutárního orgánu vůči společnosti nesmí být nadřazena jeho loajalitě vůči právním normám.

Rovněž v mnoha zahraničních právních systémech, např. včetně Německa⁹⁷, převládá názor, že statutární orgán nemůže v rámci své působnosti rozhodovat o porušení práva a zákon tak stanovuje jasnou hranici pro jeho rozhodovací pravomoc.⁹⁸ Na druhou stranu se objevuje

⁹² LASÁK, Jan. Komentář k § 51 ZOK. In: LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer. 2021. s. 365.

⁹³ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, op. cit. sub 90. s. 45.

⁹⁴ PETROV, Jan. *Obecná odpovědnost členů představenstva akciových společností v česko-americko-německém srovnání*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav. 2007. s. 34–35.

⁹⁵ FLOREŠ, Martin. Povinnost legality versus efektivní porušení práva. Může člen voleného orgánu v zájmu korporace porušit právo? In: *Právní rozhledy*. 2022, roč. 29, č. 1. s. 10.

⁹⁶ Příkladem lze uvést stanovení přísných pravidel likvidace azbestu dle § 41 zákona č. 258/200 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Srov. JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 243.

⁹⁷ ROTT, Peter. Directors' Duties and Corporate Social Responsibility under German Law – Is Tort Law Litigation Changing the Picture? In: *Nordic journal of commercial law*. Aalborg University Open Publishing. 2017, č. 1. s. 12.

⁹⁸ FLOREŠ, op. cit. sub 95. s. 7.

argumentace, že by statutární orgán společnosti měl porušit pravidla, pokud je takové rozhodnutí způsobilé přinést společnosti zisk.⁹⁹ Jinými slovy, zákonnost má ustoupit, pokud není v zájmu obchodní společnosti. Tento názor zastává například Easterbrook a Fischel, již tvrdí, že i rozhodnutí o dodržení nebo porušení práva by mělo vycházet z ekonomické analýzy.¹⁰⁰

Je evidentní, že tato problematika představuje konflikt mezi oběma přístupy, tedy mezi povinností dodržovat právní předpisy a upřednostněním soukromých zájmů společnosti. To je patrné i v české právní úpravě, zejména ve vztahu k § 145 odst. 1 občanského zákoníku¹⁰¹, který uvádí, že právní osobu nelze založit za účelem „*porušení práva nebo dosažení nějakého cíle nezákonným způsobem*“. Dle Floreše je nezbytné vykládat citované ustanovení s ohledem na § 172 odst. 1 písm. a) ObčZ,¹⁰² jež mezi důvody pro zrušení právnické osoby zařazuje situaci, kdy právnická osoba „*vyvíjí nezákonnou činnost v takové míře, že to závažným způsobem narušuje veřejný pořádek*“. Z toho vyplývá, že není zakázána jakákoli protiprávnost při plnění zákonného účelu společnosti, ale pouze zákonem kvalifikovaná, tj. narušování veřejného pořádku.¹⁰³ V souladu s tvrzením, že bazální zájem společnosti tkví v zachování její existence,¹⁰⁴ může být porušení právní normy v určitých situacích žádoucí. Domnívám se, že opačný závěr by mohl vést až k nesmyslným závěrům či nepřiměřeným ekonomickým důsledkům.¹⁰⁵

Z výše uvedeného vyplývá, že člen statutárního orgánu není vždy povinen striktně dodržovat zákonem předepsané povinnosti. Tento závěr poukazuje na to, že absolutní pojetí povinnosti legality může být v rozporu se samotným smyslem soukromého práva, jelikož namísto ochrany zájmu společnosti chrání zájem veřejný.¹⁰⁶ Tento přístup tak otevírá možnost

⁹⁹ BEJČEK, op. cit. sub. 89. s. 687.

¹⁰⁰ EASTERBROOK, Frank H., FISCHEL, Daniel R. Antitrust Suits by Targets of Tender Offers. In: *Michigan law review*, 1982, roč. 80, č. 6. s. 1177.

¹⁰¹ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. (dále jen „ObčZ“).

¹⁰² FLOREŠ, op. cit. sub 95. s. 8.

¹⁰³ Tamtéž. s. 14. V tomto ohledu bych ráda upozornila na postoj Ústavního soudu, který ve svém nálezu III. ÚS 298/12 připouští střet soukromých a veřejných zájmů a navrhuje jejich vyvažování. Pokud nedojde k ohrožení veřejného pořádku, může mít soukromý zájem přednost. Povinnost legality člena statutárního orgánu tak vylučuje pouze ta porušení právní normy, která by vedla k jeho narušení, což by mohlo mít za následek i zrušení obchodní společnosti. V ostatních případech lze posuzovat porušení práva na základě ekonomické analýzy nákladů a přínosů.

¹⁰⁴ PELIKÁN, Robert. *Právní subjektivita*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. s. 63.

¹⁰⁵ Floreš uvádí situaci, ve které by se vozidlo člena statutárního orgánu stalo nepojízdným a neměl by jinou možnost než využít starý sváteční vůz, který nesplňuje emisní limity, k tomu, aby se dostal včas na obchodní jednání, na kterém závisí pokračování společnosti, jelikož ztrátou obchodního partnera by pravděpodobně došlo k ohrožení pokračování společnosti. Domnívám se, že by v takové situaci nedošlo k porušení povinnosti péče řádného hospodáře, jelikož je porušení zákonné povinnosti, týkající se stavu automobilu zanedbatelnější oproti následkům zmeškání takového jednání. Srov. FLOREŠ, op. cit. sub 95. s. 11.

¹⁰⁶ Tamtéž. s. 12.

pro efektivní porušení zákona, pokud jeho dodržení již pro společnost není výhodné. Na druhou stranu je potřeba zdůraznit, že český zákon o obchodních korporacích nestanovuje požadavek uvedení důvodu při odvolání člena statutárního orgánu. Společníci jej tak mohou prostřednictvím nejvyššího orgánu odvolat, a to nejen bez udání důvodu, ale tím spíše, pokud soustavně porušuje povinnosti stanovené v právním předpise.¹⁰⁷

Domnívám se, že volbu člena statutárního orgánu s ohledem na (ne)dodržování právních předpisů výrazně ovlivní postupná účinnost směrnice CSDDD.¹⁰⁸ Tato směrnice přináší zásadní změnu, jelikož dochází k přechodu od dosavadního dobrovolného přístupu k závazným povinnostem v oblasti náležité péče v oblasti udržitelnosti. S ohledem na zakotvení občanskoprávní odpovědnosti by právě členové statutárního orgánu mohli za nedodržení požadavků nést případné sankce.¹⁰⁹ Na základě této skutečnosti mám za to, že prostor pro efektivní porušení zákona se ve světle nové úpravy výrazně zúží.

2.1.2. Přímé povinnosti v právních předpisech České republiky

Jak vyplývá z kapitoly 2.1., celosvětově a také v České republice stále převládá dobrovolný přístup ke společensky odpovědnému chování obchodních společností prostřednictvím *soft law*. Tento přístup ponechává společnostem, jež nejsou vázány konkrétními unijními požadavky, značnou volnost v rozhodování o jejich obchodní strategii. S dobrovolností například počítal i Národní akční plán společenské odpovědnosti organizací v České republice pro roky 2019–2023.¹¹⁰

V českém právním řádu se i přes to objevují právní předpisy, jež přímé povinnosti týkající se udržitelnosti společností zakotvují. Český právní řád definuje pojem trvale udržitelného rozvoje v zákoně o životním prostředí¹¹¹ v § 6 jako rozvoj, „*který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“ Přímé povinnosti reflektující udržitelnost jsou primárně obsaženy v právních předpisech upravujících dílčí složky

¹⁰⁷ Srov. § 190 odst. 2 písm. c) a § 421 odst. 2 písm. e) ZOK. Člena statutárního orgánu může rovněž ve společnosti s ručením omezeným odvolat dozorčí rada (§ 190 odst. 2 písm. c) ZOK). V případě akciové společnosti má tuto pravomoc také akcionář, pokud je s jeho akcií spojeno právo jmenovat nebo odvolat člena představenstva (§ 438a ZOK).

¹⁰⁸ Blíže se této problematice věnuji v kapitole 4.

¹⁰⁹ Srov. čl. 27 směrnice CSDDD.

¹¹⁰ Národní akční plán společenské odpovědnosti organizací v České republice na léta 2019–2023. „*Společenská odpovědnost organizací představuje dobrovolný závazek organizací zohledňovat při svém rozhodování a v každodenních činnostech potřeby svých zákazníků, dodavatelů, zaměstnanců a dalších zainteresovaných stran [...]*“. [online]. Dostupné z: https://www.mpo.gov.cz/assets/cz/podnikani/spolecenska-odpovednostorganizaci/2018/4/Narodni-akcni-plan-CSR---12-dubna-2018_1.pdf, s. 5. [citováno 2024-09-09].

¹¹¹ Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

ochrany životního prostředí, např. v zákoně o vodách¹¹² či v zákoně o ochraně ovzduší.¹¹³ Povinnost brát ohled na životní prostředí v rámci podnikatelské činnosti obchodních společností vychází rovněž z čl. 11 odst. 3 ve spojení s 35 odst. 3 LZPS. K dalším právním předpisům patří například tzv. antidiskriminační zákon,¹¹⁴ jenž podporuje rovné zacházení, nebo novela zákoníku práce,¹¹⁵ která zavedla mimo jiné odpovědnost dodavatelů ve stavebnictví za mzdy zaměstnanců v subdodavatelských řetězcích. K udržitelnosti přispívá i zákon o veřejných zakázkách,¹¹⁶ jenž ukládá zadavatelům povinnost zohlednit principy udržitelnosti při výběru dodavatelů.

Ráda bych zdůraznila, že přestože český právní řád obsahuje některé konkrétní přímé povinnosti týkající se dílčích aspektů udržitelnosti, stále postrádá komplexní předpis, jenž by jednotně upravoval všechna pravidla pro udržitelné podnikání. Právní normy reflektující udržitelnost jsou naopak rozptýlené do různých právních předpisů, což adresátům těchto norem může podnikatelskou činnost značně komplikovat.

2.1.3. Motivační nástroje

Kromě dobrovolných nástrojů a zákonem stanovených přímých povinností obsahuje český právní řád také motivační nástroje, jejichž cílem je podpora udržitelnosti v podnikání. Mezi tyto nástroje patří zejména daňové úlevy a zvýhodnění. Na druhé straně existují i daňová znevýhodnění, která mají za cíl odradit adresáty norem od environmentálně nekonformního chování, zejména prostřednictvím poplatků za znečišťující činnost.

Příklad daňové úlevy lze nalézt v zákoně o dani z příjmů, jenž umožňuje snížit základ daně v případě poskytnutí bezúplatného plnění, jež přesahuje částku 2000 Kč a slouží k podpoře realizace veřejného zájmu.¹¹⁷ V praxi se jedná o dary v oblasti sociální, ekologické, humanitární či podporující jiné veřejně prospěšné činnosti. Další pozitivní motivační nástroj spatřuji v zavedení slevy na dani při využívání kombinované dopravy, která podporuje ekologicky příznivější formy přepravy zboží, jako je železniční nebo vodní doprava.¹¹⁸

¹¹² Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů.

¹¹³ Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší.

¹¹⁴ Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů.

¹¹⁵ Dne 1. 1. 2024 vstoupila v platnost novela č. 408/2023 Sb. zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce a souvisejících předpisů v reakci na přijetí směrnice 2014/67/EU.

¹¹⁶ Srov. § 6 odst. 4 zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek „[z]adavatel je při postupu podle tohoto zákona, a to při vytváření zadávacích podmínek, hodnocení nabídek a výběru dodavatele, povinen za předpokladu, že to bude vzhledem k povaze a smyslu zakázky vhodně, dodržovat zásady sociálně odpovědného zadávání, environmentálně odpovědného zadávání a inovací ve smyslu tohoto zákona.“

¹¹⁷ Srov. § 20 odst. 8 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁸ Srov. § 12 zákona č. 16/1993 Sb., o dani silniční.

Naopak mezi daňová znevýhodnění patří zejména poplatky za znečišťování ovzduší, ochranu vod, ochranu půdního fondu nebo nakládání s odpady.¹¹⁹ Tyto poplatky odráží princip znečišťovatel platí (*Polluter Pays Principle*), tedy zahrnují negativní externalitu způsobené podnikatelskou činností do nákladů společnosti.¹²⁰ Cílem těchto opatření je motivovat obchodní společnosti k prevenci či omezení znečišťování životního prostředí. Tento výčet není taxativní, ale ilustruje některé klíčové nástroje, jež motivují obchodní společnosti k odpovědnějšímu přístupu vůči životnímu prostředí.

Domnívám se, že poplatky jako motivační nástroje nejsou příliš efektivní, a to zejména proto, že nejsou dostatečně vysoké. Například sazba poplatku za odebrané množství podzemní vody¹²¹ se od přijetí právní úpravy v roce 2002 nezměnila, a je tak již dvě desetiletí pevně stanovená zákonem. S ohledem na inflaci lze na problém stagnace sazeb pohlížet tak, že v praxi *de facto* dochází k jejich pozvolnému snižování. Dle mého názoru by šlo dosáhnout vyšší efektivity prostřednictvím zvýšení sazeb pro podnikající právnické osoby či důslednější kategorizací poplatníků stanovením ekonomických ukazatelů, jako je roční obrat nebo počet zaměstnanců dotčené společnosti.

Další motivační nástroj představuje stanovení požadavků týkajících se odměňování členů volených orgánů veřejně obchodovatelných společností v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu,¹²² jenž v § 121 písm. l) požaduje, aby politika odměňování kótované společnosti přispívala mimo jiné k udržitelnosti. Ačkoli pro jiné společnosti zákon tento požadavek nezavádí, domnívám se, že v případě jeho dobrovolné inkorporace do vnitřního řádu společnosti může významně napomoci k přechodu na udržitelné podnikání.

Josková uvádí, že speciálním příkladem motivačních nástrojů je informační povinnost.¹²³ Princip informační povinnosti spočívá ve zveřejňování výsledků týkajících se naplňování určitých cílů (mimo jiné v oblasti udržitelnosti). K zakotvení informační povinnosti poprvé došlo v roce 2014 prostřednictvím NFRD směrnice (*Non-Financial Reporting Directive*),¹²⁴ kterou v roce 2023 nahradila CSRD směrnice. Nová směrnice přináší rozšíření osobní působnosti a rozsahu zveřejňovaných informací. I když je tato povinnost

¹¹⁹ Jedná se například o poplatek za znečišťování ovzduší (§ 15 a příloha č. 9, zákona č. 201/2012 Sb.), poplatek za vypouštění odpadních vod do vod povrchových a podzemních (§ 89–89 písm. q) a § 90–90 písm. i) zákona č. 254/2001 Sb.) nebo poplatek za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu (část VI. zákona č. 334/1992 Sb.).

¹²⁰ DE SADELEER, Nicolas. *Environmental Principles: From Political Slogans to Legal Rules*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press. 2020. s. 32.

¹²¹ Srov. § 88 a násl. zákona č. 254/2001, o vodách a o změně některých zákonů.

¹²² Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

¹²³ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 241.

¹²⁴ Informační povinnost týkající se udržitelnosti obsažená v NFRD směrnici se do českého právního řádu promítly prostřednictvím zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, přesněji jeho novelou č. 462/2016 Sb. v § 32f–32l.

spojena s vysokými počátečními náklady, jejím cílem je motivovat adresáta právní normy, tedy obchodní společnosti k realizaci udržitelných cílů pod tlakem veřejného mínění.¹²⁵ Dle Boukalové a Kuchaře dochází v tomto kontextu k narušení tradiční povinnosti mlčenlivosti člena statutárního orgánu.¹²⁶ To lze vysvětlit tím, že povinnost loajality je v tomto případě spojena s podporou transparentnosti a se sdílením důležitých informací o aktivitách obchodních společností a nikoli s povinností mlčenlivosti.¹²⁷ Ačkoli byla informační povinnost původně zamýšlena jako motivační, vzhledem k četným případům neúspěšného plnění udržitelných cílů dochází k postupnému ukládání přímých povinností.¹²⁸

2.1.4. Právní úprava v cizích jurisdikcích

Jak blíže vysvětluji v kapitole 3.2.1., je patrné, že právo obchodních společností přistupuje o otázce udržitelnosti v závislosti na modelu správy a řízení společností, který převládá v právním systému jednotlivých zemí. Například britský¹²⁹ zákon *Companies Act* ve svém § 172 odst. 2 stanoví, že „člen statutárního orgánu společnosti musí jednat způsobem, o kterém se v dobré víře domnívá, že bude s největší pravděpodobností podporovat úspěch společnosti ve prospěch jejich společníků jako celku, a přitom brát ohled (mimo jiné):“ [...] písm. e) „na dopad činnosti společnosti na občanskou společnost a životní prostředí [...]“. Podobně v Nizozemsku¹³⁰ musí členové statutárního orgánu rozhodovat v nejlepším zájmu občanské společnosti,¹³¹ což zahrnuje všechny relevantní zúčastněné strany.¹³² Naopak český zákon o obchodních korporacích zatím rozhodování statutárního orgánu s povinností brát ohled na aspekty udržitelnosti nespojuje. Obchodnímu právu však prozatím není v odborných diskusích týkajících se řešení klimatické krize či dalším aspektům udržitelnosti věnována velká

¹²⁵ Tamtéž. s. 241.

¹²⁶ Srov. BOUKALOVÁ, Aneta, KUCHAR, Roman. Informační povinnost v rámci nefinančního reportingu versus loajalita člena statutárního orgánu. In: *Obchodněprávní revue*. 2023, roč. 15, č. 4. s. 257.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ MONCIARDINI, David, MÄHÖNEN, Jukka Tapio, TSAGAS, Georgina. Rethinking Non-Financial Reporting: A Blueprint for Structural Regulatory Changes. In: *Accounting, Economics, and Law: A Convivium*. 2020, roč. 10, č. 2. s. 17–18.

¹²⁹ Velká Británie přijala modifikovaný společnický model tzv. *enlightened shareholder model*.

¹³⁰ Nizozemsko se orientuje směrem k modelu zainteresovaných stran (*stakeholder model*).

¹³¹ Nově revidovaný *Dutch Corporate Code* také vyžaduje, aby statutární orgán věnoval pozornost životnímu prostředí a záležitostem souvisejícím se zaměstnanci, dodavatelskými řetězci, dodržováním lidských práv a boji proti korupci a úplatkářství. Srov. *Dutch Corporate Governance Code*. 2022. *Monitoring Commissie Corporate Governance* [online]. Dostupné z: <https://www.mccg.nl/publicaties/codes/2022/12/20/dutch-corporate-governance-code-2022>. [citováno 2024-09-23].

¹³² SJÅFJELL, Beate. Shareholder primacy: the main barrier to sustainable companies. In: SJÅFJELL, RICHARDSON. *Company Law and Sustainability: Legal Barriers and Opportunities*. United Kingdom: Cambridge University Press, 2015. s. 104.

pozornost a objevují se názory poukazující na potřebu přistupovat k této situaci odlišně, jelikož současné normy jsou již do jisté míry překonané.¹³³

V obecné rovině lze tvrdit, že čeští zákonodárci zůstávají v otázce udržitelnosti relativně nečinní, jelikož do dnešního dne neexistuje speciální právní úprava v podobě zákona obsahující úpravu udržitelného chování společností. Naproti tomu jiné státy, jako například Francie nebo Německo, dobrovolně převzaly iniciativu a přijaly vnitrostátní normy týkající se náležité péče obchodních společností. Domnívám se, že zde nevyhnutelně vyvstává otázka, zda tato proaktivní zákonodárná činnost bude mít praktický dopad na efektivitu a motivaci společností při jejich společensky odpovědném chování.

Francii lze považovat za průkopníka v oblasti legislativy týkající se náležité péče společností (*devoir de vigilance*), jelikož jako první země přijala zákon, jenž tuto povinnost stanovuje. Zákon *Loi relative au devoir de vigilance*¹³⁴ ukládá dotčeným společnostem¹³⁵ vypracovat tzv. „plán bdělosti“, který zohlední globální environmentální a sociální rizika při rozhodovacích procesech společností.¹³⁶ Nesplnění této povinnosti může vést jak k odpovědnosti společností za způsobenou škodu, tak k osobní odpovědnosti členů statutárního orgánu, již jsou zodpovědní za přípravu takového plánu. Navzdory pozitivním dopadům na podnikatelskou praxi čelí zákon značné kritice. Savourey a Brabant například upozorňují, že pro žalobce je téměř nemožné prokázat porušení povinnosti ve vzdáleném dodavatelském řetězci, a navrhují v určitých případech obrácení důkazního břemene.¹³⁷ V roce 2023, tedy více než šest let po přijetí tohoto zákona, došlo k prvnímu soudnímu rozhodnutí, kdy soud vyhověl žalobě a společnosti *La Poste* nařídil úpravu a doplnění plánu bdělosti.¹³⁸ Toto rozhodnutí potvrzuje, že i přes časovou prodlevu je přijetí zákona do jisté míry účinné.

Podobný legislativní krok učinilo Německo v roce 2021 prostřednictvím zákona o náležité péči v dodavatelském řetězci (*Lieferkettensorgfaltspflichtengesetz, LkSG*).¹³⁹ Dále

¹³³ MÜLLEROVÁ, op. cit. sub 50. s. 626.

¹³⁴ Francie. 2017. *Loi n° 2017-399 du 27 mars 2017 relative au devoir de vigilance des sociétés mères et des entreprises donneuses d'ordre. Journal Officiel de la République Française.*

¹³⁵ Tento zákon se týká francouzských společností s více než 5000 zaměstnanci a zahraničních společností s více než 10.000 zaměstnanci ve Francii.

¹³⁶ Tj. zejména kontroly v oblasti závažného porušování lidských práv a základních svobod, vážných ublížení na zdraví nebo poškozování životního prostředí.

¹³⁷ SAVOUREY, Elsa, BRABANT, Stéphane. The French Law on the Duty of Vigilance: Theoretical and Practical Challenges Since its Adoption. In: *Business and human rights journal*. Cambridge University Press. 2021, roč. 6, č. 1. s. 152.

¹³⁸ Rozhodnutí ze dne 5 prosince 2023. Paris Judicial Court, n° 21/15827. Soud však zamítl požadavek na provedení konkrétních opatření k prevenci rizik, jelikož má za to, že nemá dostatečnou pravomoc vstupovat do interních záležitostí společností.

¹³⁹ Německo. 2021. *Gesetz über die unternehmerischen Sorgfaltspflichten in Lieferketten (Lieferkettensorgfaltspflichtengesetz)* vom 16. Juli 2021. *Bundesgesetzblatt*, Jahrgang 2021, Teil I Nr. 46. Společnosti

Ize zmínit britský zákon *Modern Slavery Act*¹⁴⁰ či nizozemský *Wet zorgplicht kinderarbeid*.¹⁴¹ Mimo Evropu se problematice udržitelnosti věnuje například americký zákon *Uyghur Forced Labor Prevention Act* (ULFPA)¹⁴² nebo kalifornský *Transparency in Supply Chains Act*.¹⁴³

Tento demonstrativní přehled legislativních opatření ukazuje, že si státy stále více uvědomují relevanci společensky odpovědného chování obchodních společností. S ohledem na zakotvení požadavků na udržitelnost a stanovení sankcí za jejich porušení mají členové statutárního orgánu větší motivaci tyto povinnosti plnit, i když to může znamenat zvýšené náklady pro společnost v níž působí. Kromě toho byla právě tato normotvorná aktivita jednotlivých zemí jedním z hnacích motorů pro přijetí nadnárodní úpravy, harmonizující náležitou péči, konkrétně prostřednictvím směrnice CSDDD.¹⁴⁴

2.2. Výhody a nevýhody přijímání opatření k udržitelnosti

Před zakotvením konkrétních přímých povinností týkajících se udržitelnosti disponovali členové statutárního orgánu větší flexibilitou v rozhodování o přijetí opatření směřujících k udržitelnosti. Mohli zvažovat výhody a nevýhody takových opatření a podle toho se rozhodnout, zda jsou pro společnost přínosná. Situace se však postupně mění, neboť recentní legislativa v dílčích oblastech udržitelnosti již neponechává členům statutárního orgánu velkou míru autonomie. Je zřejmé, že obchodní společnosti budou muset postupně začlenit principy udržitelnosti jako klíčový prvek v rámci svého každodenního rozhodování. Tento trend je podpořen jak normotvornou iniciativou Evropské unie, tak národními legislativami jednotlivých členských států.¹⁴⁵

v Německu s alespoň 1000 zaměstnanci musely zavést plán prevence a zmírnění environmentálních rizik a potenciálního porušování lidských práv v rámci jejich podnikání.

¹⁴⁰ Velká Británie. 2015. *Modern Slavery Act* from 31 July 2015. *UK Public General Acts*, 2015 c. 30. Tento zákon mimo jiné požaduje, aby dotčené společnosti každoročně zveřejňovaly, jaká opatření přijaly, aby zajistily, že v rámci jejich podnikání nebo jejich dodavatelských řetězcích nedochází k modernímu otroctví.

¹⁴¹ Nizozemsko. 2019. *Wet van 24 oktober 2019 houdende de invoering van een zorgplicht ter voorkoming van de levering van goederen en diensten die met behulp van kinderarbeid tot stand zijn gekomen (Wet zorgplicht kinderarbeid)*. *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden*, Nr. 401.

¹⁴² USA. 2021. *Uyghur Forced Labor Prevention Act* of 23 December 2021. No. 117-78. Tento zákon prosazuje vyvrátitelnou domněnku, že zboží vyrobené zcela nebo částečně nucenou prací v Čínské lidové republice, zejména z Ujgurské autonomní oblasti Sin-t'iangu je zakázáno dovážet do USA dle § 1307 zákona 19 U.S.C.

¹⁴³ Stát Kalifornie, USA. 2010. *The California Transparency in Supply Chains Act* from 1 January 2012 (S.B. 657). *California Civil Code* § 1714.43.

¹⁴⁴ Směrnice CSDDD – *Frequently asked Questions*. *Commission Europa* [online]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/sustainability-due-diligence-responsible-business/corporate-sustainability-due-diligence_en. s. 4. [citováno 2024-09-11].

¹⁴⁵ Viz kapitola 2.1.4.

2.2.1. Výhody přijímání opatření k udržitelnosti

Udržitelnost může významně zlepšit výkonnost obchodních společností několika způsoby. Epstein a Buhovac rozdělují přínosy udržitelnosti do 4 kategorií: 1) finanční (snížení počátečních nákladů, nižší náklady na soudní spory, zvýšení výnosů, nižší administrativní náklady, prémie na burze), 2) spotřebitelské (zvýšení spokojenosti zákazníků, zlepšení reputace a konkurenceschopnosti, inovace produktů, zvýšení podílu na trhu, nové tržní příležitosti), 3) provozní (inovace procesů, zvýšení produktivity, zkrácení výrobního cyklu, zlepšení využití zdrojů, minimalizace odpadu) a 4) organizační (spokojenost zaměstnanců, zlepšení vztahů se zainteresovanými stranami, snížení regulačních zásahů a zvýšení vzdělanosti).¹⁴⁶

Z pohledu udržitelnosti spatřuji velký potenciál zejména v příležitosti neustálých inovací, jež mohou společností nabídnout konkurenční výhodu. Společnosti by tak neměly vnímat požadavky spojené s udržitelností pouze jako finanční břemeno, ale jako dlouhodobou investici, jež může přinést v dlouhodobém horizontu vyšší zisky. S inovacemi výslovně počítá například zákon o veřejných zakázkách.¹⁴⁷ Domnívám se, že největší výzvu pro společnosti představuje vývoj strategie, která bude schopna předvídat měnící se podnikatelské prostředí a využití nátlaku veřejnosti na udržitelnost jako zdroj jejich inovací.¹⁴⁸ Úspěšným příkladem propojení udržitelnosti a inovací je automobilová společnost *Toyota*, jež v polovině 90. let jako první uvedla na trh hybridní automobil. Díky zohlednění udržitelnosti, průzkumu trhu, zájmu spotřebitelů a investicím do nových technologií získala *Toyota* náskok před konkurencí, což jí umožnilo udržet si vedoucí postavení na trhu dodnes.¹⁴⁹ Implementace udržitelných praktik do strategií společností tedy nejen zvyšuje konkurenceschopnost, ale také přispívá k posílení dobré pověsti společnosti.¹⁵⁰

2.2.2. Nevýhody přijímání opatření k udržitelnosti

Zohlednění udržitelnosti v rozhodovacích procesech obchodních společností bezpochyby přináší jisté nevýhody, které nelze přehlížet. Hlavní překážky spatřuji zejména

¹⁴⁶ EPSTEIN, Marc J. et al. *Making Sustainability Work: Best Practices in Managing and Measuring Corporate Social, Environmental, and Economic Impacts*. Routledge. 2014. s. 262.

¹⁴⁷ § 28 písm. r), zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek inovaci definuje jako: „implementaci nového nebo značně zlepšeného produktu, služby nebo postupu související s předmětem veřejné zakázky“ a v § 70 zakotvuje institut řízení o inovačním partnerství: „[...] pokud nelze potřebu vývoje inovativní dodávky nebo služby nebo inovativních stavebních prací a následné koupě výsledných dodávek, služeb nebo stavebních prací uspokojit prostřednictvím řešení, která jsou na trhu již dostupná.“

¹⁴⁸ EPSTEIN, op. cit. sub 146. s. 270.

¹⁴⁹ To dosvědčuje například skutečnost, že čtyři modely společnosti Toyota umístily mezi deseti nejlépe hodnocenými modely aut. Srov. Consumer Report Best Cars of the Year: 10 Top Picks of 2024. *Consumer Reports*. [online]. Dostupné z: <https://www.consumerreports.org/cars/best-cars-of-the-year-10-top-picks-of-2024-a4675085257/>. [citováno 2024-09-13].

¹⁵⁰ Viz kapitola 3.4.2.

ve finanční, časové a organizační náročnosti začlenění udržitelnosti do každodenního rozhodování společností.

Domnívám se, že pravděpodobně nejvýznamnější bariéru k úspěšnému přechodu na udržitelné podnikání představují vysoké náklady a výdaje, jež jsou s implementací udržitelnosti úzce spjaty. Mezi očekávané náklady lze zařadit především odměňování interních či externích odborníků s ohledem na delegaci části obchodního vedení týkajícího se oblasti udržitelnosti.¹⁵¹ Všeobecně totiž nelze po členech statutárního orgánu požadovat, aby s ohledem na komplexnost této problematiky disponovali dostatečnými znalostmi a monitorovali všechny dostupné informace tak, aby při rozhodování postupovali s péčí řádného hospodáře. Mám za to, že zejména kapitálové společnosti se bez těchto odborníků neobejdou, a proto by měly s těmito náklady počítat již při plánování rozpočtu.

Další nevýhodu finančního a částečně organizačního charakteru spatřuji v praktickém dopadu dodržování povinností plynoucích z unijní legislativy, a to zejména v případě směrnice CSRD a CSDDD. Domnívám se, že nákladný bude zejména dohled společností nad praktikami v dodavatelských řetězcích v kontextu směrnice CSDDD, a to především s ohledem na možné řetězení jednotlivých dodavatelů. Jak podává směrnice ve své důvodové zprávě, dodavatelé často nerespektují základní standardy, jako je zákaz nucené či dětské práce nebo dostatečně nezajistí bezpečnost na pracovišti pro své zaměstnance.¹⁵² Jinými slovy, dotčené společnosti mají povinnost aktivně monitorovat aktivity v celém svém hodnotovém řetězci. Je tomu tak proto, že tolerováním těchto nezákonných aktivit je *de facto* samy nepřímou podporují. Podobnou situaci spatřuji v úpravě směrnice CSRD, jež požaduje sběr a zpracovávání stanoveného okruhu dat pro účely vykazování informací o udržitelnosti.¹⁵³ Tyto náklady nevznikají pouze v souvislosti s procesem samotného získávání a analýzy dat, ale také s jejich dlouhodobým uchováváním a správou.

Ačkoli jsem inovace zmínila již v kapitole 2.2.1. jako výhodu, vysoké počáteční investice do nových technologií lze vnímat rovněž jako negativum. Především v případě společností podnikajících v odvětvích produkujících vysoké emise skleníkových plynů jsou tyto investice prakticky nevyhnutelné. S tím počítá také nařízení zavádějící mechanismus

¹⁵¹ Blíže k problematice delegace oblasti udržitelnosti na odborníka v kapitole 3.3.

¹⁵² Důvodová zpráva směrnice CSDDD, bod. 46. Blíže ke směrnici CSDDD v kapitole 4.

¹⁵³ Směrnice CSRD.

uhlíkového vyrovnání na hranicích tzv. CBAM, jež pomáhá stanovit spravedlivou cenu emisí uhlíků při výrobě uhlíkově náročného zboží, jež vstupuje do EU.¹⁵⁴

Do jisté míry za problematickou vnímám také tzv. nevýhodu prvního hráče (*first mover disadvantage*). Jedná se o situaci, ve které společnost, jež se jako první přizpůsobí novým udržitelným požadavkům či standardům, nese vyšší rizika, zatímco ostatní konkurenti mohou těžit z jejích zkušeností a následné reakci poptávky.¹⁵⁵ Tato nevýhoda je úzce spjata s věžňovým dilematem (*Prisoner's Dilemma*). V kontextu udržitelnosti lze věžňovo dilema popsat jako stav, ve kterém je společné udržitelné chování společností optimální, ale neudržitelné chování je nejlepší reakcí pro každou společnost, pokud jedná samostatně.¹⁵⁶ Mám za to, že věžňovo dilema výstižně zachycuje konflikt mezi společným zájmem a individuálními výhodami. Domnívám se, že překonání tohoto problému vyžaduje zejména posílení podpory spolupráce mezi společnostmi ze strany státu či Evropské unie tak, aby mohly usilovat o udržitelné cíle, aniž by riskovaly ztrátu konkurenčního postavení.

Klíčovou otázkou při rozhodování o implementaci udržitelnosti zůstává, zda tyto náklady v budoucnu přinesou společnosti užitek, nebo se stanou pouhým neefektivním plýtváním zdroji.¹⁵⁷ Akademická diskuse zaměřená na analýzu přínosů udržitelnosti ve strategiích společností zahrnuje také celou řadu kritických názorů. Například Barnett tvrdí, že alokace zdrojů společnosti do udržitelnosti redistribuuje bohatství od společníků k zainteresovaným stranám, jež na něj nemají právní nárok.¹⁵⁸ Brammer, Brooks a Pavelin navíc zjistili, že společnosti s vysokým hodnocením v oblasti udržitelnosti často dosahují nižších výnosů než společnosti s nižším hodnocením.¹⁵⁹

Přechod k udržitelnému podnikání tak vyžaduje zejména vynaložení značného finančního kapitálu. Ten plyne předně do investic do nových technologií, ale také do zabezpečení řádného plnění povinností, jež dotčeným společností ukládá vnitrostátní a unijní právní úprava. Navíc mám za to, že tržní prostředí, které je řízeno poptávkou, nemusí vždy reflektovat úsilí společností, jež k udržitelnosti přistupují svědomitě. Jinými slovy, nejistý

¹⁵⁴ Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2023/956/EU ze dne 10. května 2023, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích PE/7/2023/REV/1 *Eur-Lex*. [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32023R0956>. [citováno 2024-09-13].

¹⁵⁵ PAHA, Johannes. Sustainability Agreements and First Mover Disadvantages. In: *Journal of competition law & economics*. Oxford University Press. 2023, roč. 19, č. 3. s. 366.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ HUMPHREY, Jacquelyn E., LEE, Darren D., SHEN, Yaokan. Does it cost to be sustainable? In: *Journal of Corporate Finance*. 2012, roč. 18, č. 3. s. 626.

¹⁵⁸ BARNETT Michael L. "Stakeholder Influence Capacity and the Variability of Financial Returns to Corporate Social Responsibility. In: *The Academy of Management Review*. 2007, roč. 32, č. 3. s. 796.

¹⁵⁹ BRAMMER, Stephen J., BROOKS, Chris, PAVELIN, Stephen. Corporate social performance and stock returns: UK evidence from disaggregate measures. In: *Financial Management*. 2006, roč. 35, č. 3. s. 98.

vývoj trhu může představovat dodatečné riziko a další překážku pro společnosti v přijímání dobrovolných opatření reflektujících udržitelnost.

2.2.3. Dopady *non-compliance* s ohledem na požadavky v oblasti udržitelnosti

Ráda bych zdůraznila, že i *non-compliance*¹⁶⁰ s požadavky udržitelnosti může vést ke značným výdajům. Tyto náklady lze rozlišit podle jejich povahy, a to na soukromoprávní, jež souvisí zejména s dostupným financováním podnikatelských aktivit, a veřejnoprávní, a to především ve formě sankcí spojených s nedodržením požadavků právní úpravy.

Soukromoprávní dopady *non-compliance* mohou zahrnovat například problémy s přístupem k poskytování finančních prostředků na podnikatelské aktivity společností. Na plnění cílů udržitelnosti je například navázaný úvěr tzv. *Sustainability Linked Loan*, jež poskytuje mimo jiné Komerční banka (KB).¹⁶¹ V případě dosažení cílů udržitelnosti, jež si společnost stanovila, a které jsou ověřitelné (např. množství redukce odpadů nebo získání certifikace v oblasti bezpečnosti práce) může získat výhodnější úrokovou sazbu.¹⁶² Naopak, pokud nebude schopná splnit požadavky udržitelného podnikání, může dojít k tomu, že KB obchodní společnosti úvěr neposkytne, a to s ohledem na provozování některých neetických či neekologických aktivit. Nedostupnost úvěru bych ráda demonstrovala na příkladu Československé obchodní banky (ČSOB), jež dle svých principů a zásad odpovědného podnikání¹⁶³ stanovila absolutní zákaz provádění obchodních transakcí se společnostmi zapojenými do některých kontroverzních činností. ČSOB tak v omezené míře financuje zbrojní průmysl a zcela vyloučila poskytování finanční pomoci společnostem uvedeným na tzv. černé listině KBC¹⁶⁴ či přímé financování činností souvisejících s uhlím.

Mám za to, že s nedodržením požadavků právní úpravy rovněž souvisí i skutečnost, že postupně může docházet k situacím, kdy se stane odbyt některých výrobků či služeb stále obtížnější. Příčinou je, že spotřebitelé kladou rostoucí důraz na to, zda konkrétní produkt příliš nezatěžuje životní prostředí anebo zda se společnost nepotýká s nelegálními či neetickými

¹⁶⁰ Tj. nedodržení či odmítnutí pravidla či předpisu. *Noncompliance*. Merriam-Webster Dictionary. Merriam-Webster [online]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/noncompliance>. [citováno 2024-10-22].

¹⁶¹ Úvěr vázaný na cíle udržitelnosti. *Komerční Banka*. [online]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/korporace-a-institute/uvery-a-financovani/udrzitelne-financovani/uver-vazany-na-cile-udrzitelnosti#0-Jak-to-funguje>. [citováno 2024-10-22].

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Principy trvalé udržitelnosti a zásady odpovědného podnikání skupiny ČSOB. *Československá obchodní banka*. [online]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/documents/10710/594543/principy-trvale-udrzitelnosti-a-zasady-odpovedneho-podnikani-skupiny-csob.pdf>. [citováno 2024-10-22].

¹⁶⁴ KBC Group Policy on Blacklisted Companies. *Československá obchodní banka*. [online]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/documents/10710/667432/kbc-blacklist.pdf>. [citováno 2024-10-22]. Společnosti na tomto seznamu jsou označeny za nejhorší globální škůdce dle OSN.

praktikami v rámci svého dodavatelského řetězce.¹⁶⁵ Problém spatřuji rovněž v případě, pokud společnost, jež nedodržuje požadavky udržitelnosti vstupuje do veřejných zakázek. Stojí za tím skutečnost, že zadavatel je mimo jiné povinen dodržovat zásady sociálně a environmentálně odpovědného zadávání.¹⁶⁶ Některé společnosti tak může zadavatel eliminovat z důvodu, že nespĺňují kritéria udržitelného podnikání, a to bez posouzení dalších kritérií.

Non-compliance s požadavky, jež podporují udržitelnost má rovněž významné veřejnoprávní dopady, a to především s ohledem na sankce stanovené v příslušné legislativě. Ty jsou však v některých případech prozatím nejasné a do jisté míry otevřené budoucí praxi. Jejich konkrétní podoba bude záviset především na přístupu jednotlivých členských států a na tom, jak striktně se rozhodnou unijní úpravu implementovat do svých vnitrostátních právních předpisů.

Tak je tomu v případě směrnice CSDDD s ohledem na postupnou účinnost pro jednotlivé dotčené společnosti a stanovenou transpoziční lhůtu, jež vyprší dne 26. července 2026.¹⁶⁷

Na základě výše uvedeného se domnívám, že se implementace udržitelnosti do rozhodování společností v dlouhodobém horizontu vyplatí, a to i přes vyšší počáteční náklady. Jsem přesvědčena, že negativní dopady neplnění požadavků v oblasti udržitelnosti budou v budoucnu stále citelnější, a to nejen z hlediska přístupu k financování, ale také z hlediska tržních příležitostí, reputace společnosti a schopnosti dlouhodobě konkurovat v dynamickém podnikatelském prostředí.

¹⁶⁵ Tento závěr vyplývá např. ze spotřebitelského výzkumu společností Deloitte. *Understanding consumer attitudes to sustainability and sustainable behaviours*. [online]. Dostupné z: <https://www.deloitte.com/uk/en/Industries/consumer/research/sustainable-consumer-what-consumers-do.html>. [citováno 2024-10-22].

¹⁶⁶ Srov. § 6 odst. 4 ve spojení s § 28 písm. p), zákona o zadávání veřejných zakázek.

¹⁶⁷ Srov. čl. 37 odst. 1 směrnice CSDDD.

3. Udržitelnost a povinnost péče řádného hospodáře člena statutárního orgánu

Statutární orgán společnosti zastupuje právnickou osobu ve všech záležitostech a svědčí mu tedy generální zástupčí oprávnění.¹⁶⁸ Členu statutárního orgánu náleží zejména obchodní vedení, jež představuje běžnou správu obchodního závodu a zahrnuje organizování a řízení každodenního provozu závodu tzv. *day-to-day business*.¹⁶⁹ Jinými slovy se jedná primárně o krátkodobé a konkrétní plány společnosti. Zároveň členu statutárního orgánu přísluší tzv. zbytková působnost, kterou „zakladatelské právní jednání, zákon nebo rozhodnutí orgánu veřejné moci nesvěří jinému orgánu právnické osoby“.¹⁷⁰ Členu statutárního orgánu tak v obchodní společnosti náleží významné postavení a to zejména, pokud je oprávněn zastupovat společnost samostatně.¹⁷¹ Nejen že rozhoduje o každodenních záležitostech v rámci obchodního vedení a strategického řízení, ale do jisté míry ovlivňuje také směřování společnosti.¹⁷² Zároveň hraje zásadní roli při dohledu nad naplňováním strategických cílů a při rozvoji udržitelného a odpovědného chování společnosti v níž působí.¹⁷³

Při zohledňování veřejného zájmu na udržitelnosti a při přijímání opatření, která jej reflektují je však limitován nejen zákonem, ale i vůli společníků dané společnosti, jež se může od postoje statutárního orgánu lišit. Pro posouzení, zda a do jaké míry má člen statutárního orgánu povinnost zohledňovat veřejný zájem na udržitelnosti, je nezbytné nejprve definovat a stručně objasnit povinnost péče řádného hospodáře. Dále se v této kapitole budu věnovat dlouhodobým a krátkodobým zájmům společnosti, se zaměřením na problematiku přijímání krátkodobých rozhodnutí, která nutně nemusí korespondovat s udržitelností. S ohledem na komplexnost problematiky udržitelnosti se rovněž zaměřím na delegaci části obchodního vedení na odborníka. V poslední řadě se budu věnovat začlenění udržitelnosti do vnitřního řádu společnosti a dobrovolnému přijímání opatření reflektujících udržitelnost.

3.1. Vymezení povinnost péče řádného hospodáře

Obecně lze konstatovat, že základ povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře vychází z principu zakotveného v občanském zákoníku, jenž stanoví, že každý účastník právních vztahů

¹⁶⁸ Srov. 164 odst. 1 ObčZ.

¹⁶⁹ ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena. *Právo obchodních korporací*. Praha: Wolters Kluwer. 2021. s. 183.

¹⁷⁰ Srov. § 163 ObčZ.

¹⁷¹ Srov. § 194 odst. 2 ZOK *a contrario* ve spojení s § 164 odst. 2 ObčZ.

¹⁷² BRUNER, SJÁFJELL, op. cit. sub 43. s. 696.

¹⁷³ Tamtéž.

by měl jednat poctivě.¹⁷⁴ Tento princip se opírá o vyvratitelnou právní domněnku, dle které každý jedná čestně a v dobré víře.¹⁷⁵ Povinnost péče řádného hospodáře je v českém právním řádu upravena v § 159 odst. 1 ObčZ, jako povinnost vykonávat funkci člena statutárního orgánu „s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi i pečlivostí“.¹⁷⁶ Tato povinnost zahrnuje dvě složky: povinnost loajality, jež představuje vztah důvěry mezi společností a členem orgánu, a povinnost péče, která klade důraz na řádný a odborný výkon funkce.¹⁷⁷ Stejně ustanovení zahrnuje vyvratitelnou právní domněnku,¹⁷⁸ jež stanoví, že: „jedná nedbale ten, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe následky“.¹⁷⁹ Komplementární součástí této povinnosti je tzv. pravidlo podnikatelského úsudku (*business judgement rule*), které je zakotveno v § 51 odst. 1 ZOK, a vymezuje, že „pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou“.¹⁸⁰ Výkon funkce člena voleného orgánu je tak hodnocen dle objektivního standardu, který zohledňuje péči, jakou by v obdobné situaci a postavení vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba dle § 52 odst. 1 ZOK.¹⁸¹

V poslední době je však povinnost jednat s péčí řádného hospodáře stále častěji diskutována v kontextu moderních výzev správy a řízení obchodních společností, zejména pokud jde o dopady na sociální a environmentální oblasti.¹⁸²

3.2. Vyvažování krátkodobých a dlouhodobých zájmů obchodních společností

Akademická debata o vyvažování krátkodobých a dlouhodobých zájmů společností se vede již několik desetiletí, přičemž členové statutárních orgánů stále čelí dvěma

¹⁷⁴ Srov. § 6 odst. 1 ObčZ.

¹⁷⁵ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, op. cit. sub 90. s. 8.

¹⁷⁶ Srov. § 159 odst. 1 ObčZ.

¹⁷⁷ Je nutno zmínit, že soudní praxe na takovéto rozdělení příliš nehledí a pokud je vysloveno porušení povinnosti péče řádného hospodáře, nerozlišuje zmíněné složky. Např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.9. 2019 sp. zn. 27 Cdo 90/2019 Srov. BORKOVEC, Aleš, JOSKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Petr. *Fiduciární povinnosti: (povinnosti správců cizích záležitostí)*. Praha: Leges. 2022. s. 149.

¹⁷⁸ Z takové formulace je patrné, že obě povinnosti obsažené v právní normě jsou v poměru slučovacím, a to i přes to, že obě vedou k odlišným následkům, proto porušením i jen jedné z nich dochází k naplnění dispozice právní normy, což vede ke vzniku povinnosti k náhradě škody. Srov. NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, op. cit. sub 90. s. 9.

¹⁷⁹ Srov. § 159 odst. 1 ObčZ.

¹⁸⁰ Srov. § 51 odst. 1 ZOK.

¹⁸¹ ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ, op. cit. sub 169. s. 183.

¹⁸² *How to Set Up Effective Climate Governance on Corporate Boards: Guiding Principles and Questions*. World Economic Forum. [online]. 2019. Dostupné z: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Creating_effective_climate_governance_on_corporate_boards.pdf s. 4. [citováno 2024-08-10].

protichůdným tlakům: na jedné straně požadavkům společníků na maximalizaci krátkodobého zisku, a na druhé straně povinnosti chránit a rozvíjet dlouhodobé zájmy společnosti. Dosáhnout rovnováhy mezi těmito cíli je často velmi obtížné.

3.2.1. Zájem společnosti a modely správy a řízení

Pokud máme uvažovat o vyvažování krátkodobých a dlouhodobých zájmu společnosti, je nutné vymezit, co tento zájem představuje. V tomto ohledu lze vyjít z východiska, že zájem společnosti odpovídá jejímu účelu,¹⁸³ jenž bývá stanoven v zakladatelském právním jednání společnosti.¹⁸⁴ U některých právnických osob, jako jsou nadace, je účel stanoven přímo zákonem.¹⁸⁵ Pokud není stanoveno jinak, účelem osobní¹⁸⁶ a kapitálové¹⁸⁷ společnosti je podnikání, tj. dosahování zisku prostřednictvím provozování obchodního závodu.¹⁸⁸ Osobní společnost však nelze založit za jiným účelem než je podnikání nebo správa vlastního majetku.¹⁸⁹ Z toho *a contrario* vyplývá, že kapitálovou společnost lze založit i za jiným účelem. Domnívám se, že zakladatelé či později její společníci mohou stanovit, že takovým účelem kapitálové společnosti může být i vyvíjení činnosti přispívající k udržitelnosti.

Zatímco se česká právní doktrína na základním zájmu společností shoduje, nejednotný názor panuje v otázce určení konkrétního zájmu v jednotlivých situacích, tj. jaký postup je v daném případě ve prospěch společnosti. Částečnou odpověď lze nalézt v teoretických modelech správy a řízení společností.

I když tzv. Friedmanova doktrína, zaměřená primárně na maximalizaci zisku společníků, zůstává relevantní,¹⁹⁰ stále více se prosazují zájmy tzv. zainteresovaných stran (*stakeholders*) jako jsou zaměstnanci, dodavatelé, investoři nebo občanská společnost.¹⁹¹ Z dlouhodobého hlediska se tyto zainteresované strany stávají součástí zájmu společností, neboť zohlednění jejich zájmů je mnohdy klíčové pro dosažení a udržení prosperity

¹⁸³ ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ, op cit. sub 169. s. 184.

¹⁸⁴ PELIKÁN, op. cit. sub 104. s. 61.

¹⁸⁵ Dle § 306 ObčZ se nadace zakládá k trvale službě společensky nebo hospodářsky užitečnému účelu.

¹⁸⁶ Osobní společností mám konkrétně na mysli veřejnou obchodní společnost (§ 95 an. ZOK) a komanditní společnost (118 an. ZOK)

¹⁸⁷ Kapitálovou společností mám konkrétně na mysli společnost s ručením omezeným (§ 132 an. ZOK) a akciovou společnost (§ 243 an. ZOK).

¹⁸⁸ JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinností loajality a povinností postupovat s péčí řádného hospodáře? In: *Obchodněprávní revue*. 2019, č. 11–12. s. 284.

¹⁸⁹ Srov. § 2 odst. 1 ZOK.

¹⁹⁰ Zingales ukazuje, že pro platnost Friedmanovy doktríny je potřeba splnit dvě podmínky: 1) společnosti nemají tržní ani politickou moc, 2) společnosti svou činností neprodukují externality, případně tyto externality vláda dokonale reguluje. V praxi, jsou ale obě podmínky porušeny. Srov. ZINGALES, Luigi. Friedman's Legacy: From Doctrine to Theorem, Milton Friedman 50 Years Later. *ProMarket* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.promarket.org/2020/10/13/milton-friedman-legacy-doctrine-theorem/>. [citováno 2024-09-20].

¹⁹¹ MÜLLEROVÁ, op. cit. sub 50. s. 365.

společnosti.¹⁹² Obsah a rozsah povinnosti péče řádného hospodáře statutárního orgánu společnosti jsou pak úzce spjaty s tím, komu daný model řízení slouží a čí zájmy mají být upřednostněny.¹⁹³ Mezi uznávané modely správy a řízení společnosti patří *shareholder model*¹⁹⁴ (přijátý v USA), *stakeholder model*¹⁹⁵ (rozšířený v Německu a Nizozemsku) a modifikovaný společnický model, tzv. *enlightened shareholder model*¹⁹⁶ (přijátý ve Velké Británii).¹⁹⁷

Podle Havla se české právní prostředí nachází na pomezí *shareholder* modelu a jeho modifikované formy, která reflektuje požadavky na udržitelnost.¹⁹⁸ Josková pak uvádí, že ačkoli jednotlivé modely kladou důraz na rozdílné hodnoty, společným je jim veřejný zájem.¹⁹⁹ V případě *stakeholder* modelu tento závěr není překvapivý. Je tomu tak zejména proto, že občanská společnost, jako jedna ze zainteresovaných stran, přímo ovlivňuje definování zájmu společnosti. I příznivci *shareholder* modelu připouštějí, že zohlednění zájmu zainteresovaných stran, včetně veřejného zájmu, může být klíčové pro dlouhodobý hospodářský úspěch společnosti.²⁰⁰ Členové statutárního orgánu proto musí při rozhodování hodnotit, jaký dopad bude mít zvažované rozhodnutí na veřejný zájem, kterým je nepochybně i zájem na udržitelnosti. Z výše zmíněného vyplývá, že tak bude člen statutárního orgánu činit bez ohledu na to, k jakému modelu řízení se společnost přiklání.

3.2.2. Dlouhodobé a krátkodobé zájmy obchodní společnosti

Pokud jde o problematiku krátkodobých a dlouhodobých zájmů společností, akademická debata se často soustředí na nalezení rovnováhy mezi bezprostředními provozními potřebami společnosti a jejími strategickými cíli růstu. Cíle společnosti lze podle teoretické

¹⁹² BORKOVEC, JOSKOVÁ, TOMÁŠEK, op. cit. sub 177. s. 152.

¹⁹³ HAVEL, Bohumil, ŽITŇANSKÁ, Lucia. *Fiduciární povinnosti orgánů společnosti na pomezí korporálního, insolvenčního a trestního práva*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2020. s. 153.

¹⁹⁴ Cílem společnosti, upřednostňující společnický model je zisk společníků. Člen statutárního orgánu zohledňuje zejména finanční přínos plánovaných rozhodnutí.

¹⁹⁵ Model zainteresovaných stran stojí na myšlence, že by vedení společnosti mělo vyvažovat zájmy všech zainteresovaných stran. Zejména bere ohled na finanční a přímo zainteresované strany (tj. společníci, dlužníci, spotřebitelé, dodavatelé a další). Zaměřuje se tak zejména na strany z finančního a sociálního hlediska. Srov. SCHOENMAKER, Dirk, SCHRAMADE, Willem, WINTER, Jaap. *Corporate Governance Beyond the Shareholder and Stakeholder Model*. In: *Erasmus law review*, 2023, roč. 16, č. 1. s. 28.

¹⁹⁶ Modifikovaný společnický model zohledňuje jak stálé, tak budoucí zainteresované strany a členové statutárního orgánu by měli brát ohled jak na finanční a sociální hlediska, ale rovněž na environmentální hlediska. Právně tento model se orientuje na udržitelnost a zohledňuje například životní prostředí, sociální odpovědnost nebo ochranu pracovní síly.

¹⁹⁷ SCHOENMAKER, SCHRAMADE WINTER, op. cit. sub 195. s. 28.

¹⁹⁸ HAVEL, ŽITŇANSKÁ, op. cit. sub 193. s. 154.

¹⁹⁹ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 242.

²⁰⁰ SCHOENMAKER, SCHRAMADE, WINTER, op. cit. sub 195. s. 29.

nauky dělit různými způsoby, a to mimo jiné dle časového horizontu na krátkodobé a dlouhodobé cíle či zájmy společnosti.²⁰¹

Mezi dlouhodobé cíle lze zařadit zejména rozhodnutí expanze na nové trhy, investice do udržitelných technologií, rozšiřování podnikatelského portfolia nebo vývoj nových produktů s důrazem na podporu udržitelnosti.²⁰² Domnívám se, že dlouhodobé cíle tak do jisté míry sledují podobné cíle jako koncepční a strategické řízení společnosti, které stojí na pomezí kompetencí nejvyššího orgánu a statutárního orgánu společnosti.²⁰³

Naopak krátkodobé zájmy jsou převážně finančního charakteru, přičemž zahrnují dosažení konkrétních finančních ukazatelů, zvýšení prodejů nebo maximalizaci zisku pro společníky společnosti.²⁰⁴ Zatímco plnění krátkodobých cílů se do jisté míry může promítnout do účetní závěrky, jež podává jak statický, tak dynamický pohled na majetek, závazky a celkový hospodářsky výsledek společnosti za zákonem stanovené období,²⁰⁵ plnění dlouhodobých cílů je nutné sledovat v delším časovém horizontu. Krátkodobá orientace však může být v konfliktu s udržitelností, jejíž přínosy lze pozorovat zejména v delším intervalu. Společnosti by proto měly usilovat nejen o krátkodobou maximalizaci zisku, ale rovněž se soustředit na dlouhodobé cíle růstu.²⁰⁶ Domnívám se, že společnosti, jež se zaměřují výlučně na krátkodobou maximalizaci hodnoty pro své společníky mohou v dlouhodobém horizontu ztratit konkurenční výhodu vůči společnostem, které strategicky investují do dlouhodobých cílů a do udržitelnosti. Tyto společnosti si budují náskok, jenž může být obtížné později překonat, čímž získávají významnou výhodu na trhu.

Lze tedy shrnout, že zatímco se krátkodobé cíle obvykle zaměřují na zvýšení provozní efektivity, ziskovosti a plnění krátkodobých finančních cílů, dlouhodobé cíle kladou důraz na udržitelnost, inovace a posílení konkurenčního postavení společnosti.

²⁰¹ SYNEK, Miloslav, KISLINGEROVÁ, Eva. *Podniková ekonomika*. V Praze: C.H. Beck, 2015. s. 67.

²⁰² GRASSEOVÁ, Monika, DUBEC, Radek, ŘEHÁK, David. *Analýza podniku v rukou manažera: 33 nejpoužívanějších metod strategického řízení*. BizBooks, 2012. s. 14-15.

²⁰³ ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ PELIKÁNOVÁ, op cit. sub 169. s. 382.

²⁰⁴ Maximalizace zisků společníků společnosti či *short-termism* je v dnešní době velmi diskutované téma, kterému se snaží zamezit i prostřednictvím legislativní činnosti Evropská unie. Srov. recitál směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/828 ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice 2007/36/ES, pokud jde o podporu dlouhodobého zapojení akcionářů. bod 14. Blíže bude tento fenomén rozebrán v kapitole 3.2.3.

²⁰⁵ ČERNÁ, Stanislava a kol. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. s. 186.

²⁰⁶ Sdělení Komise, op. cit. sub 62. s. 17.

3.2.3. Problematika přijímání krátkodobých rozhodnutí (*short-termism*)

Fenomén přijímání krátkodobých rozhodnutí tzv. *short-termism*, lze definovat ve smyslu činností, jež mají zajistit krátkodobé výsledky, čímž ale vylučují dlouhodobé cíle.²⁰⁷ Laverty termín vymezuje více jako rozhodnutí a výsledky, které sledují postup, jenž je nejlepší z krátkodobého hlediska, ale není optimální z hlediska dlouhodobého.²⁰⁸ Následkem je nadměrné zaměření členů statutárního orgánu na krátkodobé cíle na úkor cílů dlouhodobých. Přijímání krátkodobých rozhodnutí tak vede k tomu, že není věnována dostatečná pozornost strategii a dlouhodobému vytváření hodnoty společnosti.²⁰⁹ Takový přístup je mimo jiné původcem rostoucích nerovností, neboť vyvolává výhody jen pro nepatrnou část obyvatelstva, tj. vlastníky podílů či akcií.²¹⁰ Problém spatřuji též ve skutečnosti, že takové chování společností může ohrozit dosažení cílů udržitelného rozvoje OSN²¹¹ nebo Pařížské dohody o změně klimatu,²¹² jelikož společnosti upřednostňují výplatu zisků oproti investicím a organizačním změnám napomáhajícím dosažení udržitelnosti.²¹³

Environmentální a sociální aspekty udržitelnosti jsou dnes uznávanou součástí strategie moderních společností. Tento trend potvrzují například výsledky průzkumu *Annual Corporate Directors Survey* společnosti PwC z roku 2023, ve kterém 54 % respondentů spojilo udržitelnost se strategickými cíli společnosti.²¹⁴ Podobně i studie *Changing the Climate in the Boardroom* z roku 2021 ukázala, že 75 % dotazovaných považuje změnu klimatu za klíčový faktor úspěchu jejich společnosti.²¹⁵ Ačkoli závěry výzkumů poukazují na teoretický zájem o integraci udržitelnosti do strategie společnosti, v praxi jsou členové statutárního orgánu denně vystaveni tlaku na zvyšování krátkodobé ziskovosti. Kapitálové trhy tento nátlak často

²⁰⁷ MARGINSON, David, MCAULAY, Laurie. Exploring the debate on short-termism: a theoretical and empirical analysis. In: *Strategic management journal*. 2008, roč. 29, č. 3. s. 274.

²⁰⁸ LAVERTY, Kevin J. Economic „Short-Termism“: The Debate, the Unresolved Issues, and the Implications for Management Practice and Research. In: *The Academy of Management review*, 1996, roč. 21, č. 3. s. 826.

²⁰⁹ EY. *Short-termism in business: causes, mechanism and consequences*. *EY Poland Report*. [online]. 2014. s. 7. Dostupné z: https://assets.ey.com/content/dam/ey/sites/eycom/en_pl/topics/eat/pdf/03/eyshorttermism_raport.pdf. [citováno 2024-10-26].

²¹⁰ ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. Study on director's duties and sustainable corporate governance. [online]. 2020. Dostupné z: <https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/e47928a2-d20b-11ea-adf7-01aa75ed71a1>. s. 26. [citováno 2024-10-22].

²¹¹ UNITED NATIONS. *Sustainable Development Goals: 17 Goals to transform our world*. [online]. 2015. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>. [citováno 2024-10-23].

²¹² UNITED NATIONS. Pařížská dohoda o změně klimatu. [online]. 2015. Dostupné z: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>. [citováno 2024-10-23].

²¹³ Short-termism in business: causes, mechanism and consequences, op. cit. sub 209. s. 7.

²¹⁴ PWC. *PwC's 2023 Annual Corporate Directors Survey. Today's boardroom: confronting the change imperative*. [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.pwc.com/us/en/services/governance-insights-center/library/board-effectiveness-and-performance-improvement.html> s. 8. [citováno 2024-09-25].

²¹⁵ HEIDRICK & STRUGGLES. *Changing the Climate in the Boardroom* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.heidrick.com/-/media/heidrickcom/publications-and-reports/changing-the-climate-in-the-boardroom.pdf> s. 4. [citováno 2024-09-25].

podporují, čímž negativně ovlivňují dlouhodobou finanční i nefinanční výkonnost společností.²¹⁶ Krátkodobá rozhodnutí proto mohou vést k podhodnocení investic, například v oblasti výzkumu a vývoje, a ohrozit dlouhodobou prosperitu společností.²¹⁷ Rozhodování o dosažení excelence v oblasti udržitelnosti při dosahování kýženého zisku tak představuje značnou výzvu.

V souvislosti s tímto problémem nechala v roce 2020 Evropská komise vypracovat studii *Study on director's duties and sustainable corporate governance*.²¹⁸ Cílem této studie, jak sama deklaruje, je posoudit hlavní příčiny přijímání krátkodobých opatření. Jejím východiskem je úvaha, že v období mezi lety 1992–2018 vykazovaly veřejně obchodovatelné společnosti v Evropské unii tendenci směřovat ke krátkodobým výhodám a nikoli k dlouhodobým cílům.²¹⁹ To lze posoudit na základě vývoje objemu prostředků použitých na výplaty společníkům (ve formě dividend nebo zpětného odkupu podílů) ve srovnání s vývojem objemu prostředků použitých na tvorbu hodnoty v průběhu trvání společnosti, a to prostřednictvím investic do infrastruktury, vzdělávání pracovníků, výzkumu a vývoje a do udržitelnosti.²²⁰ Studie identifikovala sedm možných příčin tohoto jevu a mimo jiné navrhuje reformulaci obecné povinnosti členů statutárního orgánu tak, aby byli povinni zohledňovat zájmy všech zainteresovaných stran, včetně rizik spojených s udržitelností.²²¹

Nicméně je zřejmé, že samotná změna právní úpravy není dostatečná k tomu, aby vedla ke skutečně udržitelnému řízení společnosti. Je tomu tak proto, že dle studie jsou povinnosti členů statutárního orgánu a zájmy společnosti vykládány úzce a mají tendenci upřednostňovat krátkodobou maximalizaci hodnoty pro společníky. Například Möslein a Sørensen tvrdí, že samotné přeformulování právní normy nepostačí, jelikož pouze vágně naznačí, co by měl člen statutárního orgánu dělat, tedy neposkytne návod, jak by měl obecné rovnováhy dosáhnout.²²² Z toho vyplývá, že pokud by členové statutárního orgánu měli povinnost vyvážit zájmy všech zainteresovaných stran, ve většině případů by bylo téměř nemožné prokázat, že názor některého ze *stakeholderů* nebyl dostatečně zohledněn a tím došlo k ovlivnění výsledku rozhodnutí, tj. existovala příčinná souvislost.²²³ Jistou roli hraje i skutečnost,

²¹⁶ Recitál směrnice, pokud jde o podporu dlouhodobého zapojení akcionářů, op. cit. sub 204. bod 14-15.

²¹⁷ Tamtéž.

²¹⁸ *Study on director's duties and sustainable corporate governance*, op. cit. sub 210. s. 31.

²¹⁹ Tamtéž. s. 6.

²²⁰ Tamtéž. s. 9.

²²¹ Tamtéž. s. 32-33.

²²² MÖSLEIN, Florian, SØRENSEN, Karsten Engsig. Sustainable corporate governance: a way forward. In: *European Company Law*. 2021, roč. 18 č. 1. s. 9.

²²³ Srov. KRAAKMAN, Reinier et al. *The Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach*. Oxford University Press, 2017. s. 98.

že správa a řízení společností nebyla na úrovni Evropské unie jako celek harmonizována,²²⁴ a proto lze předpokládat, že by taková změna mohla mít v jednotlivých členských státech rozdílný účinek.

Obecně tedy není pravděpodobné, že by změna vymezení obecných povinností členů statutárního orgánu sama o sobě vyvolala změnu směrem k udržitelnějšímu řízení. I přes to, že se studie setkala s kritikou, podnítila další debaty v oblasti udržitelnosti společností. Na úrovni Evropské unie tak došlo k zahájení konzultací ve snaze nalézt legislativní řešení *short-termismu*,²²⁵ které vyústily mimo jiné v přijetí směrnice CSDDD.²²⁶

3.3. Delegace problematiky udržitelnosti na odborníka

S rostoucím požadavkem udržitelného chování společností, roste i množství legislativních opatření (např. směrnice CFRD či CSDDD) stejně jako rozsah odpovědnosti členů statutárního orgánu. Právě oni nesou primární odpovědnost za zajištění souladu s právními požadavky, což vyplývá z jejich povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře.²²⁷ Tento závěr vyplývá z povinnosti legality, jež je považovaná za součást povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře²²⁸ ve vztahu k právnické osobě, kterou členové statutárního orgánu zastupují.²²⁹ V opačném případě, pokud společnost nezajistí dostatečné *compliance*, hrozí jí sankce v podobě pokut vázaných na obrat společnosti či nápravná opatření.²³⁰

Vzhledem ke komplexnosti problematiky udržitelnosti je jen těžce představitelné, že by člen statutárního orgánu sám disponoval veškerými potřebnými znalostmi v oblasti udržitelnosti. Toto potvrzuje také výsledek průzkumu *Annual Corporate Directors Survey 2023* společnosti PwC, v němž 37 % ředitelů dotazovaných společností uvedlo, že členové statutárního orgánu společnosti, ve které působí, dostatečně nerozumí klimatickým rizikům a strategii udržitelnosti.²³¹ Studie *Board Effectiveness: A Survey on the C-suite* dále ukazuje,

²²⁴ S ohledem na to, že udržitelnost prostupuje několika oblastmi se doposud nepodařilo harmonizovat celou problematiku jako jeden celek. Některé její aspekty však harmonizovány jsou, a to příkladně ve směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2381 ze dne 23. listopadu 2022 o zlepšení genderové vyváženosti mezi členy orgánů kótovaných společností a o souvisejících opatřeních.

²²⁵ Sustainable corporate governance initiative. Public consultation. *European Commission* [online]. 2021. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12548-Sustainable-corporate-governance/public-consultation_en. [citováno 2024-10-20].

²²⁶ Blíže se problematice přijetí směrnice s ohledem na povinnosti členů statutárního orgánu věnuji v kapitole 4.2.

²²⁷ BOUKALOVÁ, KUCHAR, op. cit. sub 126. s. 255.

²²⁸ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, op. cit. sub 90. s. 13.

²²⁹ Srov. § 159 odst. 1 ObčZ.

²³⁰ Srov. čl. 18 odst. 5 písm. a) a b) směrnice CSDDD.

²³¹ PwC's 2023 Annual Corporate Directors Survey, op. cit. sub 214. s. 8.

že 56 % respondentů by uvítalo, pokud by mezi členy statutárního orgánu byl odborník v oblasti ekologie nebo udržitelnosti.²³²

Podle českého právního řádu má člen statutárního orgánu povinnost vykonávat svou funkci osobně,²³³ přičemž výjimku stanoví § 159 odst. 2 ObčZ, který umožňuje, aby v jednotlivých případech člen statutárního orgánu zmocnil jiného člena tohoto orgánu k tomu, aby za něj hlasoval. Toto ustanovení však zároveň vylučuje možnost generální plné moci, což značně omezuje její použití. V kontextu rostoucích požadavků na společnosti, zejména v oblasti udržitelnosti, nelze od členů statutárního orgánu očekávat, že budou specialisty v celém rozmezí působnosti společnosti, to by koneckonců nebylo ani efektivní. Překážku osobního výkonu funkce může představovat také časová vytíženost člena, jež mu neumožňuje dostatečně se věnovat potřebnému studiu relevantních informací.²³⁴

Standard péče řádného hospodáře je definován jako úroveň, která se nachází na pomezí běžné péče²³⁵ a odborné péče^{236, 237}. Česká právní úprava nevyžaduje, aby členové statutárního orgánu jednali s odbornou péčí, avšak mají povinnost rozpoznat situace, ve kterých nedisponují potřebnými znalostmi, a v takových případech vyhledat odborníka.²³⁸ Naopak, pokud člen statutárního orgánu odbornými znalostmi disponuje, je povinen je při výkonu své funkce využít.²³⁹ Klíčovým prvkem rozhodovacího procesu je také dostatečná informovanost. Člen statutárního orgánu jedná informovaně za předpokladu, že při rozhodování využívá dostupné informace rozumným způsobem a důkladně zvažuje všechny varianty, přičemž dostatečnost informací je posuzována k okamžiku rozhodování.²⁴⁰

Je obecně akceptováno, že část působnosti členů statutárního orgánu lze delegovat. Delegaci lze rozdělit na horizontální a vertikální (též vnitřní a vnější). Horizontální delegace, již výslovně připouští § 156 odst. 2 ObčZ, spočívá v přerozdělení působnosti mezi členy statutárního orgánu v závislosti na jejich odbornosti.²⁴¹ Dochází tak k situaci, ve které člen

²³² PWC. *Board effectiveness: A survey of the C-suite 2024. The boardroom mosaic: piercing together the future.* [online]. 2024. Dostupné z: <https://www.pwc.com/us/en/services/governance-insights-center/library/assets/pwc-trust-gic-csuite.pdf>. s. 16. [citováno 2024-10-12].

²³³ Srov. § 159 odst. 2 ObčZ.

²³⁴ NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, op. cit. sub 90. s. 17.

²³⁵ Srov. § 4 ObčZ.

²³⁶ Srov. § 5 ObčZ.

²³⁷ PIHERA, Vlastimil, HAVEL, Bohumil. Povaha funkce a odpovědnosti členů orgánů obchodních společností jako východisko racionálního corporate governance. In: *Právní rozhledy*. 2019, roč. 27, č. 23-24. s. 836.

²³⁸ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

²³⁹ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2012, sp. zn. 29 Cdo 1356/2011, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

²⁴⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

²⁴¹ ŠTANĀKO, Silvie. *Právní postavení člena statutárního orgánu řízené akciové společnosti*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 37.

statutárního orgánu rozhoduje v daných záležitostech sám, jako by byl jediným členem statutárního orgánu a neuplatní se pravidla o kolektivním rozhodování.²⁴² Horizontální delegace tak připadá v úvahu, pokud jeden z členů statutárního orgánu disponuje širšími znalostmi v oblasti udržitelnosti. Vertikální delegace naopak spočívá v přenechání části obchodního vedení osobě stojící mimo statutární orgán.²⁴³ Domnívám se, že s ohledem na komplexnost problematiky udržitelnosti lze očekávat, že vertikální delegace bude využívána častěji.

Pokud se člen statutárního orgánu pro vertikální delegaci rozhodne, může se obrátit jak na externího specialistu, tak interního poradce v rámci společnosti, v níž působí, pokud odbornost této osoby dostatečně prověřil.²⁴⁴ I přesto, že člen statutárního orgánu odpovědnost deleguje, nadále nese odpovědnost za výběr vhodných osob.²⁴⁵ Dále je povinen zajistit zvoleným osobám nezbytné pracovní podmínky pro vykonávání delegované činnosti a poskytnout jim nezbytnou součinnost²⁴⁶ což zahrnuje i to, že poskytnuté podklady jsou úplné, správné a pravdivé.²⁴⁷ Mimo to je povinností člena statutárního orgánu efektivně dohlížet a kontrolovat výkon delegovaných kompetencí.²⁴⁸

Pokud by člen statutárního orgánu výše zmíněné povinnosti porušil, nese za takové porušení odpovědnost. V případě vnější delegace může být míra odpovědnosti diferencovaná, což umožňuje individuální přístup k jednotlivým členům.²⁴⁹ To výslovně vyplývá z formulace § 52 odst. 1 ZOK, který zakotvuje objektivní standart přezkumu s ohledem na individuální okolnosti členů orgánů. Například člen s ekonomickým vzděláním by pravděpodobně nesl odpovědnost za porušení povinnosti řádného dohledu nad účetnictvím, zatímco člen bez takového vzdělání, odpovědný například za komunikaci a vztahy s veřejností (PR), může být této odpovědnosti zproštěn.²⁵⁰ Domnívám se, že v případě udržitelnosti je situace poněkud

²⁴² DOHNAL, Jan. *Správa a řízení obchodní korporace v hrozícím úpadku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2024. s. 61.

²⁴³ Tamtéž, s. 59.

²⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012 sp. zn. 29 Cdo 134/2011.

²⁴⁵ Například ve světle směrnice CSRD se předpokládá vyšší míra odpovědnosti člena statutárního orgánu za výběr zpracovatelů posudků, na které jsou kladeny vysoké odborné nároky. Tím by se naopak mohla snížit nutnost kontroly obsahu reportů a činností vybrané osoby ze strany statutárního orgánu. Srov. BOUKALOVÁ, KUCHAR, op. cit. sub 126. s. 256.

²⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012 sp. zn. 29 Odo 1773/2006.

²⁴⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012 sp. zn. 29 Cdo 134/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2008 sp. zn. 1773/2006.

²⁴⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2012 sp. zn. 29 Cdo 134/2011, ze dne 10. 11. 1999, sp. zn. 29 Cdo 1162/99, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2008, sp. zn. 29 Odo 1773/2006, ze dne 24. 3. 2005 sp. zn. 8 Tdo 124/2005.

²⁴⁹ DOHNAL, op. cit. sub 242. s. 60.

²⁵⁰ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006: „Má-li člen představenstva určité odborné znalosti, schopnosti či dovednosti, lze z požadavku náležitě péče dovodit, že je povinné je při výkonu funkce – v rámci svých možností – využívat.“

složitější s ohledem na její přesah do několika oblastí,²⁵¹ které je potřeba při rozhodování reflektovat. Mám za to, že je nezbytné, aby společnosti porozuměly tomu, že pro efektivní *compliance* s požadavky, jež s sebou udržitelnost přináší, nelze všechnu odpovědnost přenést na jedinou osobu, ale naopak je vhodné sestavit tým několika odborníků. Z průzkumu společnosti *Society for Corporate Governance* vyplývá, že v 24 % dotazovaných společností se problematikou udržitelnosti zabývá právní oddělení.²⁵² Přibližně stejné množství respondentů uvedlo, že udržitelnost má na starosti multifunkční tým, ve kterém jsou zastoupeni odborníci (zejména jednotliví vedoucí oddělení společností) z oblasti komunikace a marketingu, řízení rizik, IT, lidských zdrojů nebo řízení provozu.

3.4. Zohlednění veřejného zájmu na udržitelnosti v rozhodovacím procesu

Jak bylo zmíněno výše, udržitelnost představuje veřejný zájem, který musí člen statutárního orgánu respektovat. Je tomu tak proto, že nedodržení povinností vyplývajících z právní úpravy v této oblasti může přímo ovlivnit odpovědnost členů statutárního orgánu. Rozsah, v jakém je nutné zohledňovat veřejný zájem na udržitelnosti, přitom závisí především na závaznosti a dispozitivní povaze konkrétních právních norem. Zatímco dříve byla udržitelnost spojována především s doporučeními v rámci tzv. *soft law*, její postupná implementace do závazných předpisů (*hard law*) ukládá společnostem nové povinnosti. Udržitelnost může být zakotvena přímo v zákoně nebo může být dobrovolně začleněna do vnitřního řádu společnosti.²⁵³ V případě, že není udržitelnost zakotvena ani v právních předpisech, ani ve vnitřních předpisech společnosti, může člen statutárního orgánu přijmout udržitelné opatření, pokud dostatečně zváží jeho přínos pro společnost.

3.4.1. Zakotvení udržitelnosti do vnitřního řádu obchodní společnosti

K posílení právní jistoty a zamezení nejasností je možné zakotvit udržitelnost do vnitřního řádu společnosti. To lze provést buď přímo při zakládání společnosti prostřednictvím inkorporace udržitelnosti do zakladatelského právního jednání,²⁵⁴ nebo později jeho změnou či usnesením nejvyššího orgánu společnosti.

²⁵¹ Blíže k jednotlivým aspektům udržitelnosti v kapitole 1.1.

²⁵² SOCIETY FOR CORPORATE GOVERNANCE. *ESG Reporting. Organizational Responsibilities & Staffing* [online]. 2019. Dostupné z: https://higherlogicdownload.s3.amazonaws.com/GOVERNANCEPROFESSIONAL/S/a8892c7c-6297-4149-b9fc-378577d0b150/UploadedImages/ESG_reporting_lines.pdf. [citováno 2024-10-12].

²⁵³ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 243.

²⁵⁴ Pro účely užívání pojmu zakladatelské právní jednání mám konkrétně na mysli společenskou smlouvu v případě společnosti v ručení omezeným, stanovy u akciové společnosti a zakladatelskou listinu v případě kapitálové společnosti zakládané jediným zakladatelem (§ 3 odst. 3 ve spojení s § 11 odst. 1 ZOK).

Zakotvení udržitelnosti v zakladatelském právním jednání

Český zákon o obchodních korporacích vyžaduje, aby zakladatelské právní jednání obsahovalo mimo jiné předmět podnikání nebo činnosti společnosti.²⁵⁵ Předmět podnikání obvykle reflektuje účel společnosti, který zejména v případě kapitálových společností představuje podnikání, tj. dosahování zisku prostřednictvím obchodního závodu.²⁵⁶ Josková v tomto ohledu navrhuje formulovat předmět činnosti společnosti takovým způsobem, ze kterého bude patrné, že společnost není zakládána pouze za účelem zisku, ale naopak v případě konfliktu několika zájmů bude mít veřejný zájem na udržitelnosti přednost.²⁵⁷ Domnívám se, že v takovém případě by člen statutárního orgánu musel rozhodovat právě s ohledem na všechny dílčí aspekty udržitelnosti, aby dodržel svou zákonnou povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře. To může znamenat upřednostnění udržitelnosti nejen nad finančními zájmy společnosti, ale i nad zájmy zainteresovaných stran nebo samotných společníků. Mám za to, že přednost veřejného zájmu není ani zde bezbřehá a její limit lze spatřit v momentu, kdy by upřednostnění veřejného zájmu znamenalo hrozbu pro existenci společnosti. Člen statutárního orgánu totiž nemůže rozhodnout o zrušení společnosti,²⁵⁸ jelikož taková pravomoc náleží společníkům a nelze ji na členy statutárního orgánu delegovat.

Domnívám se, že pokud je udržitelnost pro společnost klíčová, je vhodné ji zakotvit přímo do zakladatelského právního jednání. Význam spatřuji zejména ve větší transparentnosti pro rozhodovací postup, ale rovněž pro posílení právní jistoty členů statutárního orgánu jakož i dalších zainteresovaných stran.²⁵⁹

Přijímání opatření k udržitelnosti s ohledem na usnesení nejvyššího orgánu společnosti

Alternativně může společnost reflektovat udržitelnost v rámci rozhodování též v případě, pokud to vyplývá z usnesení nejvyššího orgánu.²⁶⁰ Dle české právní úpravy je valné hromadě jako nejvyššímu orgánu kapitálové společnosti, stanovena možnost vymezit zásady a určit pokyny²⁶¹ statutárnímu orgánu, jenž tyto zásady musí dodržovat, pokud jsou v souladu se zákonem a zakladatelským právním jednáním společnosti. Zásady obvykle

²⁵⁵ Srov. § 98 písm. b), § 146 odst. 1 písm. b), § 250 odst. 2 písm. a), § 553 písm. b) ZOK.

²⁵⁶ JOSKOVÁ, op. cit. sub 188. s. 284.

²⁵⁷ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 243.

²⁵⁸ Srov. § 171 odst. 1 písm. d) ZOK.

²⁵⁹ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 243.

²⁶⁰ Nejvyšším orgánem mám konkrétně na mysli všechny společníky ve veřejné obchodní společnosti a komanditní společnosti a valnou hromadu ve společnosti s ručením omezeným a akciové společnosti srov. § 44 odst. 1 ZOK).

²⁶¹ Srov. § 195 odst. 2 ZOK pro společnost s ručením omezeným, § 435 odst. 2 ZOK pro akciovou společnost s dualistickým modelem řízení a § 456 odst. 3 ZOK pro akciovou společnost s monistickým modelem.

stanovují obecná pravidla, která určují rámec chování voleného orgánu a ponechávají mu určitou volnost při výběru konkrétního postupu, zatímco pokyny znázorňují závazné instrukce, jež přesně určují, jak má orgán postupovat.²⁶² V této souvislosti nabývá na významu tzv. akcionářský klimatický aktivismus (*climate-related shareholder activism*), který představuje využití vlastnického postavení k aktivnímu ovlivňování politiky a praxe společnosti.²⁶³ Akcionáři tak mohou společnost sami nasměřovat k tomu, aby věnovala větší pozornost problematice změny klimatu, lidských práv nebo udržitelnosti obecně.

Akcionářský aktivismus se bude typicky realizovat právě prostřednictvím pokynů valné hromady akciové společnosti. Takovým pokynem mohou například žádat, aby společnost přijala plány zohledňující klima nebo začlenila nefinanční ukazatele do systému odměňování členů statutárního orgánu.²⁶⁴ Zákon však některé druhy pokynů výslovně zakazuje, a proto ani valná hromada není oprávněna udělovat pokyny vztahující se k obchodnímu vedení (§ 435 odst. 3, § 456 odst. 3 ZOK, tím není dotčen § 51 odst. 2 ZOK) nebo dohledu nad činností společnosti (§ 446 odst. 3 a § 456 odst. 3 ZOK).²⁶⁵ V rámci obchodního vedení tak nelze zasahovat do autonomie členů statutárního orgánu či členů kontrolního orgánu společnosti.

Mám za to, že by kýženého výsledku šlo rovněž dosáhnout prostřednictvím výkonu práva na vysvětlení²⁶⁶ za situace, pokud by měli akcionáři opakovaně dotazy týkající se dílčích aspektů udržitelnosti. Domnívám se, že by v takové situaci mohl institut práva na vysvětlení představovat hnací motor pro to, aby členové statutárního orgánu v rámci svého rozhodování udržitelnost aktivně zohledňovali. Právě proto, že český zákon o obchodních korporacích umožňuje odvolání člena statutárního orgánu kdykoliv, a to i bez udání důvodu,²⁶⁷ vnímám takové chování akcionářů jako určitý impulz k tomu, aby statutární orgán zabezpečil, že udržitelnost bude hrát v dané společnosti významnější roli.

²⁶² ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, PELIKÁNOVÁ, op. cit. sub 169. s. 450. V praxi jsou však pokyny i zásady často zaměňovány a není snadné je rozlišit, proto budou pro zbytek této práce oba pojmy označovány jako pokyny.

²⁶³ SJOSTROM, Emma. Shareholder activism for corporate social responsibility: what do we know? In: *Sustainable development*. 2008, roč. 16, č. 3. s. 142.

²⁶⁴ Začlenění nefinančních ukazatelů do odměňování členů statutárního orgánu je v případě kótovaných společností vyžadováno. Srov. § 121 písm. l) ve spojení s § 118 odst. 1) zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.

²⁶⁵ SJOSTROM, op. cit. sub 263. s. 451.

²⁶⁶ Srov. § 357 ZOK.

²⁶⁷ Volba a odvolání člena statutárního orgánu patří do působnosti valné hromady. V případě společnosti s ručením omezeným může rovněž náležet do působnosti dozorčí rady, pokud byla zřízena dle § 190 odst. 2 písm. c) ZOK. U akciové společnosti je volba a odvolání členů představenstva rovněž zařazeno do působnosti valné hromady (§ 421 odst. 2 písm. e) ZOK) s tím, že stanovy akciové společnosti mohou určit, že s akcií je spojeno právo jmenovat nebo odvolat člena představenstva za podmínky, že počet takto jmenovaných členů nebude větší, než počet členů jmenovaných valnou hromadou (§ 438a ZOK).

Josková uvádí, že v praxi by šlo docílit upřednostnění udržitelnosti oproti generaci zisku tím, že v usnesení valná hromada nařídí členům statutárního orgánu sjednávání závazků pouze s obchodními partnery, kteří například dodržují zákonnou pracovní dobu, neumožňují nelegální nebo dětskou práci nebo činí kroky napomáhající dosažení uhlíkově neutrální ekonomiky.²⁶⁸ Naopak zakázaný by byl pokyn, jímž by valná hromada uložila povinnost zahájit smluvní jednání s konkrétní společností, byť s opodstatněním, že by vzájemná spolupráce mohla navýšit poptávku a tím celkový zisk společnosti. Domnívám se, že nepřipustný by byl rovněž pokyn nařizující kontrolnímu orgánu, aby činnost představenstva v oblasti udržitelnosti nekontroloval s cílem rychlejšího procesu přijímání opatření k udržitelnosti.

Pokud ale požadavek na upřednostnění udržitelnosti v rámci rozhodovacího procesu zakladatelské právní jednání neobsahuje, nemůže nejvyšší orgán takové usnesení přijmout. Důvodem je, že pro přijetí takového pokynu či zásady postačí, aby valná hromada rozhodla prostou většinou hlasů svých společníků.²⁶⁹ Naproti tomu k přijetí zakladatelského právního jednání či k jeho změně musí souhlasně hlasovat alespoň dvoutřetinová většina všech společníků.²⁷⁰ Proto nemůže nastat situace, kdy by šla většinová vůle společníků vyjádřená v zakladatelském právním jednání obejít přijetím usnesení o pokynu statutárnímu orgánu.

Výjimkou je tzv. jednorázový průlom do zakladatelského právního jednání v kontextu společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti. Podstatou jednorázového průlomu je, že dochází k cílené odchylce společenské smlouvy, protože stávající úprava pro daný případ nevyhovuje, avšak společníci společenskou smlouvu jako takovou měnit nechtějí.²⁷¹ Jednorázový průlom přitom vyžaduje dodržování stejných pravidel jako při trvalé změně společenské smlouvy. Pro jednorázový průlom se vyžaduje, aby se kladně vyslovila potřebná většina a byla rovněž dodržena předepsaná forma, tj. forma veřejné listiny. V případě společnosti s ručením omezeným je potřeba, aby pro jednorázový průlom hlasovala dvoutřetinová většina všech společníků,²⁷² zatímco pro akciovou společnost s ohledem na mnohdy širokou akcionářskou strukturu zákon stanovuje mírnější úpravu a postačí dvoutřetinová většina přítomných akcionářů.²⁷³ V praxi je tak ochrana menšinových společníků v obou případech stejná.

²⁶⁸ JOSKOVÁ, op. cit. sub 30. s. 243.

²⁶⁹ Srov. § 170 ZOK.

²⁷⁰ Srov. § 171 odst. 1 písm. a) ZOK.

²⁷¹ LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, SKÁLOVÁ, Jana a kol. *Zákon o obchodních korporacích: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. 2021, čl. 34. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/13/32968/1/2?vtextu=34> [citováno 2024-11-28].

²⁷² Srov. § 171 odst. 1 písm. a) ZOK.

²⁷³ Srov. § 416 odst. 1 ZOK.

Akcionáři se mohou rovněž dohodnout a stanovit si vzájemná práva a povinnosti i mimo zakladatelské právní jednání prostřednictvím akcionářské dohody²⁷⁴ (*shareholders' agreement* nebo *side letter*). Akcionáři se mohou dohodnout zejména o výkonu svých hlasovacích práv a společně schválit usnesení podporující udržitelnost.²⁷⁵ S tímto počítá i judikatura Nejvyššího soudu, která stanovila, že taková dohoda nesmí být v rozporu se zákonem a s dobrými mravy a nelze ji uzavřít z důvodu úmyslného obcházení právních předpisů.²⁷⁶

Jako příklad akcionářského aktivismu lze uvést případ *ClientEarth v. Enea*.²⁷⁷ Environmentální nezisková organizace *ClientEarth* jako akcionář společnosti *Enea SA* získala akcie za účelem ovlivnění rozhodování ve společnosti a vlastnictví akcií poté využila konkrétně tak, že podala návrh na zrušení usnesení valné hromady, kterým společnost schválila výstavbu nové uhelné elektrárny. Takovou možností disponují akcionáři i v České republice a to dle § 428 odst. 1 ZOK.²⁷⁸ Jinými slovy, každý akcionář má právo napadnout platnost usnesení valné hromady, pokud bylo přijato v rozporu se zákonem, stanovami nebo s dobrými mravy.²⁷⁹

V této souvislosti nevyhnutelně vyvstává otázka, zda usnesení v rozporu s požadavkem udržitelnosti lze považovat za odporující dobrým mravům. Domnívám se, že hodnocení, jež určuje, zda je usnesení v rozporu s dobrými mravy, závisí na konkrétní situaci a významu zásad a cílů udržitelnosti pro danou společnost a její činnost. V rozporu s dobrými mravy může být pravděpodobně usnesení valné hromady schvalující projekt těžby nerostů v národním parku bez předchozího udělení výjimky z obecného zákazu.²⁸⁰ Je tomu tak proto, že takové usnesení úmyslně přehlíží platnou právní úpravu, může vést k trvalému poškození životního prostředí a v neposlední řadě může uškodit samotné společnosti a její dobré pověsti. Naopak usnesení, jež lze považovat za souladné s dobrými mravy, může spočívat ve volbě obchodního partnera s vyšším environmentálním dopadem, pokud tento dodavatel dokáže zajistit spolehlivější

²⁷⁴ Akcionářskou dohodu lze podřadit pod inominátní smlouvy dle § 1746 odst. 2 ObčZ. Právo obchodních korporací s takovými dohodami výslovně počítá v § 78 odst. 2 písm. i) ZOK jako jednání ve shodě.

²⁷⁵ Srov. § 78 odst. 2 písm. i) ZOK.

²⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007.

²⁷⁷ Rozsudek okresního soudu v Poznani ze dne 31. července 2019 sp. zn. IX CG 1118/18 *ClientEarth v. Enea*. Rozsudek potvrdil odvolací soud rozhodnutím ze dne 8. července 2020 sp. zn. I AGa 219/19.

²⁷⁸ Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 10. 10. 2018 sp. zn. 27 Cdo 1499/2017 nebo ze dne 31. 10. 2017 sp. zn. 27 Cdo 2065/2017 právo podat návrh na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady přiznává i obdobně společníkům společnosti s ručením omezeným, jako právo plynoucí z účasti ve společnosti dle § 31 ZOK. Srov. ŠUK, Petr. § 428 [Neplatnost usnesení valné hromady]. In: ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 892, marg. č. 8.

²⁷⁹ Srov. § 428 odst. 2 ZOK.

²⁸⁰ Těžba nerostů je na území národních parků zakázána. Výjimku z obecného zákazu ve zvláště chráněných územích může orgán ochrany přírody povolit mimo jiné v případě, pokud jiný veřejný zájem převažuje nad zájmem ochrany přírody. Srov. § 16 odst. 1 písm. d) ve spojení s § 43 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., zákona o ochraně přírody a krajiny.

a stabilnější dodávky surovin, a tím minimalizovat riziko ztrát společnosti. Takové opatření dle mého názoru sice není zcela v souladu se zásadami udržitelnosti, ale lze jej považovat za rozumné a ospravedlnitelné, pokud jde o základní zájem společnosti spočívající v zachování její existence.²⁸¹

I přes to, že by dané usnesení mohlo být v rozporu s dobrými mravy, společnost nemusí mít nutně zájem na tom, aby soud neplatnost vyslovil. K tomu Nejvyšší soud podává, že „[z]ájmem korporace jenž je hoden právní ochrany ve smyslu § 260 ObčZ., je již samotný zájem na stabilitě jejích vnitřních poměrů. Z řečeného se podává, že nejsou-li dány zvláštní okolnosti, jež by odůvodňovaly vyslovení neplatnosti rozhodnutí orgánu korporace přesto, že porušení právních předpisů, stanov či dobrých mravů nemělo závažné právní následky, bude vždy dán zájem korporace na tom, aby soud neplatnost rozhodnutí nevyslovil.“²⁸² Závěr, zda je usnesení v rozporu s dobrými mravy tak závisí na komplexním posouzení daných okolností, záměru a dopadů konkrétního rozhodnutí v kontextu dané společnosti.

Problém ve využití potenciálu akcionářského aktivismu však spatřuji v tom, že v mnoha jurisdikcích je vliv akcionářů omezen pouze na rozhodování o strategických otázkách, zatímco obchodní vedení zůstává v rukou statutárního orgánu.²⁸³ Na druhou stranu mám za to, že takové rozdělení kompetencí má opodstatněný význam, jelikož práva a povinnosti společníků a členů statutárního orgánu jsou odlišná. Jinak český zákonodárce také přistoupil ke stanovení povinnosti loajality vůči společnosti.²⁸⁴ I přes to může větší zapojení akcionářů (či společníků obecně) do správy a řízení společností přispět jak k lepší finanční stabilitě, tak ke zlepšení environmentálních a sociálních aspektů podnikání.²⁸⁵

V tomto kontextu je potřeba od obchodního vedení odlišit strategické řízení společnosti.²⁸⁶ Ačkoli strategické řízení náleží členům statutárního orgánu s ohledem na pravidlo zbytkové působnosti dle § 163 ObčZ, valná hromada společnosti v ručení omezeným má právo atrakce, na základě kterého může rozhodnout o věci spadající do působnosti jiného orgánu společnosti, tedy mimo jiné i do strategického řízení dle § 190 odst. 3 ZOK.²⁸⁷ Z toho *a contrario* vyplývá, že společnost s ručením omezeným nemůže atrahovat rozhodování případů, které náleží do pravomoci všech společníků. Pokud

²⁸¹ PELIKÁN, op. cit. sub 100. s. 61.

²⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 787/2018.

²⁸³ MÜLLEROVÁ, op. cit. sub 43. s. 633.

²⁸⁴ Přehledně k této problematice Přehledně k této problematice HUBÁČEK, Tomáš. Zákaz konkurence z hlediska povinnosti loajality společníka. In: *Obchodněprávní revue*. 2018, č. 7-8.

²⁸⁵ Recitál směrnice pokud jde o podporu dlouhodobého zapojení akcionářů, op. cit. sub 204. bod 14.

²⁸⁶ Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019 sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.

²⁸⁷ ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ PELIKÁNOVÁ, op. cit. sub 169. s. 382.

by se společníci na valné hromadě chtěli rozhodnout například o změně předmětu podnikání z těžkého průmyslu na činnost méně nezatěžující životní prostředí, nebylo by to možné bez příslušného ustanovení ve společenské smlouvě.²⁸⁸ Příčinou je, že bez výslovného určení takové pravomoci společenskou smlouvou náleží rozhodování všem společníkům, nikoli jinému orgánu, a tudíž nelze uvažovat o atrakci.

Z výše uvedeného vyplývá, že pokud valná hromada vysloví v otázce udržitelnosti pokyn, jenž je v souladu se zakladatelským právním jednáním, zákonem a dobrými mravy, je člen statutárního orgánu povinen takový požadavek respektovat, aby dostal své povinnosti postupovat s péčí řádného hospodáře.

3.4.2. Dobrovolné přijímání opatření k udržitelnosti

Není-li povinnost zohlednit udržitelnost při rozhodování zakotvena v právním předpise, v zakladatelském právním jednání společnosti, nebo prostřednictvím dovoleného pokynu nejvyššího orgánu, je na členech statutárního orgánu, aby sami zvážili, do jaké míry by udržitelná opatření mohla přispět k dlouhodobému fungování a ziskovosti společnosti.²⁸⁹

Není pochyb o tom, že dobrovolné přijímání opatření k udržitelnosti, a to zejména u ekonomicky silných společností, představuje možnost výrazného snížení negativního dopadu jejich aktivit na životní prostředí, jež je s podnikatelskou činností často neodmyslitelně spojeno. Domnívám se, že dobrovolné zohlednění dílčích aspektů udržitelnosti jednotlivými společnostmi může v přijímání dobrovolných opatření rovněž motivovat konkurenční společnosti. Jak blíže vysvětluji v kapitole 2.2., zohlednění udržitelnosti může společností přinést nespočet výhod v čele se zvýšenou konkurenceschopností a posílením dobré pověsti, o kterou se stále více zajímají spotřebitelé při výběru zboží nebo služeb. Navzdory počátečním nákladům spojeným s implementací udržitelnosti do strategie společnosti²⁹⁰ by takové kroky mohly v konečném důsledku přinést prospěch nejen samotným společnostem, ale i občanské společnosti jako celku. Považuji však za důležité zdůraznit, že jakkoli je přijímání dobrovolných opatření podporujících udržitelnost společností důležité, zabezpečení obecného dobra primárně zůstává úkolem státu,²⁹¹ nikoli soukromých subjektů, a nelze na ně tuto povinnost delegovat.

²⁸⁸ Srov. 190 odst. 1 písm. a) ZOK.

²⁸⁹ JOSKOVÁ, op. cit. sub 26. s. 244.

²⁹⁰ Blíže o nevýhodách spojených s implementací udržitelnosti do rozhodování společnosti v kapitole 2.2.2.

²⁹¹ HENDRYCH, op. cit. sub 48. s. 3.

Rozhodování o přijímání opatření k udržitelnosti tak musí být vždy v souladu se základním zájmem společnosti, jímž je zachování její existence.²⁹² Jinými slovy, je vyloučeno, aby člen statutárního orgánu přijal opatření, které by vedlo k ohrožení dalšího trvání společnosti. Lze obecně konstatovat, že upřednostnění udržitelnosti nemusí nutně znamenat, že člen statutárního orgánu jedná s péčí řádného hospodáře. Na druhou stranu i lhostejnost vůči udržitelnosti může vést k ohrožení existence společnosti. Takovým případem může být například připravovaný zákaz užívání spalovacích kotlů 1. a 2. emisní třídy v rodinných a bytových domech a stavbách pro rodinnou rekreaci.²⁹³ Člen statutárního orgánu by měl podobné zákonné požadavky zohlednit při rozhodování o dalším směřování společnosti, v konkrétním případě za situace, pokud se daná společnost specializuje na výrobu předmětných kotlů.

Pokud člen statutárního orgánu dospěje k závěru, že další trvání společnosti není ohroženo, měl by následně vyvážit zájmy zainteresovaných stran se zájmem společnosti na generování zisku. Mezi tyto zájmy lze zařadit i veřejný zájem na udržitelnosti. Zohlednění udržitelnosti může strategicky ovlivňovat nejen reputaci společnosti, jíž lze získat konkurenční výhodu, ale zejména její zákazníky, kteří jsou v mnoha případech ochotni zaplatit vyšší cenu za šetrný a etický výrobek či službu.²⁹⁴ Například dle výzkumu *CSR & Reputation 2023* je 52 % české populace ochotno zaplatit o 5–10 % více za udržitelný produkt.²⁹⁵ Členové statutárního orgánu však musí zohlednit, že ochota zákazníků platit vyšší cenu se může lišit v závislosti na mnoha faktorech.²⁹⁶ Výzkum rovněž prokázal, že čím více jsou spotřebitelé informovaní o udržitelnosti svého chování, tím větší význam mu přiřkládají.²⁹⁷ Domnívám se, že lze očekávat vyšší nárůst zájmu o udržitelné výrobky rovněž s ohledem na přijetí směrnice *Empowering the consumer for the green transition*,²⁹⁸ jejímž cílem je posílit postavení

²⁹² PELIKÁN, op. cit. sub 104. s. 63.

²⁹³ Srov. § 17 odst. 1 písm. g), zákona o ochraně ovzduší, op. cit. sub 113.

²⁹⁴ MANCINI, Paola, MARCHINI, Andrea, SIMEONE, Mariarosaria. Which are the sustainable attributes affecting the real consumption behaviour? Consumer understanding and choices. In: *British Food Journal*. 2017, roč. 119, č. 8. s. 1840.

²⁹⁵ IPSOS. *Udržitelnost nebo cena*. [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.ipsos.com/cs-cz/udrzitelnost-nebo-cena> [citováno 2024-10-20].

²⁹⁶ Ochotu spotřebitelů zaplatit vyšší cenu za ekologičtější výrobek ovlivňuje například pohlaví a stáří zákazníků (větší sklony k odpovědnějšímu chování vykazují ženy a dospělí oproti mužům a starším lidem), dále místo jejich bydliště (lidé žijící mimo město vykazují odpovědnější spotřebu), vzdělání (lidé s vysokoškolským vzděláním vykazují až pětkrát větší spotřebitelskou odpovědnost) a celkově životní úroveň. MANCINI, MARCHINI, SIMEONE, op. cit. sub 294. s. 1847.

²⁹⁷ JÜRKENBECK, Kristin. The effect of information among established and new sustainability labelling on consumers' preference and willingness to pay. *Cleaner and Responsible Consumption*, 2023, roč. 10. s. 4.

²⁹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/825 ze dne 28. února 2024, kterou se mění směrnice 2005/29/ES a 2011/83/EU, pokud jde o posílení postavení spotřebitelů v rámci zelené transformace prostřednictvím lepší ochrany před nekalými praktikami a prostřednictvím poskytování lepších informací.

spotřebitelů v rámci „zelené transformace“, zvýšit jejich informovanost o ekologických výrobcích a chránit je před nekalými praktikami jako je *greenwashing*.²⁹⁹

Při rozhodování člena statutárního orgánu s ohledem na chování spotřebitelů mohou nastat dvě situace. Pokud udržitelná opatření přispějí k dlouhodobé ziskovosti společnosti, například díky ochotě zákazníků zaplatit vyšší cenu za šetrný produkt, nebo pokud lze očekávat zvýšení poptávky v důsledku zájmu veřejnosti o udržitelnost, pak člen statutárního orgánu postupuje v souladu s péčí řádného hospodáře, pokud taková opatření přijme.³⁰⁰ Při svém rozhodování disponuje značnou mírou diskrece a primárně se bude řídit spotřebitelskými průzkumy nebo postupy konkurence. Příkladem by mohlo být rozhodnutí o přechodu na ekologické obaly, které sníží uhlíkovou stopu společnosti.³⁰¹ K takovému opatření může přistoupit zejména tehdy, pokud disponuje dostatečnými informacemi,³⁰² ze kterých lze usoudit, že zákazníci jsou ochotni zaplatit vyšší cenu za znovu naplnitelné obaly, nebo obaly vyrobené z obnovitelných zdrojů.

Naopak, pokud by udržitelná opatření ohrozila dlouhodobou ziskovost, ačkoli by přispěla ke zlepšení dobré pověsti společnosti, avšak dostupné informace naznačují, že by oslovila pouze omezený okruh zákazníků, nemůže člen statutárního orgánu taková opatření přijmout. Základním zájmem každé obchodní společnosti je totiž dosahování zisku,³⁰³ a proto je třeba přistupovat k rozhodnutím opatrně. Například rozhodnutí o použití udržitelných obalů by nemělo být přijato, pokud by mohlo ohrozit dlouhodobou prosperitu a ziskovost společnosti, byť by přineslo výrazný environmentální přínos.

²⁹⁹ *Greenwashing* je způsob klamání veřejnosti, jehož cílem je vytvořit dojem, že produkt, služba, řešení nebo přístup má pozitivní vliv na životní prostředí nebo že představuje méně škodlivou variantu pro životní prostředí, než jaká je skutečnost. *Greenwashing. Merriam-Webster Dictionary*. Merriam-Webster [online]. Dostupné z <https://www.merriam-webster.com/dictionary/greenwashing>. [citováno 2024-10-23].

³⁰⁰ JOSKOVÁ, op. cit. sub 26. s. 245.

³⁰¹ Takový krok by podle průzkumu *Buying Green Report* uvítalo více než 81 % respondentů. Srov. Trivium Packaging. *Buying Green Report* [online]. 2023. Dostupné z: <https://buyinggreen.triviumpackaging.com> [citováno 2024-10-24].

³⁰² BORKOVEC, JOSKOVÁ, TOMÁŠEK, op. cit. sub 177. s. 154.

³⁰³ PELIKÁN, op. cit. sub 104. s. 63.

4. Směrnice CSDDD jako nástroj obsahující přímé povinnosti v oblasti udržitelnosti

Na úrovni Evropské unie udržitelnost zaujímá klíčové postavení, což se projevuje prostřednictvím jejího zakotvení jako jednoho z dlouhodobých cílů Unie v článku 3 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii: „*Unie usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený na vyváženém hospodářském růstu a na cenové stabilitě, vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenském pokroku a na vysokém stupni ochrany a zlepšování kvality životního prostředí*“.³⁰⁴ Navzdory tomu, že udržitelnost hraje zásadní roli v rozhodování obchodních společností, její právní regulace zůstává značně roztráštěná. Dosud se tak nepodařilo vytvořit jednotný právní rámec, jenž by tuto problematiku komplexně zastřešoval.

Snaha o částečnou harmonizaci této oblasti se odráží v přijetí směrnice CSDDD. Jak plyne z důvodové zprávy návrhu směrnice, ukázalo se, že dobrovolná opatření reflektující udržitelnost nesměřovala k výraznému zlepšení situace v jednotlivých odvětvích.³⁰⁵ Nadměrné negativní externality pramenící z výroby a spotřeby lze nadále pozorovat jak v rámci Evropské unie, tak mimo ni. Na úrovni Evropské unie se tak objevil narůstající akademický diskurs požadující zakotvení přímých povinností, jež by podporovaly obchodní společnosti v dodržování lidských práv a ochraně životního prostředí. Úprava je významná zejména tím, že se nevztahuje pouze na vlastní činnost dotčených společností, ale na celý jejich dodavatelský řetězec.

4.1. Předpoklady přijetí směrnice

Evropská komise v návaznosti na výsledky studie *Study on director's duties and corporate governance*³⁰⁶ zahájila konzultace týkající se udržitelnosti v rámci správy a řízení obchodních společností s cílem identifikovat možná legislativní řešení, jež by efektivně řešila problémy spojené s upřednostňováním krátkodobých rozhodnutí.³⁰⁷ Konkrétně se zaměřila na dva legislativní návrhy. V první řadě na přijetí právních norem, které by společnostem nařizovaly povinnost provádět náležitou péči v oblasti udržitelnosti.³⁰⁸ Předmětem druhého návrhu byla reforma pravidel správy a řízení společností, jež si kladla za cíl zajistit efektivnější zapojení všech zúčastněných stran a lépe sladit motivace a povinnosti členů

³⁰⁴ Čl. 3 odst. 3 Smlouvy o Evropské Unii.

³⁰⁵ Důvodová zpráva k návrhu směrnice CSDDD, s. 2. [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0071> [citováno 2024-10-23].

³⁰⁶ Study on director's duties and corporate governance, op. cit. sub 210. Blíže o této studii v kapitole 3.2.3.

³⁰⁷ Sustainable corporate governance initiative, op. cit. sub 225.

³⁰⁸ Tamtéž.

statutárních orgánů s dlouhodobými zájmy společnosti.³⁰⁹ Konzultace ukázala téměř jednomyslnou podporu potřeby začlenění dlouhodobých zájmů zúčastněných stran do obchodní strategie společností.³¹⁰ Na druhé straně návrh na zavedení jednoznačných povinností členů statutárních orgánů zohledňovat faktory udržitelnosti v rozhodovacích procesech, stejně jako návrh na jejich právní vymahatelnost, vyvolal smíšené reakce.

Před přijetím směrnice CSDDD čelily společnosti právní nejistotě a nadměrné administrativní zátěži v důsledku nejasného a roztržitého právního rámce na poli jednotného trhu.³¹¹ Některé členské státy³¹² před přijetím směrnice CSDDD samy schválily právní předpisy týkající se udržitelného řízení společností, zatímco jiné přijetí teprve zvažovaly.³¹³ I přes aktivní iniciativu by však opatření pouze na vnitrostátní úrovni pravděpodobně nebyla dostatečná k řešení globálních výzev, jimž čelí evropské společnosti. Ferrarini, Siri a Zhu tvrdí, že existují dva hlavní důvody pro přijetí regulace na úrovni Evropské unie.³¹⁴ Prvním důvodem je ochrana členů statutárních orgánů před odpovědností vůči společnosti a jejím společníkům v situacích, kdy při rozhodování upřednostní podporu udržitelnosti, i když to nemusí vést k maximálnímu zisku pro společníky.³¹⁵ Druhým důvodem pro regulaci povinností členů statutárních orgánů je skutečnost, že právo obchodních společností plní výchovnou funkci a tím vede statutární orgán k tomu, aby jeho členové brali širší ohled na otázky udržitelnosti.³¹⁶ Tyto faktory vedly k potřebě harmonizace právní úpravy a přijetí specifických pravidel týkajících se náležité péče obchodních společností v oblasti udržitelnosti.

4.2. Povinnosti člena orgánu obchodní společnosti dle návrhu směrnice CSDDD

Pokud jde o povinnosti členů volených orgánů obchodních společností vyplývajících z návrhu směrnice CSDDD, je potřeba zdůraznit dvě klíčová ustanovení. V první řadě se jedná o článek 25, podle kterého musí členské státy zabezpečit, aby členové voleného orgánu společností se sídlem v Evropské unii „*při plnění své povinnosti jednat v nejlepší zájmu společnosti zohledňovali důsledky svých rozhodnutí pro udržitelnost, v příslušných případech včetně důsledků pro lidská práva, změnu klimatu a životní prostředí, a to v krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu*“. Článek 26 dále ukládá členským státům zajistit,

³⁰⁹ Tamtéž.

³¹⁰ Tamtéž.

³¹¹ Důvodová zpráva k návrhu směrnice CSDDD.

³¹² Speciální právní předpisy reflektující udržitelné řízení společností přijala Francie, Nizozemsko a Itálie.

³¹³ O přijetí opatření (v době veřejné konzultace, op. cit. sub 225) uvažovaly tyto členské státy: Německo, Dánsko, Finsko, Itálie, Švédsko, Belgie, Lucembursko). Srov. Důvodová zpráva k návrhu směrnice CSDDD.

³¹⁴ FERRARINI, Guido, SIRI, Michele, ZHU, Shanshan. The EU's Proposed Reform of Directors' Duties and the Missing Link to Soft Law. In: *European business organization law review*. 2024, roč. 25, č. 2. s. 369.

³¹⁵ Tamtéž.

³¹⁶ Tamtéž.

aby členové orgánů dotčených společností „byli odpovědní za zavedení opatření náležitě péče [...] a dohled nad nimi, a to s náležitým přihlédnutím k relevantním podnětům zúčastněných stran a organizací občanské společnosti.“ Očekává se, že členové orgánů společností budou o těchto aspektech podávat zprávy kontrolním orgánům, a členské státy přijmou opatření k přizpůsobení strategie společností tak, aby zohledňovala skutečné a potenciální nepříznivé dopady na lidská práva a životní prostředí.³¹⁷

Návrh směrnice se s ohledem na obsah obou výše zmíněných článků setkal s kritikou a do finálního znění směrnice se již nepromítly. Stalo se tak zejména z důvodu obav členských států, jež považovaly článek 25 za „nevhodný zásah do vnitrostátních předpisů týkajících se povinností jednat s náležitou péčí a potenciálně podkopávají povinnost jednat v nejlepším zájmu společnosti.“³¹⁸ Obsah článku 26 se částečně přesunul do ustanovení o začlenění náležitě péče do politik a systémů řízení rizik společnosti,³¹⁹ s přihlédnutím k rozmanitosti modelu správy a řízení společnosti a jejich svobodě upravit si své vnitřní záležitosti.³²⁰ Kritizována byla například nejasnost rozsahu záležitostí, za které by mohli být členové orgánů společností odpovědní s obavou neúčinnosti směrnice či nárůstu počtu soudních sporů.³²¹ Dalším kritickým bodem byla absence výslovného práva zúčastněných stran podat žalobu proti členům statutárních orgánů za nedodržení jejich povinností v oblasti udržitelnosti dle článku 25 odst. 1 návrhu směrnice.³²² To vyplývá z toho, že některé jurisdikce členských států aktivně legitimují k podání žaloby proti členům statutárního orgánu pouze věřitele a společníky.³²³

Protiargumentem může být skutečnost, že doposud neexistuje mnoho občanskoprávních žalob proti členům statutárního orgánu v oblasti udržitelnosti. Příkladem může být britský případ *ClientEarth v. Shell*, v němž se projevila snaha o uplatnění osobní odpovědnosti ředitelů společností za nedostatečnou přípravu na energetický přechod v rámci anglosaského právního systému.³²⁴ Bez další konkretizace však zůstává praktické uplatnění článku 25 nejisté,

³¹⁷ Srov. čl. 26 odst. 1, návrhu směrnice CSDDD.

³¹⁸ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o náležitě péči podniků v oblasti udržitelnosti a o změně směrnice (EU) 2019/1937 – obecný přístup. *EUR-Lex* [online]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CONSIL%3AST_15024_2022_REV_1. bod 31. [citováno 2024-10-10].

³¹⁹ Srov. čl. 5 odst. 3, směrnice CSDDD.

³²⁰ Návrh směrnice CSDDD, op. cit. sub 305. bod 32.

³²¹ Např. Odpověď The European Confederation of Directors Associations. *European Commission* [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/1577-Fitness-check-on-public-reporting-by-companies/F9711_sv. [citováno 2024-10-10].

³²² Např. Odpověď Forum Disuguaglianze Diversità. *European Commission* [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12548-Sustainable-corporate-governance/F3263431_en. [citováno 2024-10-10].

³²³ SACCO, Maria Pia et al. Directors' Duties in the European Initiative on Sustainable Corporate Governance: Implications for the Italian Legal System. In: *Business law international*, 2023, roč. 24, č. 1. s. 11.

³²⁴ Žalobce, jako akcionář společnosti *Shell*, požadoval prostřednictvím akcionářské žaloby zavést přísnější klimatickou politiku a úplný odklon od fosilních paliv, jelikož je to v souladu se zájmy společnosti jako takové.

což by mohlo vést k vytvoření nerovných podmínek a riziku regulační arbitráže³²⁵ s ohledem na odlišnou úpravu povinností členů statutárních orgánů v jednotlivých členských státech Evropské unie.³²⁶ Stanovení povinností a odpovědností členů statutárních orgánů je tak ponecháno na vnitrostátních právních předpisech členských států. To však neznamená, že by při své činnosti nebyli kontrolováni a nenesli odpovědnost.

4.3. Působnost směrnice CSDDD

Směrnice CSDDD usiluje zejména o potlačení negativních vlivů spojených s podnikatelskými aktivitami dotčených společností. Jak je uvedeno v jejím recitálu, cílem této úpravy je zajistit, aby společnosti působící na jednotném trhu Evropské unie aktivně přispívaly k udržitelnému rozvoji a k transformaci ekonomik a společností směrem k udržitelnosti.³²⁷ Tohoto cíle má být dosaženo prostřednictvím identifikace, prevence a zmírňování možných i skutečných negativních vlivů na lidská práva a životní prostředí.³²⁸ S ohledem na věcnou působnost je patrné, že se směrnice orientuje především na oblast životního prostředí a lidských práv, přičemž upozaduje třetí oblast udržitelnosti, již je správa a řízení podniku.³²⁹ Hurychová tento krok vnímá jako posun oblasti *governance* jako cíle k prostředku naplňování dalších dvou složek udržitelnosti.³³⁰

Jak je stanoveno v článku 2 směrnice, osobní působnost je poměrně rozsáhlá a vztahuje se jak na společnosti se sídlem v Evropské unii, tak mimo ni. Tímto se směrnice stává závazným nástrojem s významnými dopady sahajícími mimo území Evropské unie, jelikož přechází od dosavadní dobrovolné praxe mezinárodních doporučení k závaznosti. Úprava tak v obecné

Měl za to, že členové představenstva neadekvátně řídí rizika spojená s klimatickými změnami a tím ohrožují dlouhodobou ekonomickou stabilitu a konkurenceschopnost společnosti, čímž porušují svou zákonnou povinnost podporovat úspěch společnosti a postupovat s přiměřenou péčí, dovednostmi a pečlivostí (srov. § 172 a § 174 britského zákona o společnostech). Soud však žalobu zamítnul, a mimo jiné uvedl, že společnost *Shell* sama čelí rizikům týkajících se změny klimatu, ale „řízení podniku takové velikosti a složitosti, jako je podnik společnosti *Shell*, bude vyžadovat, aby ředitelé vzali v úvahu řadu konkurenčních hledisek, jejichž správné vyvážení je klasickým manažerským rozhodnutím, do něhož soud není způsobilý zasahovat“. Srov. *ClientEarth v. Shell* EWHC 1897 (Ch). *Courts and Tribunals Judiciary* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.judiciary.uk/judgments/clientearth-v-shell/>. [citováno 2024-10-10].

³²⁵ Regulační arbitráž lze vymezit jako praxi společností s cílem využití mezer nebo rozdílů v právních předpisech za účelem vyhnout se nevýhodným právním úpravám. Srov. POLLMAN, Elizabeth. Tech, Regulatory Arbitrage, and Limits. In: *European business organization law review*. 2019, roč. 20, č. 3. s. 567.

³²⁶ SACCO, op. cit. sub. 323. s. 11.

³²⁷ Důvodová zpráva směrnice CSDDD. bod. 11.

³²⁸ Tamtéž. bod. 16.

³²⁹ To je patrné například dle přílohy směrnice CSDDD, která obsahuje výčet práv a povinností obsažených v mezinárodních úmlouvách o lidských právech v části I., a povinnosti a zákazy obsažené v úmlouvách o životním prostředí dle části II. Přílohou je však věcná působnost směrnice do jisté míry omezena, jelikož je zmíněný výčet práv a povinností taxativní.

³³⁰ HURYCHOVÁ, Klára. Vliv ESG due diligence regulace na smluvní autonomii podnikatelů. In: *Obchodněprávní revue*. 2023, č. 4. s. 260.

rovině dopadá na takovou podnikající společnost se sídlem v Evropské unii, která měla v posledním účetním období čistý obrat vyšší než 450 milionů EUR nebo více než 1000 zaměstnanců.³³¹ Směrnice exterritoriálně dopadá i na společnosti se sídlem mimo Evropskou unii, jež dosáhly v posledním účetním období čistého obratu vyššího než 450 milionů EUR.³³² Dále se v obou případech vztahuje na společnosti, jež prahové hodnoty sice nepřekračují, ale jsou nejvyšší mateřskou společností skupiny, která hodnot dosahuje nebo uzavřela franšízové či licenční dohody s nezávislými třetími společnostmi výměnou za licenční poplatky.³³³ Novelizací směrnice byla naopak odstraněna alternativní podmínka, prostřednictvím které se úprava vztahovala na společnosti dosahující nižších prahových hodnot, jež podnikaly v environmentálně exponovaných odvětvích. Směrnice zjevně usiluje o rozšíření pravidel také na rozsáhlé podnikatelské skupiny a na případy, kdy společnosti využívají outsourcing, aby zajistila odpovědnost za udržitelnost i v nepřímých obchodních vztazích.³³⁴

Směrnice ukládá společnostem povinnost jednat s náležitou péčí ve vztahu k reálným i potenciálním nepříznivým dopadům jejich činností na lidská práva a životní prostředí, a to včetně aktivit dceřiných společností a obchodních partnerů v rámci tzv. řetězce činností (*chain of activities*).³³⁵ Původně důvodová zpráva návrhu směrnice nepočítala se zapojením malých a středních podniků (*SMEs*),³³⁶ s ohledem na nepřiměřenou finanční a administrativní zátěž. Pravidla na ně však nepřímo dopadají prostřednictvím interakce s dotčenými společnostmi. Příčinou je, že řetězec činností zahrnuje jak přímé, tak nepřímé obchodní partnery dotčených společností. Termín řetězec činností lze chápat jako systém, jenž se snaží vnímat celý životní cyklus zboží nebo služby, avšak nejedná se pouze o dodavatele nebo výrobce, ale zahrnuje i subjekty podílející se například na marketingové propagaci nebo na likvidaci produktu.³³⁷

Na druhou stranu směrnice adekvátně obsahuje opatření, která mají zaručit, že *SMEs* nebudou nést nepřiměřené a diskriminační požadavky, jež by byly s ohledem na jejich

³³¹ Srov. čl. 2 odst. 1 směrnice CSDDD. Článek obsahuje i další podmínky ale proto, aby se na společnost vztahovala úprava směrnice postačí, aby splnila pouze jednu z nich.

³³² Srov. čl. 2 odst. 2 směrnice CSDDD. Ustanovení článku obsahuje i další podmínky a proto, aby společnost podléhala úpravě směrnice postačí, aby splnila pouze jednu z nich.

³³³ Tamtéž. čl. 2 odst. 3.

³³⁴ HURYCHOVÁ, op. cit., sub. 330. s. 259.

³³⁵ Dle čl. 3 odst. 1 písm. g) řetězec činností zahrnuje jak činnosti předcházejících (*upstream*) tak následujících (*downstream*) obchodních partnerů dotčené společnosti.

³³⁶ Small and Medium Enterprises (dále jen „*SMEs*“).

³³⁷ KAPLINSKY, Raphael, MORRIS, Mike. *A handbook for value chain research*. Brighton: University of Sussex, Institute of Development Studies [online]. 2000. Dostupné z: https://www.fao.org/fileadmin/user_upload/fisheries/docs/Value_Chain_Handbook.pdf s. 4. [citováno 2024-10-11].

ekonomickou sílu neudržitelné.³³⁸ V případě, že jsou opatření k ověření o dodržování nezávislou třetí stranou prováděna ve vztahu k SMEs v rámci řetězce činností dotčené společnosti, právě ona ponese náklady s tím spojené.³³⁹ S ohledem na výše zmíněné se obávám, že může docházet k tomu, že dotčené společnosti mohou mít tendenci upřednostňovat na úkor SMEs jiné obchodní partnery, na které se úprava rovněž aplikuje a nesou tak své vlastní náklady. Hurychová tvrdí, že ačkoli podpora SMEs je bezpochyby oprávněným cílem, který přispívá k rozmanitosti trhu, nakonec jsou však SMEs postaveny do pozice „černých pasažérů“, jelikož jejich náklady na udržitelné *compliance* ponесou větší společnosti.³⁴⁰ Tato situace otevírá otázku, jak dosáhnout skutečně spravedlivého rozdělení odpovědnosti za udržitelnost mezi jednotlivé subjekty dodavatelského řetězce. Domnívám se, že klíčové je v tomto ohledu najít spravedlivou rovnováhu, jelikož bez takového rozdělení hrozí, že budou SMEs neoprávněně diskriminovány a vyloučeny z klíčových obchodních vztahů.

4.4. Vliv směrnice CSDDD na rozhodování člena statutárního orgánu

Přestože došlo k odstranění článků 25 a 26 návrhu směrnice CSDDD, které stanovily konkrétní povinnosti členů statutárních orgánů, směrnice i nadále počítá s jejich zapojením a dohledem ve své důvodové zprávě. Jak zmiňuji výše, členům statutárního orgánu náleží obchodní vedení, pod které spadá mimo jiné dohled nad prováděním náležité péče v oblasti udržitelnosti. V souladu se zásadou legality, jež je nedílnou součástí péče řádného hospodáře, nesou členové statutárního orgánu primární odpovědnost za provádění opatření, jež směrnice stanovuje.³⁴¹ Dle Hurychové požadavky určené touto směrnicí výrazně zasahují do autonomie obchodních společností,³⁴² v tomto případě do autonomie členů statutárního orgánu s ohledem na rozhodování v rámci navazování, udržování nebo naopak ukončování obchodních vztahů. Při svém rozhodování totiž musí zohlednit požadavky směrnice, které mohou v některých případech výrazně omezit jejich svobodnou volbu.

Dle směrnice je hlavním úkolem společností identifikace, prevence, zmírňování, zastavování a minimalizace rizik spojených s udržitelností.³⁴³ K tomu směrnice stanovuje řadu opatření, která budou muset společnosti přijmout. Jedná se například o začlenění náležité péče

³³⁸ Z návrhu směrnice však byla vypuštěna limitace, která původně umožňovala náhradu nákladů auditu udržitelnosti na případy, pokud by plnění smluvních záruk udržitelnosti mohlo ohrozit existenci konkrétního subjektu.

³³⁹ Srov. čl. 10 odst. 5 a čl. 11 odst. 6 směrnice CSDDD.

³⁴⁰ HURYCHOVÁ, op. cit. sub. 330. s. 261.

³⁴¹ BOUKALOVÁ, KUCHAR, op. cit. sub 126. s. 255.

³⁴² HURYCHOVÁ, op. cit. sub 330. s. 158.

³⁴³ Důvodová zpráva směrnice CSDDD. bod 16.

do politik a systémů řízení společností,³⁴⁴ její monitorování,³⁴⁵ vytvoření kodexu chování a jeho uplatňování na obchodní partnery,³⁴⁶ zavedení komunikačních kanálů (*whistleblowing*)³⁴⁷ nebo povinnost společností přijmout transformační plán reflektující zmírňování změny klimatu v souladu s Pařížskou dohodou o změně klimatu.³⁴⁸ Původně recitál návrhu směrnice³⁴⁹ a jeho čl. 15 odst. 3 upravoval pohyblivou složku odměny členů orgánů společností vázanou na jejich přínos k dlouhodobým zájmům a udržitelnosti. Současné znění již specificky tuto vazbu neuvádí, ale pouze vyžaduje, aby koncepce transformačního plánu obsahovala popis úlohy řídicích orgánů bez bližších specifikací.³⁵⁰

Pravděpodobně největší zásah do svobodného rozhodování členů statutárního orgánu představuje požadavek zohlednění udržitelnosti v rámci výběru přímých i nepřímých obchodních partnerů, jelikož je potřeba, aby i ti dodržovali záruky vázané na kritéria udržitelnosti.³⁵¹ Jinými slovy se vyžaduje, aby dodržovali kodex chování dotčené společnosti nebo plán preventivních opatření.³⁵² Společnost může rovněž požádat své přímé obchodní partnery, aby zahrnuli záruky udržitelnosti do smluv s jejich vlastními partnery v rámci řetězce činností společnosti.³⁵³ Určitou slabinu takové formulace spatřuji v tom, že gramatickým výkladem nemůžeme dospět k jednoznačnému závěru o tom, zda směrnice takový postup nařizuje či pouze doporučuje.

Směrnice do jisté míry omezuje autonomii společností i tím, že „*v krajním případě je společnost povinna zdržet se navazování nových nebo rozšiřování stávajících vztahů s obchodním partnerem, v souvislosti s nímž nebo v jehož řetězci činností došlo k výskytu dopadu.*“³⁵⁴ Tento požadavek je zmírněn v případě, pokud by ukončení obchodního vztahu představovalo závažnější nepříznivý dopad než samotné setrvání v takovém vztahu.³⁵⁵ Příkladem může být obava, že by ukončení vztahu s obchodním partnerem, jenž zaměstnává děti nebo jinak nedodržuje pracovní podmínky, mohlo vést ke zhoršení životní situace dotčených pracovníků. Domnívám se, že i přes očividnou snahu zákonodárce o zmírnění povinnosti ukončit či neprodloužit existující obchodní vztahy je formulace nejednoznačná

³⁴⁴ Srov. čl. 5 odst. 1 písm. a) směrnice CSDDD.

³⁴⁵ Srov. čl. 5 odst. 1 písm. g) směrnice CSDDD.

³⁴⁶ Srov. čl. 7 odst. 1 písm. b) směrnice CSDDD.

³⁴⁷ Srov. čl. 26 odst. 1 směrnice CSDDD.

³⁴⁸ Srov. čl. 22 odst. 1 směrnice CSDDD.

³⁴⁹ Recitál návrhu směrnice CSDDD, bod 51.

³⁵⁰ Srov. čl. 22 odst. 1 písm. d) směrnice CSDDD.

³⁵¹ Srov. čl. 10 odst. 6 a čl. 11 odst. 7 směrnice CSDDD.

³⁵² Srov. čl. 10 odst. 2 písm. b), čl. 10 odst. 4, čl. 11 odst. 3 písm. c) nebo čl. 11 odst. 5 směrnice CSDDD.

³⁵³ Srov. čl. 10 odst. 2 písm. b), čl. 11 odst. 3 písm. c) směrnice CSDDD.

³⁵⁴ Srov. čl. 10 odst. 6 a čl. 11 odst. 7 směrnice CSDDD.

³⁵⁵ Tamtéž.

a absence detailních pokynů může vést k interpretačním problémům. I když směrnice sama v důvodové zprávě zdůrazňuje, že ukončení obchodních vztahů by mělo sloužit jako prostředek *ultima ratio*,³⁵⁶ může tento požadavek značně narušit existující obchodní vztahy a ovlivnit prostředí hospodářské soutěže. Mám za to, že pokud člen statutárního orgánu v rámci výběru obchodního partnera dojde k závěru, že smluvní záruky nepostačí k předejití či zmírnění negativních dopadů, je povinen zdržet se uzavírání nového či rozšíření stávajícího závazku s takovým partnerem. Členové statutárního orgánu tak budou muset při rozhodování o výběru obchodních partnerů zohledňovat nejen tradiční kritéria jako je cena a kvalita, ale také jejich schopnost splňovat požadavky na udržitelnost. Evropská komise by měla v této souvislosti poskytnout vzorové smluvní ustanovení a další pokyny, které společností usnadní plnění požadavků stanovených směrnicí.³⁵⁷

4.5. Občanskoprávní odpovědnost obchodních společností

Aby byla směrnice právně vymahatelná, ukládá členským státům povinnost stanovit odrazující, přiměřené, ale účinné sankce.³⁵⁸ Součástí této úpravy je i režim občanskoprávní odpovědnosti společností, jenž může sloužit jako odrazový můstek k odpovědnosti členů statutárních orgánů. Odpovědnost se týká jak úmyslného, tak nedbalostního nesplnění právních povinností stanovených směrnicí, v jehož důsledku došlo k poškození zájmu fyzické či právnické osoby chráněného dle vnitrostátní úpravy.³⁵⁹ Úprava směrnice, tak zvolila přístup subjektivní odpovědnosti,³⁶⁰ čímž došlo k vyjasnění, o jakou odpovědnost se v rámci směrnice jedná.

Návrh směrnice původně počítal s možností obrácení důkazního břemene, což by vedlo k objektivizaci subjektivní odpovědnosti, přibližující se k objektivní odpovědnosti, tj. odpovědnosti za výsledek.³⁶¹ Účinné znění směrnice však s tímto výslovně nepočítá. V případě, že se prokáže protiprávní jednání, jež spočívá v porušení péče řádného hospodáře

³⁵⁶ Důvodová zpráva směrnice CSDDD. bod. 50.

³⁵⁷ Srov. čl. 18 a čl. 19 směrnice CSDDD. Problém spatřuji do jisté míry v rozsahu řetězce činností, který zahrnuje jak společnosti, na něž se úprava vztahuje, tak i ty, na které se nevztahuje. Taková skutečnost totiž může zapříčinit vznik situací, ve kterých bude každá společnost v rámci řetězce činností používat rozdílné smluvní doložky. Ačkoli se Evropská komise zavázala k přijetí vzorových smluvních ustanovení, s ohledem na rozdílnost jednotlivých právních systémů, domnívám se, že takový krok situaci pravděpodobně zcela nevyřeší. Srov. HURYCHOVÁ, op. cit. sub 330. s. 561.

³⁵⁸ Srov. čl. 27 směrnice CSDDD.

³⁵⁹ Srov. čl. 29 odst. 1 směrnice CSDDD.

³⁶⁰ Srov. § 2910 ObčZ. K použití subjektivní odpovědnosti v rámci porušení péče řádného hospodáře se přiklání Novotná Krtoušová, která použití této koncepce zdůvodňuje tím, že člena statutárního orgánu považuje za zákonného zástupce společnosti a vztah mezi nimi za vztah statusový. Srov. NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, op. cit. sub 90. s. 129.

³⁶¹ TICHÝ, Luboš a Jiří HRÁDEK. *Deliktní právo*. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 321.

a dále vznik škody, příčinná souvislost mezi nimi a zavinění člena statutárního orgánu, bude tento člen povinen k náhradě škody vůči společnosti.³⁶² Mám za to, že tento režim představuje efektivní motivaci členů statutárního orgánu k zajištění dodržování stanovených požadavků směrnice.

Předmětná úprava zároveň stanoví, že společnost nebude odpovědná za škodu způsobenou výlučně obchodním partnerem v rámci řetězce aktivit dané společností.³⁶³ Tento krok má pravděpodobně zabránit volbě práva, jejímž cílem je odklon od použití unijní legislativy či změně domicilu, což může vést společností k přesunu obchodních aktiv mimo Evropskou unii.³⁶⁴ Na druhou stranu tento tzv. bezpečný přístav (*safe harbour*) může představovat určitou právní mezeru, jelikož umožňuje velkým společnostem jednoduše svalit odpovědnost na své obchodní partnery. Navíc článek 29 odst. 7 směrnice stanoví, že „*členské státy zajistí, aby ustanovení vnitrostátních právních předpisů, kterými se provádí tento článek, byla povinně uplatňována v případech, kdy právem rozhodným pro nároky za tímto účelem není vnitrostátní právo členského státu.*“ Domnívám se, že se tímto článek 29 směrnice dostává do kolize s článkem 4 odst.1 nařízení Řím II.³⁶⁵ Tento článek obsahuje obecné pravidlo pro určení rozhodného práva, a to tak, že „*nestanoví-li nařízení jinak, je rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, právo země, kde škoda vznikla*“. Mám za to, že taková kolize může mít za následek zejména právní nejistotu, kterou bude potřeba v budoucnu vyřešit.

Kromě občanskoprávní odpovědnosti může členy statutárního orgánu přimět k důslednému dodržování povinností i skutečnost, že zainteresované strany budou mít k dispozici informace týkající se přijatých opatření. Je to dáno tím, že dotčené společnosti jsou povinny činit veřejná prohlášení v podobě ročních výkazů o dodržování požadavků směrnice CSDDD.³⁶⁶ Nejenže publikace takových informací zvyšuje transparentnost, ale zároveň umožňuje zúčastněným stranám přijatá opatření zpochybnit.

Závěrem lze konstatovat, že přijetí směrnice, přestože čelí kritice a obsahuje některé vágní formulace, vnímám jako krok podporující přechod na udržitelné podnikání. V určitém omezení svobodné volby obchodních společností, zejména s ohledem na navazování

³⁶² Srov. § 2911 ObčZ. Výši náhrady může ovlivnit zejména skutečnost, zda se člen statutárního orgánu hlásil k odbornému výkonu jako příslušník určitého stavu nebo povolání a tím porušil odbornou péči (§ 2953 odst. 2 ObčZ).

³⁶³ Srov. čl. 29 odst. 1 směrnice CSDDD.

³⁶⁴ HURYCHOVÁ, op. cit. sub 330. s. 561.

³⁶⁵ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy.

³⁶⁶ Srov. čl. 16 odst. 1 směrnice CSDDD.

a udržování obchodních vztahů, spatřuji ospravedlnitelnou pohnutku. Nadměrné znečišťování životního prostředí a porušování lidských práv je dle mého názoru v 21. století nepřijatelné. Jaké budou praktické dopady směrnice však ukáže až čas, jelikož pro první kategorii společností uvedených v článku 2 odst. 1 písm. a) a b) směrnice CSDDD, se úprava aplikuje od druhé poloviny roku 2027. Významnou roli bude hrát také úspěšná implementace směrnice do vnitrostátních právních předpisů členských států, přičemž transpoziční lhůta končí dne 26. července 2026.³⁶⁷

³⁶⁷ Srov. čl. 37 odst. 1 směrnice CSDDD.

Závěr

V předkládané diplomové práci jsem se věnovala vlivu udržitelnosti na rozhodování člena statutárního orgánu.

Toto téma jsem se rozhodla zkoumat zejména s ohledem na skutečnost, že za poslední dvě desetiletí došlo nejen k výraznému zvýšení počtu založených společností a jejich expanzi s ohledem na rozvoj moderních technologií, ale také k nárůstu spotřeby a negativních dopadů spojených s jejich podnikatelskou činností. Vedle ekonomických přínosů podnikání tak narůstají obavy týkající se právě těchto externalit, jež jsou s činností společností úzce spjaty.

V této diplomové práci jsem si vytyčila dva základní cíle: 1) provést analýzu předpokladů pro rozhodování o udržitelnosti v kontextu rozhodovací praxe člena statutárního orgánu a 2) provést rozbor, do jaké míry může člen statutárního orgánu veřejný zájem na udržitelnosti upřednostnit při dodržení povinnosti péče řádného hospodáře. Domnívám se, že oba stanovené cíle jsem v diplomové práci splnila. První z nich byl naplněn zejména prostřednictvím kapitol 1 a 2, přičemž částečně se jeho realizace promítla také do kapitoly 4. Druhý cíl byl pak dosažen převážně v kapitolách 3 a 4.

V kapitole první došlo k vymezení základního pojmosloví spojené s touto diplomovou prací, zejména vymezení právního statusu udržitelnosti. Koncept udržitelnosti je potřeba vnímat jako celek i přes to, že zahrnuje několik rovnocenných oblastí, mezi které patří: rovina environmentální, sociální, ekonomická a správa a řízení společností (*governance*). Ačkoli teorie předpokládá rovnocenný přístup ke všem oblastem udržitelnosti, v praxi mohou společnosti přikládat dílčím aspektům různou váhu v závislosti na charakteru nepříznivých dopadů svých podnikatelských aktivit. Současně byl prostřednictvím vývoje přístupu k udržitelnosti vysvětlen rozdíl mezi pojmy CSR (*Corporate Social Responsibility*) a ESG (*Environmental, Social, Governance*), jež souvisí s udržitelným a odpovědným chováním a správou společností. Zatímco CSR historicky zdůrazňovalo dobrovolnost a upřednostnění sociálního aspektu, ESG klade důraz na environmentální oblast a ukládání přímých povinností a tím dochází mimo jiné k postupnému přechodu od *soft law* k *hard law*.

Kapitola druhá pak čtenáři poskytuje podrobnou analýzu předpokladů, jež by měl člen statutárního orgánu zohlednit při přijímání opatření k udržitelnosti ve své rozhodovací praxi. Jak kapitola předkládá ve svém úvodu, není neobvyklé, že členové statutárního orgánu musí balancovat mezi rostoucím tlakem na maximalizaci zisků pro společníky (*shareholder primacy*) a očekáváním občanské společnosti týkající se zohledňování udržitelnosti. Je nepochybné, že by člen statutárního orgánu měl brát ohled na dosahování zisku, neměl by se však na něj omezovat, jelikož takové jednání v dlouhodobém horizontu ohrožuje nejen stabilitu,

ale i existenci společnosti. Před samotnou analýzou konkrétních zákonných povinností došlo k uvození do problematiky povinnosti člena statutárního orgánu respektovat požadavek udržitelnosti v právním předpise. Absolutní pojetí povinnosti legality, jež je inherentní povinnosti péče řádného hospodáře, může být v rozporu se samotným smyslem soukromého práva, jelikož na místo ochrany zájmů společnosti chrání zájem veřejný. Po podrobné analýze jednotlivých přístupů a argumentů české i zahraniční právní doktríny vyšlo najevo, že existuje prostor pro efektivní porušení zákona, pokud jeho dodržení není již pro společnost výhodné. V opačném případě by mohlo docházet až k nesmyslným závěrům či nepřiměřeným ekonomickým důsledkům. Konečně kapitola podává výčet přímých zákonných povinností a motivačních nástrojů podporujících udržitelné podnikání (nikoli taxativní) a to jak v českém právním prostředí, tak i v některých cizích jurisdikcích včetně Německa, Francie a Nizozemska. V neposlední řadě je dán prostor pro rozbor výhod a nevýhod zavádění opatření k udržitelnosti, jež poskytuje klíčové podklady pro posouzení jejich efektivity a přínosu pro obchodní společnost. Zatímco výhody směřují především k podpoře konkurenceschopnosti společnosti prostřednictvím inovací a zavádění udržitelných technologií ve výrobě, hlavní nevýhodou je finanční náročnost plnění regulatorních požadavků a integrace udržitelnosti do obchodní strategie. V závěru kapitola upozorňuje na rizika spojená s nesouladem požadavků zohledňujících udržitelnost, jež mohou mimo jiné omezit přístup k financování neetických či neudržitelných podnikatelských činností.

Kapitola třetí představuje samotné jádro diplomové práce. Za využití poznatků z předchozích dvou kapitol dochází k analýze toho, jak udržitelnost ovlivňuje každodenní rozhodování členů statutárního orgánu s ohledem na povinnost péče řádného hospodáře dle § 159 ObčZ. Proto, aby postupoval s tímto standardem musí mimo jiné rozhodovat s ohledem na zájem dané společnosti. Ačkoli je obecně přijímáno, že bazálním zájmem kapitálové společnosti je podnikání, tedy dosahování zisku prostřednictvím provozování obchodního závodu, společnosti mohou orientovat svou činnost na podporu širších společenských a environmentálních cílů (*stakeholder model*). Zatímco zákon výslovně stanovuje, že osobní společnost nelze založit za jiným účelem, než je podnikání, kapitálová společnost *a contrario* může sledovat výhradě zájem na udržitelnosti. Rozhodování člena statutárního orgánu rovněž zahrnuje hledání rovnováhy mezi bezprostředními obchodními prioritami a vizí budoucího rozvoje společnosti. V této souvislosti dochází ke střetu krátkodobých cílů (*short-termism*), zaměřených především na maximalizaci zisků (*shareholder model*), které často kolidují s principy udržitelnosti, a dlouhodobých cílů růstu, zahrnujících investice do udržitelných technologií, vývoj nových produktů či expanzi na nové trhy. S ohledem na rostoucí zákonné

požadavky a komplexní povahu udržitelnosti, jež zasahuje do několika interdisciplinárních oblastí, nelze spravedlivě požadovat, že členové statutárního orgánu budou disponovat dostatečnými znalostmi ve všech těchto oblastech, proto se tato kapitola zabývá i možností delegace této agendy na specializovaného odborníka. Delegaci lze rozdělit v závislosti na tom, zda si členové statutárního orgánu přerozdělí působnost mezi sebou v rámci své odbornosti (horizontální delegace) či přenechají část obchodního vedení třetí osobě (vertikální delegace). Delegace však nezbavuje člena statutárního orgánu odpovědnosti, naopak vyžaduje jeho aktivní součinnost a dohled nad delegovanou agendou. Efektivní delegace rovněž spočívá v rozdělení kompetencí mezi multifunkční tým odborníků, z nichž každý se zaměřuje na specifické aspekty udržitelnosti. Konečně bylo zřejmé, že pokud zákon explicitně neukládá povinnost zohledňovat udržitelnost, mohou společnosti tento požadavek začlenit dobrovolně, například při vzniku společnosti v zakladatelském právním jednání, či později prostřednictvím usnesení nejvyššího orgánu. S tím souvisí fenomén akcionářského klimatického aktivismu (*shareholder climate activism*). Akcionáři mohou sami ovlivnit směřování společnosti k přechodu na udržitelné podnikání prostřednictvím vlastnického postavení. Současně došlo k rozboru podmínek pro přijetí dobrovolných opatření k udržitelnosti s závěrem, že ne všechna jsou slučitelná s povinností péče řádného hospodáře. Korektivem je v takovém případě způsobilost opatření ohrozit existenci nebo kontinuitu společnosti, byť aktivně podporuje přechod k udržitelnému podnikání.

Z kapitoly čtvrté konečně vyplynulo, že rozhodování členů statutárního orgánu může zásadně ovlivnit směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti (CSDDD) s ohledem na zakotvení přímých povinností a občanskoprávní odpovědnosti společností. Směrnice se totiž vztahuje nejen na společnosti se sídlem v Evropské unii, ale má rovněž exteritoriální účinek. Ačkoli původní návrh stanovil konkrétní povinnosti pro členy statutárního orgánu, mimo jiné zohlednění nejlepšího zájmu společnosti a důsledků svých rozhodnutí pro udržitelnost, směrnice i po vypuštění těchto článků ve svém finálním znění představuje zásah do autonomie společností. Omezení lze spatřit zejména v povinnosti zohlednění požadavků směrnice při výběru přímých i nepřímých obchodních partnerů, jelikož úprava vyžaduje, aby i tyto subjekty dodržovaly záruky vázané na kritéria udržitelnosti. Tím úprava dopadá nejen na společnosti splňující prahové hodnoty, ale nepřímo i na malé a střední podniky, jež v případě nesplnění požadavků mohou čelit nucenému ukončení obchodních vztahů, byť jako prostředek *ultima ratio*, čímž může dojít k ohrožení hospodářské soutěže. Směrnice se konkrétně v článku 29 odst. 7 vymezujícím požadavek uplatnění směrnice v případech, kdy se nepoužije

vnitrostátní úprava členského státu se navíc dostává do kolize s článkem 4 odst. 1 nařízení Řím II stanovujícím obecné pravidlo určující rozhodné právo pro mimosmluvní závazkové vztahy.

Seznam použitých zkratek

CSDDD	Směrnice o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti
CSRD	Směrnice o podávání zpráv podniků o udržitelnosti
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
LZPS	Listina základní práv a svobod České republiky
Návrh	Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti
Nářízení Řím II	Nářízení Evropského parlamentu a Rady o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy
Nejvyšší soud	Nejvyšší soud České republiky
ObčZ	Občanský zákoník (<i>zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů</i>)
SMEs	Malé a střední podniky
ZOK	Zákon o obchodních společnostech a družstvech (<i>zákon č. 90/2012, zákon o obchodních korporacích a družstvech</i>)

Seznam použité literatury a zdrojů

Monografie a komentářová literatura a sborníky

1. BORKOVEC, Aleš, JOSKOVÁ, Lucie, TOMÁŠEK, Petr. *Fiduciární povinnosti: (povinnosti správců cizích záležitostí)*. 1. vydání. Praha: Leges, 2022, 253 s. ISBN 978-80-7502-493-0.
2. BOSSELMANN, Klaus. *The principle of sustainability: transforming law and governance*. Aldershot: Ashgate, 2008, 253 s. ISBN 978-0-7546-7355-2.
3. BRUNER, Christopher M., SJÅFJELL, Beate. *The Cambridge Handbook of Corporate Law, Corporate Governance and Sustainability*. Cambridge University Press, 2020, 758 s. ISBN 978-1-108-47329-3.
4. CLARKE, Thomas, O'BRIEN, Justin, O'KELLEY, Charles R. T. *The Oxford Handbook of the Corporation*. Oxford University Press, 2019. Oxford Handbooks. 801 s. ISBN 0-19-873706-8.
5. CLARKE, Thomas. *International Corporate Governance*. Third edition. Routledge, 2023, 801 s. ISBN 978-1-03-201937-6.
6. ČERNÁ, Stanislava et al. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 736 s. ISBN 978-80-7552-333-4.
7. ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena. *Právo obchodních korporací*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 656 s. ISBN 978-80-7598-991-8.
8. DE SADELEER, Nicolas. *Environmental Principles: From Political Slogans to Legal Rules*. Second edition. Oxford: Oxford University Press, 2020, 592 s. ISBN 9780198844358.
9. DOHNAL, Jan. *Správa a řízení obchodní korporace v hrozícím úpadku*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2024, 208 s. ISBN 978-80-7400-949-5.
10. EPSTEIN, Marc J. et al. *Making Sustainability Work: Best Practices in Managing and Measuring Corporate Social, Environmental, and Economic Impacts*. 2nd edition completely revised and updated. Routledge, 2014, 288 s. ISBN 1-907643-93-1.
11. GRASSEOVÁ, Monika, DUBEC, Radek, ŘEHÁK, David. *Analýza podniku v rukou manažera: 33 nejpoužívanějších metod strategického řízení*. BizBooks, 2012, 325 s. ISBN 978-80-265-0032-2.
12. HAVEL, Bohumil, ŽITŇANSKÁ, Lucia. *Fiduciární povinnosti orgánů společnosti na pomezí korporativního, insolvenčního a trestního práva*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020, 272 s. ISBN 978-80-7598-892-8.
13. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. CH Beck, 2006, 822 s. ISBN 978-80-7400-624-1.

14. KŠENŽIGHOVÁ, Aneta, KUBINEC, Martin, DIMKO, Proček. *Nešstandardné legislatívne zásahy štátu v nešstandardných situáciách*. 1. vydání. Banská Bystrica: Belianum, 2023, 386 s. ISBN 978-80-557-2059-3.
15. KOUDELKOVÁ, Petra. *Společenská odpovědnost firem a organizací: udržitelně o udržitelnosti*. 1. vydání. Jesenice: Ekopress, 2022, 142 s. ISBN 978-80-87865-77-4.
16. KRAAKMAN, Reinier et al. *The Anatomy of Corporate Law: A Comparative and Functional Approach*. 3rd edition. Oxford University Press, 2017, 304 s. ISBN 978-0-19-873963-0.
17. HUSSEINI, Faisal, BARTOŇ, Michal, KOKEŠ, Marian, KOPA, Martin, a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání (1. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2021, 1456 s. ISBN: 978-80-7400-812-2.
18. *Naše společná budoucnost*. Světová komise pro životní prostředí a rozvoj. 1. vydání. Praha: Academia, 1991, 59 s. ISBN 80-853-6807-2.
19. LASÁK, Jan, DĚDIČ, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 2628 s. ISBN 978-80-7598-881-2.
20. LAW, Jonathan, MARTIN, Elizabeth A. *A dictionary of law*. 7th edition reissued with new covers and updates 2013. Oxford, United Kingdom: Oxford University Press, 2013, 624 s. ISBN 978-0-19-966986-8.
21. MÜLLEROVÁ, Hana. *Klimatické právo*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2022, 728 s. ISBN 978-80-7676-580-1.
22. NOVOTNÁ KRTOUŠOVÁ, Lucie. *Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 184 s. ISBN 978-80-7598-039-7.
23. PELIKÁN, Robert. *Právní subjektivita*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 188 s. ISBN 978-80-7357-745-2.
24. PETROV, Jan. *Obecná odpovědnost členů představenstva akciových společností v česko-americko-německém srovnání*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007, 103 s. ISBN 978-80-210-4386-2.
25. PIERACCINI, Margherita, NOVITZ, Tonia, a kol. *Legal perspectives on sustainability*. Policy Press, 2020, 256 s. ISBN: 978-1529-201-000.
26. PORTNEY, Kent E. *Sustainability*. MIT Press, 2015, 244 s. ISBN 978-02-6252-850-4.
27. SJÅFJELL, Beate, RICHARDSON, Benjamin J. *Company Law and Sustainability: Legal Barriers and Opportunities*. Cambridge University Press, 2015, 374 s. ISBN 978-1-107-04327-5.
28. SYNEK, Miloslav, KISLINGEROVÁ, Eva. *Podniková ekonomika*. 6. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 526 s. ISBN 978-80-7400-274-8.

29. ŠTAŇKO, Silvie. *Právní postavení člena statutárního orgánu řízené akciové společnosti*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 160 s. ISBN 978-80-7400-903-7.
30. ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích*. 3. vydání. *Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020, 1336 s. ISBN 978-80-7400-799-6.
31. TICHÝ, Luboš, HRÁDEK, Jiří. *Deliktní právo*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 544 s. ISBN 978-80-7400-625-8.

Odborné články

1. BARNETT, Michael L. Stakeholder Influence Capacity and the Variability of Financial Returns to Corporate Social Responsibility. In: *The Academy of Management Review*. 2007, roč. 32, č. 3. s. 794–816. ISSN 2015-9336.
2. BARRAL, Virginie. Sustainable development in international law: nature and operation of an evolutive legal norm. In: *European Journal of International Law*. 2012, roč. 23, č. 2. s. 377–400. ISSN 0938-5428.
3. BEJČEK, Josef. O korporátně v(ý)hodné protiprávnosti. In: *Právní rozhledy*. Praha: C. H. Beck, 2023, roč. 31, č. 20. s. 687-695. ISSN 1210-6410.
4. BOUKALOVÁ, Aneta, KUCHAR, Roman. Informační povinnost v rámci nefinančního reportingu versus loajalita člena statutárního orgánu. In: *Obchodněprávní revue*. 2023, roč. 15, č. 4. s. 253-256. ISSN 1803-6554.
5. BRAMMER, Stephen J., BROOKS, Chris, PAVELIN, Stephen. Corporate social performance and stock returns: UK evidence from disaggregate measures. In: *Financial Management*, 2006, roč. 35, č. 3. s. 97–116. ISSN 0046-3892.
6. CLARKE, Thomas. The Widening Scope of Directors' Duties: The Increasing Impact of Corporate Social and Environmental Responsibility. In: *Seattle University Law Review*. 2016, roč. 39, č. 2. ISSN: 1078-1927.
7. DU PLESSIS, Jean. Directors' Duty to Act in the Best Interests of the Corporation: 'Hard Cases Make Bad Law'. In: *Australian Journal of Corporate Law*. 2019, roč. 34, č. 1. s. 3-26. ISSN: 1037-4124.
8. EASTERBROOK, Frank H., FISCHER, Daniel R. Antitrust Suits by Targets of Tender Offers. In: *Michigan law review*. 1982, roč. 80, č. 6. s. 1155–1178. ISSN 0026-2234.
9. ELKINGTON, John. Governance for Sustainability. In: *Corporate governance: an international review*. 2006, roč. 14, č. 6. s. 522–529. ISSN 0964-8410.
10. ELKINGTON, John. Partnerships from cannibals with forks: The triple bottom line of 21st-century business. In: *Environmental quality management*. 1998, roč. 8, č. 1. s. 37–51. ISSN 1088-1913.

11. FERRARINI, Guido, SIRI, Michele, ZHU, Shanshan. The EU's Proposed Reform of Directors' Duties and the Missing Link to Soft Law. In: *European business organization law review*. 2024, roč. 25, č. 2. s. 359–383. ISSN 1566-7529.
12. FISCH, Jill E., SOLOMON, Steven Davidoff. Should Corporations Have a Purpose? In: *Social Science Research Network*. 2021, roč. 99, č. 7. s. 1309–1346. ISSN 0040-4411.
13. FLEISCHER, Holger. Corporate Purpose: A Management Concept and its Implications for Company Law. In: *European company and financial law review*. 2021, roč. 18, č. 2. s. 161–189. ISSN 1613-2548.
14. FLOREŠ, Martin. Povinnost legality versus efektivní porušení práva. Může člen voleného orgánu v zájmu korporace porušit právo? In: *Právní rozhledy*. 2022, roč. 29, č. 1. s. 7-13. ISSN 1210-6410.
15. FREEMAN, Edward R., REED, David L. Stockholders and stakeholders: A new perspective on corporate governance. In: *California management review*. 1983, roč. 25, č. 3. s. 88-106. ISSN 4116-5018.
16. FRIEDMAN, Milton. The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits. *New York Times Magazine*. 1970, roč. 13. s. 122-126.
17. HUBÁČEK, Tomáš. Zákaz konkurence z hlediska povinnosti loajality společníka. In: *Obchodněprávní revue*, 2018, č. 7-8. s. 209-216. ISSN 1803-6554.
18. HUMPHREY, Jacquelyn E., LEE, Darren D., SHEN, Yaokan. Does it cost to be sustainable? In: *Journal of Corporate Finance*. 2012, roč. 18, č. 3. s. 626-639. ISSN 0929-1199.
19. HURYCHOVÁ, Klára. Vliv ESG due diligence regulace na smluvní autonomii podnikatelů. In: *Obchodněprávní revue*. 2023, č. 4. s. 257-263. ISSN: 1803-6554.
20. JIROUSEK, Filip. Společenská odpovědnost firem (CSR): více než nový druh PR marketingu. In: *Bulletin advokacie*. 2006, č. 6. s. 20-23. ISSN 1210-6348.
21. JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře a udržitelnost (ESG). In: *Obchodněprávní revue*, 2023, roč. 15, č. 4. s. 238-245. ISSN 1803-6554.
22. JOSKOVÁ, Lucie. Je rozdíl mezi povinnostmi loajality a povinnostmi postupovat s péčí řádného hospodáře? In: *Obchodněprávní revue*. 2019, č. 11–12. s. 281-286. s. 284. ISSN 1803-6554.
23. JOYCE, Alexandre, PAQUIN, Raymond L. The triple layered business model canvas: A tool to design more sustainable business models. In: *Journal of cleaner production*. 2016, roč. 135. s. 1474–1486. ISSN 0959-6526.
24. JÜRKENBECK, Kristin. The effect of information among established and new sustainability labelling on consumers' preference and willingness to pay. In: *Cleaner and Responsible Consumption*. 2023, roč. 10. s. 100-131. ISSN 2666-7843.

25. LAVERTY, Kevin J. Economic „Short-Termism“: The Debate, the Unresolved Issues, and the Implications for Management Practice and Research. In: *The Academy of Management review*, 1996, roč. 21, č. 3. s. 825–860. ISSN 0363-7425.
26. LOZANO, Rodrigo. Envisioning sustainability three-dimensionally. In: *Journal of Cleaner Production*. 2008, roč. 16, č. 17. s. 1838–1846. ISSN 0959-6526.
27. LUMLEY, Sarah, ARMSTRONG, Patrick. Some of the Nineteenth Century Origins of the Sustainability Concept. In: *Environment, development and sustainability*. 2004, roč. 6, č. 3. s. 367-378. ISSN 1387-585X.
28. MANCINI, Paola, MARCHINI, Andrea, SIMEONE, Mariarosaria. Which are the sustainable attributes affecting the real consumption behaviour? Consumer understanding and choices. In: *British Food Journal*. 2017, roč. 119, č. 8. s. 1839-1853. ISSN 0007-070X.
29. MARGINSON, David, MCAULAY, Laurie. Exploring the debate on short-termism: a theoretical and empirical analysis. In: *Strategic management journal*. 2008, roč. 29, č. 3. s. 273–292. ISSN 0143-2095.
30. MONCIARDINI, David, MÄHÖNEN, Jukka Tapio, TSAGAS, Georgina. Rethinking Non-Financial Reporting: A Blueprint for Structural Regulatory Changes. In: *Accounting, Economics, and Law: A Convivium*. 2020, roč. 10, č. 2. s. 1-43. ISSN 2194-6051.
31. MORELLI, John. Environmental sustainability: A definition for environmental professionals. In: *Journal of environmental sustainability*. 2011, roč. 1, č. 1. DOI:10.14448/jes.01.0002.
32. MÖSLEIN, Florian, SØRENSEN, Karsten Engsig. Sustainable corporate governance: a way forward. In: *European Company Law*. 2021, roč. 18, č. 2. s. 7-14. ISSN 1572-4999.
33. PAHA, Johannes. Sustainability Agreements and First Mover Disadvantages. In: *Journal of competition law & economics*. 2023, roč. 19, č. 3. s. 357–366. ISSN 1744-6414.
34. PIHERA, Vlastimil, HAVEL, Bohumil. Povaha funkce a odpovědnosti členů orgánů obchodních společností jako východisko racionálního corporate governance. In: *Právní rozhledy*. 2019/23-24. s. 836-840. ISSN 1210-6410.
35. POLLMAN, Elizabeth. Tech, Regulatory Arbitrage, and Limits. In: *European business organization law review*. 2019, roč. 20, č. 3. s. 567–590. ISSN 1566-7529.
36. ROTT, Peter. Directors' Duties and Corporate Social Responsibility under German Law – Is Tort Law Litigation Changing the Picture? In: *Nordic journal of commercial law*. 2017, roč. 15, č. 1. s. ISSN 1459-9686.
37. RUGGERIO, Carlos Alberto. Sustainability and sustainable development: A review of principles and definitions. *The Science of the total environment*. 2021, roč. 786, s. 10-27. 147481–147481. ISSN 0048-9697.

38. SACCO, Maria Pia et al. Directors' Duties in the European Initiative on Sustainable Corporate Governance: Implications for the Italian Legal System. In: *Business law international*. 2023, roč. 24, č. 1. s. 5–20. ISSN 1467-632X.
39. SAVOUREY, Elsa, BRABANT, Stéphane. The French Law on the Duty of Vigilance: Theoretical and Practical Challenges Since its Adoption. In: *Business and human rights journal*. 2021, roč. 6, č. 1. s. 141–152. ISSN 2057-0198.
40. SCHOENMAKER, Dirk, SCHRAMADE, Willem, WINTER, Jaap. Corporate Governance Beyond the Shareholder and Stakeholder Model. In: *Erasmus law review*, 2023, roč. 16, č. 1. s. 27–35. ISSN 2210-2671.
41. SJOSTROM, Emma. Shareholder activism for corporate social responsibility: what do we know? In: *Sustainable development*. 2008, roč. 16, č. 3. s. 141–154. ISSN 0968-0802.
42. STEFFEN, Will, CRUTZEN, Paul J., MCNEILL, John R. The Anthropocene; are humans now overwhelming the great forces of nature? In: *Journal of the Human Environment*. 2007, roč. 36, č. 8. s. 614–621. ISSN 0044-7447.
43. WAAS et al. Sustainable development: A bird's eye view. In: *Sustainability*. 2011, roč. 3, č. 10. s. 1637–1661. ISSN 2071-1050.

Rozhodnutí českých soudů

1. Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2012, sp. zn. III. ÚS 298/12.
2. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 9. 2019, sp. zn. 31 Cdo 1993/2019.
3. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.
4. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019.
5. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.
6. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2008, sp. zn. 29 Odo 1262/2006.
7. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 1. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011.
8. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 134/2011.
9. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 11. 1999, sp. zn. 29 Cdo 1162/99.
10. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2008, sp. zn. 29 Odo 1773/2006.
11. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 3. 2005, sp. zn. 8 Tdo 124/2005.
12. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 4. 2009, sp. zn. 29 Cdo 2254/2007.
13. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 10. 2018, sp. zn. 27 Cdo 1499/2017.
14. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2017, sp. zn. 27 Cdo 2065/2017.

15. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 5. 2008, sp. zn. 1773/2006.

16. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 27 Cdo 787/2018.

Rozhodnutí zahraničních soudů

1. Rozhodnutí soudního tribunálu v Paříži ze dne 5 prosince 2023 sz. zn. 21/15827 (ve věci *La Poste*).
2. Rozsudek vrchního soudu v Londýně ze dne 24 července 2023 sz. zn. EWHC 1897 (Ch). ve věci *ClientEarth v. Shell*.
3. Rozsudek okresního soudu v Poznani ze dne 31. července 2019 sz. zn. IX CG 1118/18 (ve věci *ClientEarth v. Enea*).
4. Rozsudek odvolacího soudu v Poznani ze dne 8. července 2020 sp. zn. I AGa 219/19 (ve věci *ClientEarth v. Enea*).

Právní předpisy vydané na území ČR

1. Ústavní zákon č. 295/2021 Sb., kterým se mění Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.
2. Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů.
3. Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší.
4. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.
5. Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.
6. Zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů.
7. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.
8. Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.
9. Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
10. zákon č. 16/1993 Sb., o dani silniční.
11. Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu.
12. Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví.
13. Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Právní předpisy vydané v cizích jurisdikcích

1. Francie. 2017. Loi n° 2017-399 relative au devoir de vigilance des sociétés mères et des entreprises donneuses d'ordre ze dne 27. března 2017.
2. Německo. 2021. Gesetz über die unternehmerischen Sorgfaltspflichten in Lieferketten (Lieferkettensorgfaltspflichtgesetz) vom 16. Juli 2021. Bundesgesetzblatt, Jahrgang 2021, Teil I Nr. 46.
3. Velká Británie. 2015. Modern Slavery Act ze dne 31. července 2015. UK Public General Acts, 2015 c. 30.
4. Nizozemsko. 2019. Wet van 24 oktober 2019 houdende de invoering van een zorgplicht ter voorkoming van de levering van goederen en diensten die met behulp van kinderarbeid tot stand zijn gekomen (Wet zorgplicht kinderarbeid). Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, Nr. 401.
5. USA. 2021. Uygur Forced Labor Prevention Act of 23 December 2021. No. 117-78.
6. USA. 2012. The California Transparency in Supply Chains Act ze dne 1. ledna 2012. S.B. 657.

Právní předpisy vydané orgány Evropské unie

1. Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2023/956/EU ze dne 10. května 2023, kterým se zavádí mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích PE/7/2023/REV/1.
2. Nařízení Rady 2157/2001/ES ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti.
3. Nařízení Rady 2137/85/EHS ze dne 25. července 1985 o evropském hospodářském zájmovém sdružení.
4. Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady 2022/71/COM ze dne 23. února 2022 o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti a o změně směrnice 2019/1937/EU (tzv. návrh směrnice CSDDD).
5. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2024/1760/EU ze dne 13. června 2024 o náležité péči podniků v oblasti udržitelnosti a o změně směrnice (EU) 2019/1937 a nařízení (EU) 2023/2859 (tzv. směrnice CSDDD)
6. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2022/2464/EU ze dne 14. prosince 2022, kterou se mění nařízení 537/2014/EU, směrnice 2004/109/ES, směrnice 2006/43/ES a směrnice 2013/34/EU, pokud jde o podávání zpráv podniků o udržitelnosti (tzv. směrnice CSRD).
7. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/95/EU ze dne 22. října 2014, kterou se mění směrnice 2013/34/EU, pokud jde o uvádění nefinančních informací a informací týkajících se rozmanitosti některými velkými podniky a skupinami (tzv. směrnice NFRD).
8. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2017/828/EU ze dne 17. května 2017, kterou se mění směrnice 2007/36/ES, pokud jde o podporu dlouhodobého zapojení akcionářů.

9. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2024/825/EU ze dne 28. února 2024, kterou se mění směrnice 2005/29/ES a 2011/83/EU, pokud jde o posílení postavení spotřebitelů v rámci zelené transformace prostřednictvím lepší ochrany před nekalými praktikami a prostřednictvím poskytování lepších informací.

Mezinárodní smlouvy

1. Johannesburská deklarace o udržitelném rozvoji. Publikováno online na oddělení OSN pro hospodářské a sociální záležitosti dne 15. prosince 2004. Dostupné z: https://www.un.org/esa/sustdev/documents/WSSD_POI_PD/English/POI_PD.htm. [citováno 2024-10-13].
2. Pařížská dohoda o změně klimatu ze dne 4. listopadu 2016. *United Nations* [online]. Dostupné z: <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>. [citováno 2024-10-23].
3. Smlouva o Evropské unii. Konsolidované znění smlouvy publikováno v Úř. Věst. C 202, 7. června 2016. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:12016ME/TXT>. [citováno 2024-08-14].

Ostatní zdroje

1. COMMISSION EUROPA. Frequently asked Questions. Směrnice o náležité péči podniku v oblasti udržitelnosti. [online]. Dostupné z: https://commission.europa.eu/business-economy-euro/doing-business-eu/sustainability-due-diligence-responsible-business/corporate-sustainability-due-diligence_en. [citováno 2024-09-11].
2. Consumer reports. *Consumer Report Best Cars of the Year: 10 Top Picks of 2024* [online]. Dostupné z: <https://www.consumerreports.org/cars/best-cars-of-the-year-10-top-picks-of-2024-a4675085257/>. [citováno 2024-09-13].
3. ČSOB. *Principy trvalé udržitelnosti a zásady odpovědného podnikání skupiny* [online]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/documents/10710/594543/principy-trvale-udrzitelnosti-a-zasady-odpovedneho-podnikani-skupiny-csob.pdf> [citováno 2024-10-22].
4. ČSOB. *KBC Group Policy on Blacklisted Companies* [online]. Dostupné z: https://www.kbc.com/content/dam/kbcom/doc/sustainability-reponsability/FrameworkPolicies/CSD_KBCBlacklist.pdf. [citováno 2024-10-22].
5. Dutch Corporate Governance Code. *Monitoring Commissie Corporate Governance* [online]. 2022. Dostupné z: <https://www.mccg.nl/documenten/2022/12/20/dutch-corporate-governance-code-2022>. [citováno 2024-09-23].
6. DELOITTE. *Understanding consumer attitudes to sustainability and sustainable behaviours*. [online]. Dostupné z: <https://www.deloitte.com/uk/en/Industries/consumer/research/sustainable-consumer-what-consumers-do.html>. [citováno 2024-10-22].
7. EUROPEAN COMMISSION. *Sustainable corporate governance initiative. Public consultation*. [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12548-Sustainable-corporate-governance_en. [citováno 2024-10-20].

8. EUROPEAN COMMISSION. Odpověď Forum Disuguaglianze Diversità. In: *European Commission* [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12548-Sustainable-corporate-governance/F3263431_en. [citováno 2024-10-10].
9. EUROPEAN COMMISSION. Odpověď The European Confederation of Directors Associations. In: *European Commission* [online]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/1577-Fitness-check-on-public-reporting-by-companies/F9711_sv. [citováno 2024-10-10].
10. Greenwashing. *Merriam-Webster Dictionary*. Merriam-Webster [online]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/greenwashing>. [citováno 2024-10-23].
11. GRIFFIN, Paul. *The Carbon Majors Database Methodology Report 2017*. CDP and Climate Accountability Institute [online]. 2017. Dostupné z <https://cdn.cdp.net/cdp-production/comfy/cms/files/files/000/000/979/original/Carbon-Majors-Database-2017-Method.pdf>. [citováno 2024-08-30].
12. HEIDRICK & STRUGGLES. *Changing the Climate in the Boardroom* [online]. 2021. Dostupné z: <https://www.heidrick.com/-/media/heidrickcom/publications-and-reports/changing-the-climate-in-the-boardroom.pdf> [citováno 2024-09-25].
13. IPSOS. *Udržitelnost nebo cena*. In: *Ipsos* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.ipsos.com/cs-cz/udrizitelnost-nebo-cena> [citováno 2024-10-20].
14. JENKINS, Patrick. City Fund Managers Call for Rethink of Capitalism. In: *Financial Times* [online]. 2019. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/1999422c-057a-11ea-9afa-d9e2401fa7ca> [citováno 2024-09-22].
15. KAPLINSKY, Raphael, MORRIS, Mike. *A handbook for value chain research*. Brighton: University of Sussex, Institute of Development Studies [online]. 2000. Dostupné z: https://www.fao.org/fileadmin/user_upload/fisheries/docs/Value_Chain_Handbook.pdf [citováno 2024-10-11].
16. KOMERČNÍ BANKA. *Úvěr vázaný na cíle udržitelnosti*. [online]. Dostupné z: <https://www.kb.cz/cs/korporace-a-institute/uvery-a-financovani/udrizitelne-financovani/uver-vazany-na-cile-udrizitelnosti#0-Jak-to-funguje>. [citováno 2024-10-22].
17. MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU. *Národní akční plán společenské odpovědnosti organizací v České republice na léta 2019 – 2023* [online]. Dostupné z: https://www.mpo.gov.cz/assets/cz/podnikani/spolecenska-odpovednost-organizaci/2018/4/Narodni-akcni-plan-CSR---12-dubna-2018_1.pdf. [citováno 2024-09-09].
18. Noncompliance. *Merriam-Webster Dictionary*. Merriam-Webster [online]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/noncompliance>. [citováno 2024-10-22].

19. OECD. Policy Framework for Investment, 2015 Edition, OECD Publishing, Paris [online]. 2015. Dostupné z: <https://doi.org/10.1787/9789264208667-en>. [citováno 2024-09-04].
20. OSN. Zpráva OSN z prosince 2004 „Who Cares Wins“. In: *World Bank* [online]. Dostupné z: <https://documents1.worldbank.org/curated/pt/280911488968799581/pdf/113237-WP-WhoCaresWins-2004.pdf>. [citováno 2024-09-04].
21. PWC. *PwC's 2023 Annual Corporate Directors Survey. Today's boardroom: confronting the change imperative* [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.pwc.com/us/en/services/governance-insights-center/library/board-effectiveness-and-performance-improvement.html> [citováno 2024-09-25].
22. PWC. *Board effectiveness: A survey of the C-suite 2024. The boardroom mosaic: piercing together the future.*[online]. 2024. Dostupné z: <https://www.pwc.com/us/en/services/governance-insights-center/library/assets/pwc-trust-gic-csuite.pdf>. [citováno 2024-10-12].
23. Sdělení komise ze dne 11. 12. 2019, COM (2019) 640 v konečném znění. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:b828d165-1c22-11ea-8c1f-01aa75ed71a1.0010.02/DOC_1&format=PDF. [citováno 2024-09-04].
24. Sdělení komise ze dne 25. 10. 2011. Obnovená strategie EU pro sociální odpovědnost podniků na období 2011-2014 KOM/2011/0681 v konečném znění. Eur-Lex [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0681&from=RO>. [citováno 2024-09-04].
25. SERAFEIM, George. *The Role of the Corporation in Society: An Alternative View and Opportunities for Future Research.* [online]. 2014. Dostupné z: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=47364> [citováno 2024-10-06].
26. Society for Corporate Governance. *ESG Reporting. Organizational Responsibilities & Staffing (2019)* [online]. Dostupné z: https://higherlogicdownload.s3.amazonaws.com/GOVERNANCEPROFESSIONALS/a8892c7c-6297-4149-b9fc-378577d0b150/UploadedImages/ESG_reporting_lines.pdf. [citováno 2024-10-12].
27. Trivium Packaging. *Buying Green Report* [online]. 2023 Dostupné z: <https://buyinggreen.triviumpackaging.com> [citováno 2024-10-24].
28. ÚŘAD PRO PUBLIKACE EVROPSKÉ UNIE. *Study on director's duties and sustainable corporate governance.* [online]. 2020. Dostupné z: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e47928a2-d20b-11ea-adf7-01aa75ed71a1/language-en>. [citováno 2024-10-22].
29. UNITED NATIONS. *Sustainable Development Goals: 17 Goals to transform our world.* [online]. 2015. Dostupné z: <https://osn.cz/osn/hlavni-temata/cile-udrzitelneho-rozvoje-sdgs/>. [citováno 2024-10-23].

30. UNCTAD. *World Investment Report. Investor nationality: Policy Challenges*. [online]. 2016. Dostupné z: https://unctad.org/system/files/official-document/wir2016_en.pdf [citováno 2024-09-04].
31. World Economic Forum. *How to Set Up Effective Climate Governance on Corporate Boards: Guiding Principles and Questions* [online]. 2019. Dostupné z: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Creating_effective_climate_governance_on_corporate_boards.pdf. [citováno 2024-08-10].
32. Zelená kniha pro podporu evropského rámce pro sociální odpovědnost podniků ze dne 18. července 2001 COM (2001) 366 v konečném znění. *Eur-Lex* [online]. Dostupné z: <https://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0366:FIN:en:PDF> [citováno 2024-09-04].
33. ZINGALES, Luigi. Friedman's Legacy: From Doctrine to Theorem, Milton Friedman 50 Years Later. *ProMarket* [online]. 2020. Dostupné z: <https://www.promarket.org/2020/10/13/milton-friedman-legacy-doctrine-theorem/>. [citováno 2024-09-20].

Vliv udržitelnosti na rozhodování člena statutárního orgánu

Abstrakt

Cílem předkládané diplomové práce je analyzovat, jaký vliv má koncept udržitelnosti na rozhodování člena statutárního orgánu, a to zejména s ohledem na povinnost postupovat s péčí řádného hospodáře dle § 159 občanského zákoníku.

Diplomová práce se ve své první kapitole zaměřuje na vymezení právního rámce udržitelnosti a diferencuje pojmy CSR a ESG. Současně vymezuje dílčí oblasti udržitelnosti, jimiž je rovina environmentální, sociální, ekonomická a správa a řízení společností (*governance*), ke kterým by se mělo přistupovat rovnocenně.

Následně ve druhé kapitole blíže rozebírá předpoklady rozhodování o udržitelnosti. Poskytuje přehled právního zakotvení udržitelnosti v jednotlivých právních předpisech, ve kterých dochází jak k ukládání přímých povinností zohledňujících udržitelnost, tak ke stanovení motivačních nástrojů spočívajících v poskytování daňových úlev a jiných zvýhodnění podporujících přechod na udržitelné podnikání. V této pasáži poskytuje, nikoli však vyčerpávající, přehled jednotlivých právních předpisů v českém právním řádu, avšak reflektuje požadavky udržitelnosti také v cizích jurisdikcích. V tomto kontextu dále rozebírá možnost efektivního porušení práva v případě, že zákonný požadavek zohledňující udržitelnost není v souladu se zájmem obchodní společnosti. Současně se zaměřuje na analýzu výhod a nevýhod přijímání opatření k udržitelnosti, jež poskytuje klíčové podklady pro posouzení jejich efektivity a přínosu pro obchodní společnost. Přechod na udržitelné podnikání tak představuje pro společnosti nejen příležitost k inovacím a tím posílení jejich konkurenceschopnosti, ale i výzvu v podobě finanční náročnosti plnění regulatorních požadavků a integrace udržitelnosti do obchodní strategie.

Dále třetí kapitola, jež představuje jádro této diplomové práce, blíže analyzuje, jakým způsobem udržitelnost ovlivňuje každodenní rozhodování členů statutárního orgánu s ohledem na povinnost péče řádného hospodáře. Proto, aby postupoval s tímto standardem musí mimo jiné rozhodovat s ohledem na zájem dané společnosti. Ačkoli bazální zájem kapitálové společnosti představuje dosahování zisku, může společnost sledovat i širší sociální a environmentální cíle s ohledem na zvolený model správy a řízení společnosti. Práce poukazuje na to, že je žádoucí vyvarovat se přijímání krátkodobých opatření (*short-termism*) sledujících zejména maximalizaci zisku, a naopak doporučuje následné zohlednění dlouhodobých zájmů společnosti, jež sledují prosperitu a stabilitu. Dlouhodobé zájmy jdou tak ruku v ruce s podporou udržitelnosti. Prostor je ponechán také delegaci problematiky

udržitelosti na odborníka s ohledem na komplexnost této oblasti a rostoucí požadavky reflektující udržitelost jak na vnitrostátní, tak unijní úrovni. Diplomová práce v závěru této pasáže věnuje pozornost zohlednění veřejného zájmu na udržitelosti v rozhodovacím procesu prostřednictvím jejího zakotvení v zakladatelském právním jednání, usnesení nejvyššího orgánu, vlivu akcionářského aktivismu na směřování obchodní společnosti a možnosti člena statutárního orgánu přijmou opatření reflektující udržitelost dobrovolně.

Konečně ve čtvrté kapitole provádí diplomová práce rozbor směrnice CSDDD upravující zajištění náležité péče v oblasti udržitelosti. Pozornost je věnována zejména důsledkům přijetí směrnice na autonomii obchodních společností. Zdůrazňuje zejména obavu v rámci omezení navazování obchodních vztahu, výběru přímých či nepřímých partnerů a finanční zátěž s ohledem na důkladné provedení zakotvených přímých povinností.

Klíčová slova: udržitelost, povinnosti člena statutárního orgánu, povinnost péče řádného hospodáře

The Impact of Sustainability on the Decision-making of a Member of a Governing Body.

Abstract

This master's thesis analyses the impact of sustainability on the decision-making processes of members of governing bodies, with particular emphasis on their duty to act with due managerial care under Section 159 of the Civil Code.

The first chapter of this thesis defines the legal framework for sustainability and distinguishes the concepts of CSR (Corporate Social Responsibility) and ESG (Environmental, Social, and Governance). It also outlines the sub-areas of sustainability - environmental, social, economic, and corporate governance dimensions, which should be approached with equal importance.

The second chapter delves into the prerequisites for sustainability-focused decision-making. It provides an overview of the legal framework governing sustainability within various legal instruments, including both direct obligations that incorporate sustainability considerations and incentives such as tax reductions and other benefits aimed at fostering a transition to sustainable business practices. This section offers a non-exhaustive overview of relevant legal provisions in the Czech legal system while also reflecting on sustainability requirements in foreign jurisdictions. In this context, it addresses the potential for effective breaches of the law when statutory sustainability requirements conflict with business interests. Additionally, it examines the advantages and disadvantages of adopting sustainability measures, presenting key evidence for assessing their effectiveness and potential benefits to companies. Transitioning to sustainability is presented as not only an opportunity for innovation and enhanced competitiveness but also a challenge due to the financial demands of compliance with regulatory requirements and integrating sustainability into business strategies.

The third chapter, which forms the core of the thesis, explores in detail how sustainability influences the day-to-day decision-making of governing body members in light of their duty of due managerial care. This standard requires directors to act in the best interest of the company. While the primary interest of a capital company is typically to generate profit, the company may also pursue broader social and environmental objectives depending on its chosen corporate governance model. The thesis emphasizes the importance of avoiding short-termism, which prioritizes profit maximization, in favor of long-term interests that promote the company's prosperity and stability. These long-term interests align closely with the principles of sustainability. The analysis also includes the delegation of sustainability-related tasks to

experts, given the complexity of the field and the growing regulatory demands at both national and EU levels. This chapter concludes by discussing the consideration of public interest in sustainability as part of the decision-making process. This includes embedding sustainability into the company's memorandum of association, resolutions of the supreme body, shareholder activism influencing corporate direction, and the voluntary adoption of sustainability measures by governing body members.

Finally, the fourth chapter analyzes the Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD) and its implications for due diligence in sustainability. Particular attention is given to its impact on corporate autonomy, including concerns over restrictions on forming business relationships, selecting direct or indirect business partners, and the financial burden associated with implementing the directive's direct obligations.

Key words: Sustainability, Director Duties, Duty of Managerial Care